

XVIII. ÉVFOLYAM

32. SZÁM.

BUDAPEST, 1928

NOVEMBER 10.

M. kir. 4
Hadtörténelmi Levéltár
IV. csoport
Nagykönyvtár
Budapest, IV., ...

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

Magyar hét.

Valljuk be őszintén: hányszor jutott eszünkbe, ha valamit vásároltunk, hogy az áru vajjon magyar áru-e? Hányszor?

Ritkán. Nem. Nem vagyunk egészen őszinték. Soha. Vagy ha: igen, akkor azért, hogy azt fitymálva gyorsan félretoljuk és keressük az idegen márkát. Ha azután a posztóban megleltük az angol »Trade Mark«-ot, feleségeink a harisnyában a lyoni selyemszövő gyár bélyegzőjét, akkor aztán rendben volt minden. Akkor jöhetett ebéd helyett egy üres kávé, öt deka abált szalonna, vacsorára tökkáposzta főzelék fel-tét nélkül, de — ruhánk angol szövetből készült, harisnyánk francia selyemharisnya volt, zsebkendőnk Cotty parfüm illatát árasztotta, sőt a kocsikenő kulimászt is többre taksáltuk, ha olyan név diszelgett a dobozon, amit ha valahogy el is tudtunk olvasni, de nem tudtunk kimondani. Ha meg valamelyikünk dolgát Isten az autóig felvitte, akkor magyar gyártmányu kocsiba ülni, annyit jelentett, mint nyaklókalodába zárva önkéntesen pellengérré állni hahotázó, gunyolódó vásári nép előtt.

Igy ment ez évtizedeken keresztül.

Minden jó volt ami külföldről jött, minden rossz, amit itthon gyártottak.

A külföldre mint hatalmas, soha ki nem apadó folyam dült a pengő, itthon pedig sokszáz, sokezer magyar munkás éhező gyomorral keresett munkát, — hiába.

Vajjon hányszor jutott eszünkbe, hogy a sok 10, 20, 50 fillér, amit ma belga, tegnap francia, tegnapelőtt hottentotta áruért kifizettünk, hogy az ezrek és milliók által így kiadott 10, 20 és 50 fillérek mily horribilis összeggé nőnek, miként duzzasztják idegenek zsebét, miként vonjuk el a kenyeret véreinktől s miként vágjuk a fát saját magunk alatt!? Jutott ez egyszer is eszünkbe!? Soha!

Komoly mea culpázásra hívja fel a magyar hét a magyar közönséget. Ennek így nem szabad tovább menni!

A faji szolidaritás, a nemzeti együttérzés megkövetelné, hogy még akkor is a magyar ipart pártoljuk, ha a magyar áru, a magyar gyártmány minőség dolgában netalán valamivel mögötte maradna a külföldinek.

Ez azonban nem igaz. Csak nagyon kevés oly

külföldi áru van, — ha igen, hát leginkább luxus-cikkben — amellyel a magyar nem versenyezhet.

A magyar ipar az utolsó félszázad alatt igen magas nivóra küzdötte fel magát, de ha gyártmányait el akarja helyezni, akkor előbb el kell küldeni azokat Londonba, Párisba, Berlinbe, hogy beleüssék az idegen stemplit. Londonban a posztóba, Párisban a selyemharisnyába, Berlinben meg — a jó Eg tudja — talán a legujabb pecsétisztító szappanba.

Igy azután rendjén van. A győri textilgyárban készült s figyelemre se méltatott posztót örömmel veszszük meg, ha benne van a londoni stempli, mert megszoktuk, megtanultuk, lassan a vérünkbe ment át, hogy valamire való ruha csak angol posztóból készülhet.

Ránk csendőrökre legkevésbé talál a példa, hiszen mi vajmi keveset fogyasztunk az angol szövetből és a Cotty parfüm se áll literszámra a lakásunkban. Vásárolunk azonban zsebkést, borotvát, bőrkegtyüt, kerékpárt, hegedüt, meg egyéb dolgokat, melyekre a kiadott összeg, ha havonta és fejenként csak 10 pengő számítottunk, az 13 ezer csendőrnél kereken 130 ezer pengő. Elég szép összeg ez. Nem mindegy, hogy hová kerül. A külföldi árunak indokolatlan, érthetetlen, naiv imádata magával hozza azt is, hogy külföldi gyárak, vállalatok megbizottai, cégvezetői, ügynökei egész kolóniákat tartanak itt fenn, ami nem az egészséges idegenforgalmat jelenti, hanem kiszípolozásunkat.

A magyar hétnek célja, hogy a nagyközönség hibás előítéleteit és bizalmatlanságát a magyar gyártmánnal szemben eloszlassa. Impozáns felvonulást tartott a Magyar Hét rendezősege a minap, amikor örömmel, büszkén láthattuk, hogy iparunk dacára annak, hogy agrárállam vagyunk, nem maradt el a gyárkéményekkel teletüzdelt nagy nyugati államok mögött.

Minden egyes magyar embernek s így a csendőrnek is, kötelessége megnézni, megfontolni, hogy pénzét miért és kinek adja. Ha nem magyar áruért és nem magyarnak, akkor azok sorába tartozik, akik vétkes hanyagsággal, undok lustasággal, nemtörődomséggel elvonják a kenyeret testvérük szájából.

Hogy a külföld imádata mennyire hasznos, értékes s mennyi hálát, viszonzást nyerhetünk a külföldre kipengetett pengőkkel szemben, azt igen élénken élénk tárja Cotty esete.

Ez a szagos kotyvalékot gyártó, kezdetben illatszerezes handlő, majd több gyár tulajdonosa, nem tudott már mihez fogni azzal a töméntelen pénzzel, amit nem kis részben, az öt bálványozó magyar közönség erőszakolt zsebébe a lorigan és chippre, keverés helyett politikai napilapot alapított s legelső cikkében neki-ment — a magyarnak.

Vajjon fogunk-e tanulni? Reméljük, igen. Mi csendőrök mindenesetre azon leszünk, hogy a magyar hétből, magyar esztendő, magyar állandóság legyen, — csak aztán mindenki tartson velünk.

A nyomozó osztályról.

Irta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(Befejező közlemény.)

Ennek a gyakorlatnak különben nem csak abban kell állania, hogy a nyilvántartó csendőr a nyilvántartás technikai elrendezését ismerve minden lapot a maga helyére tudjon tenni, hanem abban is, hogy a maga csoportjának egész anyagát legalább nagyjában ismerje és fölötte áttekintéssel birjon, mert így a nyilvántartási rendszernek sok elkerülhetetlen hiányosságát emlékeztetével is pótolni tudja. Ezért szükséges, hogy a nyilvántartó csendőrök ebben a beosztásukban, sőt ugyanannál a nyilvántartási csoportnál is minél hosszabb időn át megmaradjanak és nyomós ok nélkül fel ne váltassanak.

Az örsökről vagy a hatóságoktól érkező bejelentéseket a nyomozó alosztálynál iktatni kell és folyószámmal ellátni. Ezután feltűnően, piros tintával alá kell húzni azokat a neveket és tárgyakat, amelyek nyilvántartásba kerülnek s meg kell jelölni azt a csoportot, alcsoportot és tagozatot is, amelybe az illető személy vagy tárgy nyilvántartó lapját helyezni kell. Vagyis pl. ha a bejelentés szerint egy Szedres János nevű kőborcigány betört a Weisz Sámuel üzletébe s onnan többek között egy aranyórát, egy női bundát, egy férfi bőrpénztárcát 587 P tartalommal ellopott, akkor a nyilvántartási feljegyzés a következő lesz:

Szedres János (A.) kőborcigány (C. 5—g.) betöréses lopás (L. VIII. 3—c. 2.), aranyóra (K. I—8.), női bunda (K. VIII—4.), bőrpénztárca (K. VIII—4.), készpénz (csak ha meg volt jelölve vagy másként felismerhető) (K. XII—1. a).

A csendőr motorja.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN

I.

Debrődi Sándor örmester kerek háromezer pengőt örökölt hirtelenül. Valami távoli rokona halt meg végrendelet nélkül, azután kapta ezt a csinos kis pénzt. Első tette nagyon bajtársias volt az örökség átvételekor: remek lakomára hívta meg az örsöt. Második cselekedete régi-régi vágyát elégítette ki: megvette végre azt a tüneményes motorkerékpárt.

Amikor ilyesmit cselekszik az ember, nyilvánvalóan szerelmes. Szerelmes az egyik mai legfőbb jóba, a motorozásba. Kacér dolog a motoron való száguldás, aki egyszer beleizlett, akár még rajta is hálna a gépen kezdetben. E mellett súlyos tekintélyt ad itt Zagyvakömlődön, mikor az egész járásban mindössze három motorbicikli van; az egyik a kömlődi bárókisasszonyé, a másik a zagyvaárkosi bérlő fiáé, de ez nem számít, mert amióta belefordult vele a gazdája a Zagyvába, motoriszony fogta el a jeles legényt; a harmadik gép Debrődi Sándor m. kir. csendőr-örmesteré, aki ilyenformán a bárókisasszonnyal egyedül maradt a közlekedéstechnika haladásának zagyvakömlődi porondján.

Kapós lett a motoros csendőr a kömlődi lányok közt nagyon. Volt esze ugyanis a fiúnak, mindig kerített ráérő, jóképű örzőangyalt hátamögé a párnás ülésre; eleinte sikongattak a lányok és jól belekapaszkodtak a csendőr erős derekába, később azonban elbizakodtak s nyugodtan lebegtek, bizva Debrődiben. Nem féltek Sárikától, Debrődi egyetlenétől sem.

Ebben az esetben A) a főnyilvántartó lap, a többiek a melléklapok; az utóbbiakat a főnyilvántartó lap megfelelő helyére mind fel kell jegyezni.

Azt hiszem, hogy az elmondottakkal sikerült általános tájékoztatást adnom a csendőrségi nyilvántartás céljáról és mibenlétéről. A végrehajtás részleteit fölösleges itt bővebben tárgyalnunk, ez majd a kiadandó utasítás feladata lesz, amelynek még a részleteket is minden kételyt kizáró precizitással fog kelleni szabályoznia. Az egyéni invenciónak a nyilvántartás szempontjából nem lehet nagy teret engedni, mert az a feltétlenül szükséges egyöntetűséget veszélyezteti, de meg személyhez is van kötve s személyi változás esetén az új vezetőt vagy elveivel ellenkező rendszerhez kényszeríti, vagy pedig örökös változtatást es zűrzavart okoz.

Nyilvántartási rendszerünk tervezetének felépítésénél — mint azt már részben említettem is — az identifikálásnak, illetve a priorálásnak három fontos segéd-eszközét figyelmen kívül kellett hagynom, ezek: a büntetett előéletűek nyilvántartása, a fényképanyilvántartás és a daktiloszkópia.

A büntetett előéletű egyének nyilvántartását csak úgy tudnók felállítani, ha a reájuk vonatkozó adatokat a bíróságoktól rendszeresen megkapnók, azaz, ha a bíróságok kötelezve lennének arra, hogy az ugynevezett büntetőlapokat az Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivatalon kívül a csendőrség nyilvántartó szervének is megküldjék. Erre azonban a bíróságokat csak az igazságügyminiszter kötelezhetné, amint a 24.300/1908. számú rendeletével az Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivatalt illetően kötelezte. Eltekintve attól, hogy ennek a kérdésnek az igazságügyminiszter ural való letárgyalása valószínűleg hosszabb időt venne

Kitetszik ezekből, hogy jól ment a csendőr-örmester dolga. Annyira jól, hogy immár a sors is felneszelt rá és belekapaszkodott a motorkerékpárba.

Ha a sors felneszel, bizonyos, hogy a fák nem nőnek az égig. Debrődi Sándor örmester, motorkerékpártulajdonos körül is kikeltek a bajok. Szerelmiek és egyebek.

Debrődi Sándor megfélekedezett arról, hogy lovascsendőr volna alapjában. A motorkerékpár ellenségévé tette mindenfelé irigyelt lovát, a Hegyest. Eddig olyan volt a Hegyes, mint a kömlődi baronesz: vékonytagu, de izmos, finom bokáju, de fáradhatatlan. Ha Debrődi Sándor végigment rajta az Öreg-utcán, minden leány szeme rájuk tapadt. Most azonban csak immel-ámmal ült fel a csendőr Hegyesre és Csigának nevezte. Tévednek, akik az állat lelkét tagadják. Hegyes tisztán, világosan érezte, mi van a »Csigá« névben. És bosszút esküdött a motorbicikli ellen.

Hegyes féltékenykedett. Az örs irigykedett. Sáríka pedig, a régebbi egyetlen, követelődött. Mit követelt a csendőrtől Sáríka? Azt, hogy azonnal elvegye talán? Sáríka tisztában volt a csendőrségi nőszülési ügyekkel; tudta, hogy szakállasodik Sándor nőszülési kérvénye, mire beadhatja. Sáríkat inkább a baronesz izgatta. Ha a baronesz motorozhat, miért ne motorozhatna Csürös Sáríka szintén, aki van olyan fess lány, mint az a vágottorru bárókisasszony; s akinek Sándora, a Sándornak meg motorkerékpárja van. Azért is jó ez a terv, mert a tanulás alatt Sándor nem érá más lányokkal száguldozni a határban. Ráeszmél arra, hogy menyasszonya van.

— Sándor, maga megtanít engem motorozni! — adta ki parancsát Sáríka. — Holnap megkezdjük, tudja?!

Nagyot nézett a motoros csendőr.

— Micsoda?

igénybe, a cél szempontjától, amelyet a csendőrségi nyilvántartások felállításával elérni akarunk, nem szükségesnek, de egyenesen fölöslegesnek tartom, hogy a csendőrség a büntetett előéletű egyénekről külön nyilvántartást vezessen, mert:

a) annak, hogy valamelyik gyanúsított az esetleg éppen nyomozás tárgyát képező bűncselekményt megelőzően biróilag büntetve volt-e vagy sem, a csendőrség hatáskörébe eső nyomozati cselekmények (kikérdezés, házkutatás, személymotoszás, elfogás, elővezetés, feljelentés), valamint a fegyverhasználat szempontjából nincsen, de nem is lehet jelentősége, mert a csendőrségnek úgy sem áll módjában, hogy nyomozás közben a gyanúsított előéletének pontos megállapítására is kiterjeszkedjék. Hogy a csendőrség által elfogott és az ügyészségnek átadott gyanúsítottak van-e, hány és milyen előző büntetése, azt csak egyes bűncselekmények súlyosabb minősítésénél meg az ítélethezatalnál veszik figyelembe, ennek a körülménynek a megállapítása tehát már nem a csendőrség, hanem az ügyészség vagy a bíróság feladatát képezi.

b) Lehetetlenség lenne a büntetett előéletű egyéneket valamennyi nyomozó alosztálynál, vagyis hét helyen, hétszer nyilvántartani, mert ez tulságosan nagy apparátust igényelne és nagyon sok csendőrt vonna el fontosabb szolgálatoktól, teljesen fölöslegesen. De az írásbeli munkát is mérhetetlenül megsokszoroztaná, mert a bíróságok minden büntetőlapot természetesen csak egy példányban küldenének meg a csendőrségnek, a néhány százezer büntetőlapot itt kellene a hét alosztály számára hatszor lemásolni. Abban az esetben is tehát, ha egy ilyen nyilvántartásnak a csendőrség keretében való felállításáról szó lehetne, azt csak egy alosztálynál és pedig centrális fekvésénél fogva csak

a budapestinél lehetne létesíteni. De erre viszont csak az a kérdés következhetik, hogy mi értelme lenne Budapesten egy második ilyen nyilvántartásnak, mikor az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal a csendőrségnek is rendelkezésére áll.

c) A büntetett előéletűekről esetleg megszervezett nyilvántartást csakis a csendőrség szervei (nyomozó alosztályok, örsök) vehetnék igénybe, polgári hatóságok, bíróságok, ügyészségek stb. nem, mert az utóbbiak egyedül az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal értesítését tekinthetik hitelesnek. Figyelemmel pedig arra a körülményre, hogy úgy a nyomozó alosztályok, mint az örsök vajmi ritkán vennék igénybe ezt a nyilvántartást, bizonyosan állithatom, hogy az nem lenne kellőképpen kihasználva és sem a ráfordított költséget, sem a fáradságot meg nem érné.

Abban a néhány esetben, amikor valamelyik nyomozó alosztálynak vagy örsnek szüksége lesz arra, hogy egyik-másik gyanúsítottak előző büntetéseit megállapítsa, az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatalt kell igénybe venniük. Itt csak egy körülményt kellene biztosítani: a gyorsaságot.

Az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatalnak ugyanis, amely immár egészen önálló, hatalmas apparátussá fejlődött, a személyzeti létszáma nem áll arányban a végzendő munkateljesítménnyel, aminek az a következménye, hogy minden nagy mechanizmus természetes nehézségén kívül még a létszámhiány nehézségeivel is meg kell küzdenie. Többek között ez az oka annak is, hogy a beérkező írásbeli kérdőívek megválaszolása néha két-három napot néha többet is igénybevesz. Általánosságban ez a két-három nap számításba sem vehető, a mi szempontunkból azonban mégis sok lehet néha, tekintettel arra, hogy a Büny-

— Motorozni akarok! Mit csodálkozik ezen?
 — Motorozhat a hátammögé ülve eleget!
 — Az nem elég. Vezetni fogok.
 — De... de ez...
 — Szeret vagy nem szeret?
 — Hogyne szeretném, de...
 — Ha én el tudok várni arra az égbenyuló nősülési sorszámra, megérdemelek annyit, hogy vezethessek is...
 — Ez kétségtelen. Az ilyesmi azonban nem nőnek való. Egy leány mégis...
 Több sem kellett Sárinak.
 — Hát a báró leánya, mi?! Az talán férfi? Az vezethet?
 — Az mégis bárókisasszony...
 — Mivel különb az nálam? Szebb? Jobb? Ugyesebb?...
 No, miért némult meg?... Talán abba lett egyszerre szerelmes?
 — Mit szólnak a községben, Sárিকা?
 — Mit szóltam én ahhoz, hogy mindennap más leányt vitt kegyed, Debrődi ur?!
 — Csak szivességből, Sárিকা. Hogy ne menjenek szegények gyalog...
 — Ismerem én jól magát, drágaságom! Holnap elkezdjük! Igy akarom.
 — Nem. Életveszedelmeknek nem engedem kitenni magát!
 — Én meg engedjem magát, mi? Vagy én is vagy egyönk se!
 — Ez csak hiuság, Sárিকা! Hengegni akar, mint a baronesz. Feszelegni a községbeli leányok előtt.
 — És ha úgy van? Ma már nem a régi világot éljük! Az megy motoron, aki vesz. Egy csendőr menyasszonya nem hengeghet? Az talicskára üljön a nagy szerénységben?
 — Hengegni egyáltalában nem szabad.

A leány gunyosan billegtette fejét.
 — Maga talán nem hengegésből vette a motort? Tegye szivére a kezét!
 — Nem hengegésből, hanem szolgálati érdekből... A szolgálat, Sárিকা...
 — Az ám, egy lovascsendőr szolgálata!... Sanyikám, én tudom az igazat; hengegjünk együtt!... Meglátja, milyen szép leszek, ha vezetek...
 — Sem külön, sem együtt! — felelte zordonan a csendőr. Hazamegyek a laktanyába. Kezét csókolom.
 Sárিকা szeme szikrát szórt.
 — Nem tanít meg vezetni, Sanyi?
 — Nem. Erről ne is beszéljünk többé!
 — Akkor jól vigyázzon! Maga is leszáll a híres gépéről, azt tudja meg!
 Debrődi legyintett rá:
 — Jóéjszakát, Sárিকা.

II.

Allt a nagy harag köztük. Debrődinek néha eszébe jutott Sárিকা fenyegetése, vajjon mit akarhat az a kis makrancos? Amilyen önfelü, még felül a gépre és valahogy elindul vele...

— De nem, ezt nem fogja tenni! — nyugtatta meg magát. — Annyira csak nem lesz csacsi...

Sárিকা durcás arccal járt-kelt. Sándor köszönését nem is fogadta, ellenben tüntető barátságot kezdett Pozsár Józsi csendőrrel, az örs rejtvénybölcsével. Összenyalaboltak egy egy csomó pesti ujságot és tanakodtak erősen.

Pozsár József csendőr ur olyan diadalmas arccal nézett Debrődire, hogy a boldogtalan völegény mind rá hajigálja ebédnél a szilvágombócot, ha vissza nem tartja az a

vádi Perrendtartás a nyomozás számára a határidőket nem mérte valami nagyon bőkezűen. A csendőrség és különösen a nyomozó alosztályok megnövekedő igényeinek kielégítése olyan munkatöbbletet fog jelenteni, amelyet a csendőrség nem háríthat teljes mértékben a bünygyi nyilvántartó hivatal személyzetére, hanem abban magának is segédkeznie kell. Azt értem ezalatt, hogy a csendőrségnek 2—3 csendőrt a bünygyi nyilvántartó hivatal rendelkezésére kell bocsátania, akiknek elsősorban az lenne a kötelességük, hogy a csendőrségtől érkező kérdezősködések elintézzék, ha pedig ezzel nem volnának igénybevéve, őket a hivatal vezetője a rendes — nem csendőrségi — napi munkánál való segédkezésre is felhasználhatná. Ez nemcsak rekonzációja lenne annak a minden bizonnyal készséges támogatásnak, amellyel a bünygyi nyilvántartó hivatal a mi közérdekű törekvéseinket részesítené, hanem a mi szempontunkból is előnyt jelentene, mert ebben a régi, kipróbált, nagyszerűen organizált és vezetett hivatalban a mi csendőreink a nyilvántartó szolgálatban olyan kiképzést és gyakorlatot szerezhetnének, mint máshol sehol.

Megemlíteni kívánom, hogy abból a körülményből, hogy a nyomozó alosztályoknál, illetve a budapesti alosztálynál nem látszik szükségesnek a büntetett előéletű egyének külön nyilvántartásának a felfektetése, nem következik, hogy ezeknek az egyéneknek másként, vagyis az örsök által való nyilvántartása is fölösleges lenne. Mert nehéz lenne pl. annak a hasznát tagadni, hogy a bíróságok minden egyes ítéletről ne csak a bünygyi nyilvántartó hivatalt, hanem egyuttal az illetékes rendőrhatalóságot vagy csendőrőrsöt is értesítsék. Ez először is a bünygyi nyilvántartó hivatalt felére tehermentesítené, mert a kérdezősködések számát csök-

kentené, másodsor tájékoztatná a rendőrhatalóságot és a csendőrőrsöket arról, hogy az általuk tett feljelentések milyen elintézészt nyertek, harmadszor pedig biztos és alapos támpontot nyújtana a rendőrhatalósági terület, illetve az örskörlet lakosságának megismerésére és figyelemmel kísérésére. Ha valamelyik örskörletben esetleg hónapokig sem adódna elő olyan eset, amely a büntetett előéletű egyének nyilvántartásának igénybevételét szükségessé tenné, még akkor sem mindegy, hogy az örsparancsnok tájékozva van-e fölé, hogy körletében kik a rovottmultu egyének, vagy nincsen?

A magam részéről sem elvileg, sem pedig technikailag nem tartanám kivihetetlennek, hogy a bíróságok a büntetőlapokat másolópapírral két példányban állítsák ki, egyben a bünygyi nyilvántartó, egyben pedig az illetékes rendőrhatalóság vagy csendőrőrs számára. Ezeknek a büntetőlapoknak csak a központi nyilvántartását nem tartanám szükségesnek és lehetségesnek, az örsönkénti nyilvántartásukat azonban igen, annál is inkább, mert ez pl. az osztrák csendőrségnél már több, mint két évtizede megtörténik.

De nemcsak közbiztonsági szempontból, hanem az egész nyilvántartott anyag biztonsága szempontjából is jobbnak látnám, ha minden egyes büntetőlap nem egy, hanem két példányban volna meg. Egy nagyobb szabású véletlen vagy bünyös tüzeset a bünygyi nyilvántartó hivatal egész anyagát megsemmisítheti; azt a bírósági irattárakból pótolni lehetetlen lenne; ha azonban a büntetőlapok másodpéldányai a rendőrhatalóságoknál és a csendőrőrsöknél megvolnának, azok lemásolásával a bünygyi nyilvántartó elveszett egész anyagát 90%-os megbízhatósággal pótolni lehetne.

A fényképanyilvántartásnak a mi csendőrségi viszonyaink mellett csak úgy lehetne hasznát venni, ha a

tudat, hogy ezt már még sem lehet tenni. Eddig a község valamirevaló leányai közül csak Sáríka nem respektálta Pozsár Józsi nagy rejtvenyszakértelmét. Már mindenkinek nyert kitünő elméje mosóport, napelleni pápaszemet meg egyéb ilyen okos dolgokat, miket a lapok a megfejtőknek osztogatnak. Egy-kettőre készen volt Pozsár minden lap vasárnapi rejtvényeivel, mások izzadtak beléjük a határidőig, akkor is rossz megfejtéseket küldtek be. Hát most Sáríka is behódolt.

— Ezt motorozd meg, Sándor. Ugy fejtí a menyasszonyod a keresztrejtvényeket, hogy csoda.

Mormogott rá valamit Sándor, azután felszerelt szolgálatba.

Kint a bögedi határban a baroneszt látta a két csendőr Gáromyval, a főispán fiával. A modern ember zsarnoka, a sport uralkodott rajtuk; látszott, hogy nem ismernek szebb emberi ideált, mint motorzene mellett száguldani a mindennapi rekordért. Ha idejében félre nem ugrik a két csendőrlő, bizony nagy baj esik a bögedi uton.

És mikor a járőr bevonult, Debrödi szeretettel meg-simogatta nagyszerű motorját.

— Hej, bárókisasszony, ez ám csak a gép, nem a főispán fiáé!

A gép valóban nagyszerű volt. Tiszta az utolsó csöppnyi csavarig. A szemevilágát nem óvta a csendőr úgy, mint a motorját. Ez volt a mélyebbik szerelme.

*

Másnap reggel felborultan, a motorrészen csupa sérüléssel találta Debrödi a gépet.

Sirni tudott volna, ha nem szégyenli.

Maga sem tudta, miket mondott oda első mérgében Sáríkanak.

III.

Sáríka azonban nem hagyta annyiban a dolgot. Eljött az örsirodába s az örsparancsnoktól kivizsgálást követelt.

— Tessék kinyomozni, tiszthelyettes ur! — mondta nagyfennen. — Nem türöm, hogy Sándor ilyet fogjon rám azért, mert a bárókisasszonyt szereti.

Sándor ráreplikázott.

— Tiszthelyettes urnak alázatosan jelentem, feljelentést teszek motorkerékpárom szándékos megrongálása miatt. Gyanum Csürös Sarolta helybeli lakos, volt menyasszonyomra irányul.

Sáríka sikitani kezdett. Sándor kiabált.

— Igenis! Igenis! Alaposan gyanusítható, igenis!

A tiszthelyettes nagyot csapott öklével az asztalra.

— Mi ez itt, örsiroda vagy zsinagóga?! Debrödi örmester vigyázz!... Sári fiam, maga is hallgasson, ha jól akar! Csak az szól ezután, akit kérdezek. Az is csak arra felel, amit kérdeztem. A haszontalan szerelmeseit!... Debrödi, mi a panasza?

— Tiszthelyettes urnak alázatosan jelentem, ma reggel a motorkerékpáromat felborítva, a motorrészeket súlyosan megrongálva találtam. A tett elkövetésével a jelenlevő Csürös Saroltát gyanusítom. Alázatosan jelentem ugyanis, Csürös Sarolta, mikor még menyasszonyom volt, azt követelte tőlem, hogy tanítsam meg őt motorkerékpárt vezetni. E követelést több okból visszautasítottam...

A tiszthelyettes Sárit vallatóra fogta. Néhány kérdés után látta azonban már, hogy a kétségbeesetten tiltakozó leány csakugyan nem lehet bünyös. Pontról-pontra úgy adta elő az est eseményeit, mint később a rejtvényfejtő Pozsár.

Fényképalbummal minden egyes örsöt el lehetne látni, ez azonban olyan sok pénzbe kerülne, hogy a mai költségvetési viszonyok mellett nem is gondolhatunk rá. De még ha a szükséges összeg rendelkezésünkre állana, akkor is meg kellene gondolnunk, hogy gazdaságos dolog volna-e minden örsöt néhány száz fényképpel ellátni, olyanokat is, ahol az évenként elfogott körözött egyének száma nem több kettő-háromnál. Annál is inkább meg kellene ezt gondolni, mert a fénykép nem az a biztos felismerési segédeszköz, amilyennek az ember első pillanatra gondolná; külsőt változtatni nem nehéz dolog, egy sötét vagy világos ruha, kalap, lenyirt vagy megnövesztett haj, bajusz, szakáll, stb. már alaposan megnehezíti a fénykép alapján való felismerést, különösen egy csendőrörsön.

A másik nehézség az, hogy a fényképgyűjtemény csak akkor ér valamit, ha állandóan pótolják és kiegészítik, ezt pedig mi nem tehetjük meg, mert minden örsöt fényképező felszereléssel megint csak nem lehet ellátni. Egyébként nem is lehet minden gyanúsítottat a bünygyi nyilvántartás számára csak úgy egyszerűen lefényképezni, erre csak az ügyészségnek és kivételesen, átruházott hatáskörben a budapesti rendőrfőkapitányságnak van joga s annak is csak bizonyos büncselekményekben való, perrendszerűen is bebizonyított bűnöség esetében. A nyomozó alosztályoknak lesz ugyan fényképező felszerelésük, de oda a gyanúsítottak nem kerülnek.

Igy tehát egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogy a nyomozó alosztályokat a bünygyi nyilvántartó hivatal által kiadott fényképalbum néhány példányával ellátjuk. Ezeket azután esetenként vagy az alosztály által kirendelt nyomozóknak, vagy pedig azoknak az örsöknek, amelyek kéri, ideiglenes használatra ren-

delkezésre lehet bocsátani. A gyakorlat fogja megmutatni, hogy ez az eljárás mennyire fog bevalni s mennyire lesz lehetséges azt esetleg kifejleszteni.

Annak azonban nem lesz semmi akadály, hogy a budapesti nyomozó alosztályt fényképek sokszorosítása céljából cinkográfiai felszereléssel lássák el; ez lehetővé tenné, hogy nagyobb szabású büntettek rendelkezésre álló fényképei akár a nyomozat megjelenésével egyidejűen is valamennyi rendőrhatóság és csendőrös számára sokszorosítottassanak.

A daktiloszkópia a személyazonosság megállapításának egyik leggyorsabb és legbiztosabb segédeszköze, feltéve, hogy az identifikálандónak mind a tíz ujjnyomata rendelkezésre áll. Erre vonatkozóan is csak azt mondhatom, amit a büntetett előéletű egyének nyilvántartásával kapcsolatban mondtam, hogy t. i. ezt is csak az igazságügyminiszter ur rendelkezése alapján létesíthetnők s akkor sem minden alosztálynál, hanem csak Budapesten, itt azonban megint csak rendelkezésünkre áll a bünygyi nyilvántartó hivatal mintaszerű daktiloszkópiái osztálya. Érdekes egyébként, hogy ezt az osztályt az örsök feltűnően ritkán veszik igénybe, pedig nagyon sok esetben valóban jó hasznát vehetnék. A nyomozó alosztályokra vár a feladat, hogy az ujjnyomatrendszer különösen a személyazonosság megállapítása terén népszerűsítsék.

A csendőrség részéről, azt hiszem, nem lenne akadály annak, hogy úgy, mint a büntetettek nyilvántartó osztálya részére, a daktiloszkópiái osztály számára is 2—3 csendőr rendelkezésre bocsáttassék, akik a csendőrségi megkeresések elintézésével első sorban az oda beosztott államrendőrségi személyzetet volnának hivatva tehermentesíteni, másod sorban pedig alaposan kiképzett daktiloszkópusokká válnának, akik azután

Más volt tehát a tettes. De kicsoda? Gombás lóápoló nem; neki haszna volt a gépből, mert vele tisztogattatta Debrödi a sártól-portól.

Nem ért rá tovább töprengeni rajta az örsparancsnok, mert szakaszparancsnoka telefonált a holnap-i céllövészet ügyében.

Sárika kisírt szemmel ment haza. Debrödi dult-fult s titokban részrehajlással vádolta meg a tiszthelyettest. Persze csak amugy magában.

A motor ügyére homály borult.

IV.

Homályban is marad, ha Gombás János sántulást nem vesz észre a Hegyesen. Menten szaladt Debrödihez.

— Fájditja a jobb hátulsó lábát a Hegyes, nem történt vele valami a szolgálatban?

— Semmi. Még csak meg sem botlott.

— Pedig baj van vele, úgy nézem...

Debrödi megkereste Pozsárt.

— Józsi, gyere, nézzük meg a Hegyes lábát, beteg, azt mondja a Jani.

Pozsár értett a gyógykovácssághoz. Megvizsgálta Hegyes elbetegült lábát, meg a többit. Minél jobban tapogatta, annál jobban bólogatott. Felállt, Hegyes fejét is felemelte. Hegyes figyelte Pozsárt nagyon.

— Eredj be, Sanyi, a tiszthelyettes urért! Mondd, hogy fontos jelenteni valóm van.

Jött az örsparancsnok tüstént.

— Mi baj van?

Pozsár mosolygott és rámutatott a lóra.

— Itt a tettes a Debrödi-féle motorrongálási ügyben. Mindnyájan csodálkozva néztek az örmesterre.

— Tessék idenézni! — emelte fel az egyik patát, a jobb hátát Pozsár s egy fémdarabot húzott ki belőle nagy feszegetéssel. — Sanyi, a motorcsöved szilánkjá!

Kiugrottak a motorhoz.

— Csakugyan...

— A büncselekmény tehát teljesen ki van derítve, — folytatta komoly pózban Pozsár csendőr. — Debrödi örmester ur Hegyes nevű lova féltékenységből összerugdalta a gazdája motorkerékpárjának legérzékenyebb részét, magát a motort. Még egy tárgyi bizonyítékom van: tessék megszagolni a jobb hátsó lábát, még most is érezni a benzint rajta; ezzel tett kárt a benzintartályban.

Bámult mindenki. Legjobban a károsult maga.

Pozsár a motorkerékpárhoz vezette Hegyest, ráemelte a lábát. Ijedten elkapta a ló.

Debrödi a lovaglóstorra nézett először. Aztán ráparancsolt Hegyesre.

— Kotródj helyedre, te... te...

Hegyes sántítva helyére ment. Az örsparancsnok mintha vigyorgást látott volna az okos fején... Vagy csak úgy tűnt fel?

V.

Hegyes meggyógyult, a motorkerékpár is. A bárókisasszony bosszuságára Csürös Sárika vezeti a motort.

A főispán fiának a baronesz elmesélte az egész történetet.

— Ilyen lovak is vannak még a világon?! — kiáltott fel a sportférfiu. — Délután bemegyek a csendőrökhöz... Fel kell ülnöm rá...

Be is ment. Hegyes azonban nem engedte magára. Megérezte rajta a motországot.

időnkinti felváltás mellett a nyomozó alosztályokhoz kerülhetnének.

Mindezekből láthatjuk, hogy a nyomozó osztály megszervezésével kapcsolatos kérdések komplexumát, különösen pedig a csendőrségi nyilvántartások kérdését teljesen önállóan, t. i. az állami rendőrség segítségével és jóakaratu közreműködése nélkül nem tudjuk, de nem is akarjuk megoldani. A büntetettek nem respektálják a rendőrség és a csendőrség működési területének a határait, mi sem huzhatunk tehát azokon a régi vármegyékhez hasonlóan éles határvonalat sem a munkamegosztás sem pedig a hatáskör és egymás támogatása tekintetében. Nincs kétségem afelől, hogy amilyen önzetlen bajtársiassággal és a közbiztonság érdekeinek egyedüli szem előtt tartásával kérjük kiváló állami rendőrségünk támogatását, ugyanolyan önzetlenséggel s magasabb érdekek nivójára emelkedő belátással fogunk találkozni annak minden tényezője részéről. A magyar állam rendjét alátámasztó e két testület együttműködésében mindkettőnkhez méltatlan kicsinyes szempontok érvényesülésének helye nem lehet.

A csendőrség és az állami rendőrség együttműködésének mindenekelőtt abban kell állania, hogy a két szerv egymásnak kölcsönösen rendelkezésére bocsátja a maga közbiztonsági adatait. A budapesti nyomozó alosztály a Nyomozati Értesítővel és a negyedévi kulcsokkal nemcsak a csendőr nyomozó alosztályokat és az őrsöket látja el, hanem rendelkezésre bocsátja azokat az összes rendőrhatalóságoknak is annyi példányban, ahányra szükségük van. A Nyomozati Értesítő a rendőrhatalóságoknak is rendelkezésükre áll abból a szempontból, hogy sürgős körözéseket abban éppen úgy közzétehetik, mint a csendőrségi parancsnokságok. A nyomozó alosztályok nyilvántartásai is teljes mértékben a rendőrségnek is rendelkezésre állanak. Ezzel szemben a rendőrségtől csak azt fog kelleni kérnünk, hogy mindazokat a saját területükön szerzett adataikat, amelyeket a nyomozó alosztályok a csendőrség működési területét illetően nyilvántartanak, a mi nyomozó alosztályainkkal is közöljék, mert a nyilvántartásunk csak akkor lehet teljes, ha nemcsak a csendőrségi területnek, hanem az ország egész területének nyilvántartási anyagát tartalmazza. Ez nem csak a mi érdekünk, hanem a rendőrségé is, mert a rendőrhatalóságok szempontjából nem az a fontos, hogy az általuk körözötteket csak a rendőrség fogja el, hanem, hogy akár a rendőrség, akár pedig a csendőrség révén, de egyáltalán kézrekerüljenek.

Részletesen kifejtettem, hogy miként képzelném el a nyomozó osztály és az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal együttműködését. A nyomozó osztály és a rendőrség együttműködése azonban Budapesten nem szoritkozhatik egyedül a bünyügyi nyilvántartóra, hanem ki kell terjeszkednie a budapesti főkapitányságnak mindazon osztályaira is, amelyek közvetlen közbiztonsági tevékenységet végeznek. Budapest az ország vérkeringésének a központja; ide fut be és innen megy ki a jó vér, de a rossz is. Az országban, tehát a mi működési területünkön is alig van nagyobb szabású, nagyobb területre elágazó bűncselekmény, amelynek Budapesttel valami kapcsolata ne lenne, viszont Budapest is nagy az olyan bűncselekmények száma, amelyek legalább egyes szálai a csendőrség működési területére vezetnek. Valószínű tehát, hogy a budapesti nyomozó alosztálynak és a budapesti rendőrfőkapitányság egyes osztályainak nap-nap mellett állandó kontaktusban kell majd egymással lenniök.

Ez természetesen nem történhetik a hivatalos írásbeliség kétségbeejtő lassúságával, hanem csakis szóbelileg, személyes érintkezés révén. Ezt a személyes érintkezést egy olyan tiszt tudná a leggyorsabban és legjobban lebonyolítani, aki állandóan a főkapitányságon tartózkodván, annak a szervezetében, ügybeosztásában, ügymenetében kiismerné magát, akinek az egyes osztályok vezetőivel és előadóival személyes ismeretése lenne s aki ismerné a nyomozó alosztály és a főkapitányság szolgálati érintkezésének és együttműködésének egész anyagát is. Feltétlenül a szolgálat kölcsönös érdekében állana tehát ezekkel az összekötő szolgálat jellegével bíró teendőkkel egy tisztet, külön megbizni, akinek állandóan a főkapitányságon kellene tartózkodnia s a hivatali helyiségének is ott kellene lennie. Valószínű, hogy a csendőr nyomozó alosztálynak többször lesz szüksége a főkapitányságra, mint fordítva, tehát már az udvariasság is úgy hozza magával, hogy a csendőrség rendeljen ki összekötőt a rendőrséghez és nem a főkapitányság a lényegesen kisebb hatáskörű és jelentőségű nyomozó alosztályhoz.

Ezt a célt, a tökéletes együttműködés célját távolról sem érnök el ilyen biztosan akkor, ha a főkapitánysággal a nyomozó alosztálynak mindig más és más, éppen ráérő tisztje érintkeznék, mert ennél a gyors és sima érintkezésnek éppen a legfőbb feltétele, a személyes nexus, hiányozna. Különben is, az ezzel kapcsolatos teendők, mint a következőkben látni fogjuk, egy tisztet teljes mértékben igénybevennének.

Nemcsak a budapesti nyomozó alosztálynak, hanem az összes többi nyomozó alosztályoknak is, minden olyan különösen sürgős ügyben, amelyet a budapesti főkapitánysággal akarnak elintézni, a kirendelt csendőrtiszthez kellene fordulniok, akinek kötelessége lenne arról gondoskodni, hogy az ilyen ügyek az adminisztráció retortáján mielőbb átesve, a lehető legrovidebb idő alatt illetékes kezekbe kerüljenek. Természetes, hogy ennek csak egészen sürgős, különleges vagy bizalmas ügyekben lehet helye, a rendes írásbeli levelezésnél nem, mert nem az a cél, hogy az összekötőtiszt egy néhány ezer iktatószámmal átmenő irodát vezessen s a levelezést komplikálja, hanem ellenkezően, hogy azt gyorsabbá és közvetlenebbé tegye.

Katonai szempontból neki lennének alárendelve a bünyügyi nyilvántartó hivatal egyes osztályaira beosztott csendőrök és a segédmunkás, akit rendelkezésére kellene bocsátani.

Volna azonban ennek a kirendelt tisztnek még egy másik feladata is.

Amint említettem, a csendőrség működési területén elkövetett nagyszabású bűncselekmények között nagyon sok van olyan, amelynek valamilyen szála a fővárosba vezet. Nem is említem Budapestnek 40—50 km.-es körzetbe eső közvetlen környékét, amelynek lakossága naponta bejár Budapestre, mert ezen a területen nem sok olyan bűncselekmény van, amelynek nyomozása közben Budapesten ne kellene megfordulni. Ennek az a következménye, hogy Budapesten naponta

Mondják, hogy komornyikja szemében senkisé nagy férfi; meglehet! De az igazságos, derék férfi bizonyosan bírja szolgájának tiszteletét, bizonyítékául szolgálván ez annak, hogy a nagyság hiú csillám, s egyedül az erénynek van valódi benső értéke.

Rousseau.

tucatjával fordulnak meg a vidéki őrök járőrei, amelyeknek — a legkülönbébb ügyekben nyomozván — legelőször is a főkapitányságra kell menniök. Még egy környéki járőr, amelyik gyakrabban jár a főkapitányságra, kiismeri ott magát valahogy, de a járatlanabbaknak bizony jó ideig kell bolyonganiok és kérdezősködniök, amíg eljutnak ahhoz a tisztviselőhöz, aki az ügyüket elintézi. A főkapitányság bonyolult labirintusában még pesti ember is nehezen ismeri ki magát, a vidéki sehogy.

Ha pedig a járőr végre elintézte a dolgát a főkapitányságon s megkapta a rendőrt vagy a detektivet, akivel kimehet a városba s az ügyet elintézheti, senki sem ellenőrzi, hogy mikor érkezett, mikor indult, mit végzett, mikor végzett, hol járt és mit csinált Budapesten, stb., szóval teljesen magára van hagyatva, mert otthon az őrparancsnok sem tudja megállapítani, hogy a teendőiket mikor végezték el és mikor kellett volna nekik Budapestről utbaindulniok. A budapesti csendőrlaktanya messze van, azt sem lehet tehát előírni, hogy ott minden járőr jelentkezzen. Ennek az a következménye, hogy az ilyen nyomozó járőrök a budapesti tartózkodást szívesen toldják meg egy kis csatangolással, bevásárlással, sőt a könnyelműek — a jobbik esetben — sörözéssel is. Budapest utcáin sokszor lehet látni csomagokkal megrakott, kirakatokat nézegető, ráérő csendőrijárőröket, amelyek nem is kifogástalan ruházatukkal egy cseppet sem alkalmasak a csendőrség tekintélyének emelésére. Rákóczi-uti bodegákban nem ritka látvány a kalaposan és szuronyosan »étkező« csendőrijárőr, akiket a testületbeli előjárók és feljebbvalók felelősségre vonnak ugyan, ha tettenérik, de ez a körülmény egymagában nem képes az ellenőrzés hiányának biztos tudatát ellensúlyozni.

A főkapitányságra kirendelt tiszt feladata lenne az ilyen nyomozó járőröket fogadni és utbaigazítani; ellenőrizni az öltözködésüket, kioktatni a Budapesten követendő magatartásra, láttamozni az őrjárat lapjukat, meggyőződni róla, hogy szolgálati feladatukat valóban elvégezték-e, stb. stb. Budapesten, ahol a szabályszerű öltözködést és a katonás magatartást szigorúan ellenőrzik, ahol a lakosság nem igen lát csendőrt s éppen azért minden járőrt jól megnéz és megbírál, a főkapitánysági tiszt tevékenységének különös fontossága lenne, eltekintve attól, hogy az ellenőrzés révén sok visszaélésnek is elejét veheti. A Szut-ban pedig csak annyit kellene előírni, hogy minden járőr, amelynek Budapest területén közbiztonsági ténykedést kell végeznie, megérkezése után azonnal a rendőrfőkapitányságra kirendelt csendőrtisztnél jelentkezni tartozik, aki a további teendőkre nézve utbaigazítást és utasítást ad.

A nyomozó osztály egyik leglényegesebb feladata lesz továbbá a csendőrség sajtószolgálatának az ellátása is. A sajtóval való kapcsolatunk fontosságáról már megemlékeztem. Ennek a kapcsolatnak a megteremtése és a kellő keretek között való fenntartása részben az osztályparancsnokságnak, részben pedig az alosztályoknak lesz a teendője.

Az, hogy a Magyarországon megjelenő egész napi és időszaki sajtóval egy centrális — mondjuk budapesti — szerv foglalkozzék, nem lenne célszerű, mert ezt csak egy nagy, tehát nehézkes apparátus vállalhatná. Ezért a kérdést talán úgy lehetne a legcélszerűbben megoldani, hogy az egyes kerületi parancsnokságok területén megjelenő sajtóval az illetékes alosztály, a budapestivel pedig a nyomozó osztály sajtóirodája — egy, ezzel külön megbízott tiszt vezetésével

A kormányzó ur Öföméltósága Fischer József ezredest, a m. kir. belügyminiszterium VI. c. osztályának vezetőjét tábornokká nevezte ki. (Schäffer felv.)

mellett — foglalkoznék. A sajtószolgálat két ágazatra tagozódna, u. m.:

- a) a sajtóközlemények figyelemmel kísérésére és
- b) hiranyag szolgáltatásra.

Az eddigi tapasztalat azt mutatta, hogy a vidéki lapokat a szerkesztőségek a csendőrpáncsnokságoknak díjtalanul is szívesen megküldik, ha azt a parancsnokság hivatalosan kéri, valószínű tehát, hogy a nyomozó alosztályoknak sem lesz nehéz a területükön megjelenő lapokat megszerezniök, különösen ha rekompenciaképpen a szerkesztőségeket hírekkel látják el. A budapesti sajtóiroda már valószínűleg nem fog tudni minden napilapot ingyen megszerezni, azért a fontosabbak egynémelyikére esetleg elő is fog kelleni fizetni. Mindenesetre szükséges lesz az előfizetéseket a lehető legszűkebb mértékre korlátozni, nehogy azok a nyomozó osztály költségvetését aránytalanul megterheljék.

A sajtóiroda, illetve a nyomozó alosztály köteles lenne a beérkező hírlapok anyagát átnézni, hogy:

- a) nincsen-e abban olyan közlemény, amely a nyilvántartás vagy nyomozás céljaira felhasználható lenne és
- b) nem tartalmaz-e a lap a csendőrségről vagy annak, illetve valamelyik szervének működéséről előnyös vagy előnytelen bírálatot?

A vidéki nyomozó alosztályok azokat a közleményeket, amelyek közbiztonsági szempontból megjegyzendő vagy értékesíthető adatokat tartalmaznak, kivág-

ják és a vonatkozó nyilvántartó lapra való feljegyzés után összegyűjtik, azokat a lappéldányokat pedig, amelyek a csendőrségre előnyös vagy előnytelen bírálatot tartalmaznak, a kerületi parancsnokságnak esetleges intézkedés végett beterjesztik. A budapesti sajtóiroda az az első esetben említett körülményeket az illetékes nyomozó alosztálynak küldené meg, a második esetben pedig a vonatkozó lappéldányt a m. kir. csendőrség felügyelőjéhez terjesztené fel. A többi lappéldányt, amely t. i. minket érdeklő közleményt nem tartalmaz, időnkint meg lehetne semmisíteni.

A hirszolgáltatás megszervezése céljából mindenképp előtt a Szut.-nak a rendkívüli események bejelentésére vonatkozó rendelkezéseit kell módosítani, jobban mondva kibővíteni. A felsőbb helyek közé, ahová a rendkívüli eseményeket az örsnek be kell jelentenie, be kell sorolni a nyomozó alosztályokat és a sajtóirodát is, a bejelentendő események számát pedig a sajtószolgálat igényeinek megfelelően ki kellene tágitani. Tekintettel pedig arra, hogy az örsök által bejelentett rendkívüli események elsősorban az előjáró parancsnokságok tájékoztatására szolgálnak és csak másodsorban szolgálják a sajtó érdekeit, természetes, hogy nem kell, de nem is lehet minden eseményt nyilvánosságra hozni, amiről az alosztály vagy a sajtóiroda jelentést kap; az alosztályparancsnoknak, illetve a sajtóiroda vezetőjének kötelessége a beérkezett anyagot megrostálni s csak azokat a híreket továbbadni, amelyeknek közlése sem politikai, sem büntető- vagy sajtójogi, sem pedig katonai szempontból nem aggályos. Ebben a tekintetben az alosztályparancsnokot, illetve a sajtóiroda vezetőjét speciális utasításokkal kell majd ellátni, amelyeknek betartásáért őt személyes felelőségnek kell terhelnie.

A rendkívüli események bejelentésére vonatkozó rendelkezések átdolgozása után a teljes hianyanyagot, vagyis azt, amit az örsöknek csak az előjáró parancsnokságok tájékoztatása végett kellene bejelenteniök s amelyből a sajtófőnök és az alosztályparancsnokok a sajtó számára a maguk hianyanyagát kiválasztanak, körülbelül a következőképen lehetne összeállítani:

a) *politikai természetű események*: Ipari és földmunkásmozgalmak; sztrájkok; megszervezett passzív rezisztenciák (amerikázás); munkáskizárások és nagyobb mérvű elbocsátások; jelentős politikai gyűlések és azok határozatai; a közhangulatot befolyásoló nagyobb választási események; munkaterror; külföldiek politikai ténykedése; politikai szempontból jelentősebb külföldieknek az ország területén való tartózkodása; titkos társaságok és be nem jelentett egyesületek alakulása vagy leleplezése; gyanús fegyverek feltalálása; a katonaihoz hasonló szervezetek létesülése; izgató tartalmu röpiratok vagy rémhírek terjesztése; nagyobb szabásu vallási mozgalom (pl. egy vallásfelekezett kötelékéből való tömeges kilépés); minden olyan esemény, amely hazaárulásszerű jelleget ölthet; események az ország határán és általánosságban minden olyan esemény, amely a hatóságokat ellenintézkedésre készítette;

b) *katonai természetű események*: kémkedés; hadsereg elleni izgatás; nagyobb számú saját vagy idegen katonaszökevény felbukkanása; idegen repülőknél saját terület felett való megjelenése; fontosabb katonai események a határ mentén saját és idegen területen;

c) *a szociális helyzetet és a gazdasági életet befolyásoló események*: mindenféle elemi csapás pl. tűzeset, földrengés, nagy károkat okozott jégverés, árvíz, földcsuszamlás, stb., továbbá mindennemű közlekedési

zavar, amely a közlekedést hosszabb időre gátolja vagy veszélyezteti; emberi és állati járványos betegségek fellépte úgy a saját, mint a közvetlenül határos idegen területen; állatok becsempészése veszélyes helyekről; nagyobb ingatlanok tulajdonjogában beállott változások, ha azok külföldiek javára történtek.

d) *közönséges bűncselekmények*, amelyek akár a tettes vagy a sértett személyére való tekintettel, akár pedig minőségük vagy végrehajtásuk módja miatt, akár pedig a kárösszeg nagysága folytán közfeltűnést keltek, vagy amelyek a hatóságokat rendkívüli intézkedések megtételére készítették;

e) *a testületet érintő hírek*: fegyverhasználat; csendőrök megölése vagy megsebesítése; csendőrök által elkövetett bűncselekmények, öngyilkosságok és öngyilkossági kísérletek; minden olyan eset, amikor a testület valamelyik tagja szolgálatban vagy szolgálaton kívül dicséretreméltó eredményt ért el; vagy különösen dicséretes magatartást tanúsított;

f) *egyéb különös események*: szerencsétlenségek, amelyek emberek halálát vagy súlyos sérülését okozták; öngyilkosságok; hulla találása; nagyobb mennyiségű kincstári anyag feltalálása és őrizetbevétel; robbanó anyagok feltalálása, stb.

Fontos lenne megengedni, hogy az örsök a rendkívüli eseményeket irógéppel vagy írónnal írva másolópapíron egyszerre több példányban is előállíthassák.

A beérkezett hianyanyagból úgy a sajtóiroda, mint az alosztályok a hírlapok részére napi kiadványokat állítanak össze s azt Budapesten a Magyar Távirati Iroda útján, vidéken pedig közvetlenül a lapok szerkesztősegeihez juttatják. Ugy a sajtóiroda, mint az alosztályok kiadványokat ellenőrzés végett a belügyminisztérium VI. b. és VI. c. osztályainak, valamint a m. kir. csendőrség felügyelőjének is felterjesztenék, de egymás között is kicserélnék. A felsőbb parancsnokságok és hatóságok hivatalos közleményeinek a sajtóban való elhelyezése a sajtóiroda feladata lenne, ugyancsak a sajtóiroda vezetője lenne köteles gondoskodni arról is, hogy a sajtópropaganda tervszerűen történjék, de mindig illő és célszerű keretek között maradjon.

Meg kell itt emlékeznem végül a nyomozó osztály egyik igen fontos előadójáról, a *motortisztről* is. A nyomozó osztálynak 7 autója lesz, de nincs kizárva, hogy később esetleg motorkerékpárokat is rendelkezésre lehet bocsátani. A nyomozó osztály gépjárműveiben nagyértékű kincstári vagyron fekszik, feltétlenül szükség van tehát egy olyan tisztre, aki a gépjárművek kezelésével megbízott csendőröket nemcsak katonailag, hanem szakszempontból is ellenőrizni tudja; és ezért bizonyos mértékig a felelőségben is osztozik. Természetes, hogy erre az állásra csak speciális képzettségű tisztnek jöhetnek számításba.

A jövő fogja megmutatni, hogy a nyomozó osztály felállításával kapcsolatban meg fogjuk-e tudni oldani a *csendőrségi bűnügyi muzeum* kérdését is. Ezzel a kérdéssel azonban, miután ennek a cikkemnek a témájával nem függ szorosán össze, majd egy másik alkalommal fogok részletesebben foglalkozni.

*

Amit a nyomozó osztályról elmondani akartam, befejeztem.

Aki a dicsőséget meg bírta vetni, igazi dicsőséget fog aratni.
Livius.

Tudom, hogy a nyomozó osztály gondolata nem mindenütt örvend egyforma népszerűségnek. Vannak, akik a szükségességét tagadják, mások viszont gyakorlati megvalósítása elé látnak leküzdhetetlen akadályokat tornyosulni.

Ami új, sohasem versenyezhet népszerűségben azzal, ami régi, mert a megszokás, a gyakorlat, emlékek és már megszerzett ismeretek kedvéért elnézők vagyunk valami rég meglévőnek hibái iránt s bizalmatlanok minden újítás előnyeivel szemben. Körülbelül ezt szokták konzervativizmusnak nevezni. Pedig a konzervativizmusnak csak erkölcsiében van létjogosultsága, mert csak az erkölcs törvényei változhatatlanok és függetlenek az évek haladásától; a munka technikája és módszerei nem ismernek tradíciót. Pusokának, ágyúnak, szabálynak, elvnek csak addig van létjogosultsága, amíg be nem bizonyul, hogy az idő elrohant felette és hogy jobbra, tökéletesebbre van szükségünk.

A csendőrség negyven éves hırneve és tekintélye nem kifogyhatatlan örökség, amelyből újabb negyven évig megélhetünk anélkül, hogy azt magunknak is gyarapítanunk kellene. Ahhoz pedig, hogy gyarapíthassuk, nem elég becsületeseknek, fegyelmezetteknek és katonásnak lennünk, hanem arra is törekednünk kell, hogy hivatásbeli felkészültségben is állandóan tökéletesedve együtt tartsunk a korrall, amelyben élünk és dolgozunk kell. Ez ránk nézve ma már nemcsak hırnev, hanem existencia kérdése is. Ezt azonban kiválóságunkban való megnyugvással, hibáink és hiányosságaink szüntelen keresése és reparálása nélkül, újítások és próbálkozások nélkül sehasem fogjuk elérni.

Nem hiszem, de lehetséges, hogy a nyomozó osztály gondolata nem fog beválni s hogy egyes problémáinak megoldása elé valóban leküzdhetetlen akadályok fognak tornyosulni. Abba hagyni azért akkor sem lesz szabad a dolgot. A tapasztalatok meg fogják mutatni, hogy hol és hogyan kell az egészet újra előlről kezdeni. Hogy egyes számítások nem válnak be, az nem baj, még mindig jobb hiába dolgozni, mint semmit sem csinálni.

Egészen bizonyos, hogy a nyomozó osztály az első egy-két esztendőben nem fogja száz százalékgig valóra váltani a hozzá fűzött reményeket. Később majd annál biztosabban, erről meg vagyok győződve. De az első időkben egy, még ki nem próbált szabályzattal és inkább még csak most tanuló személyzettel működő vadonatúj alakulatot el sem lehet képzelni: hibák, sürölódások, kudarcok és a legkülönbébb bajok sorozata nélkül, de ezek alapján még nem lesz szabad felette ítéletet mondani. Elismerés és nem mosoly illeti meg azokat, tiszteket és legénységet egyaránt, akik az uttörésnek ezeket a nehézségeit és kellemetlenségeit vállalják, mert mi lenne a csendőrségből, ha mindnyájan csak a nehézségeket mérlegelnék, mielőtt valamire vállalkozunk?

*

Végezetül pedig, különösen altiszt bajtársaim figyelmét szeretném valamire felhívni. Cikkemben sok helyütt nem kerülhettem el, hogy egyes meglévő dolgainkról, rendszereinkről és módszereinkről kedvezőtlen véleményt nyilvánítsak. Aki valami újat akar eladni, annak a régít ócsárolnia kell, hogy a maga portékáját dicsérhesse. Hogy aztán igaza van-e vagy nincsen, azt majd csak a portéka mutatja meg. Hogy nekem is igazam van-e vagy nincsen, annak az elbírálása nem reánk tartozik. Egyet azonban hangsúlyozni ki-

Monostori Erreth Aladár ezredes a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese.

nok: senkitől sem állott távolabb az illetéktelen bírálat szándéka, mint tőlem.

Lehetnek szabályok, előírások stb., amelyekről az ember azt gondolja, hogy talán tökéletesíteni lehetne rajtuk, de ez még jogosít fel senkit arra, hogy azokat mindaddig, amíg felsőbbségünk fenntartani jönnek látja őket, akár a maga, akár a más egyéni véleménye alapján kevésbé lelkiismeretesen teljesítendőknék tartsa a többieknél, amelyeket egyénileg maga is helyeseknek tart. Ez a feltételes engedelmesség fogalma lenne, amely a csendőrnél éppen olyan bűn, mint a függetlenség. Nehogy azt tételezze fel tehát valaki rólam, hogy erre akartam tanítani.

Nem volt szándékomban az sem, hogy a testület dicsőséges múltját és tradícióját megtépázzam, mert hiszen ezeket senki nagyobb tiszteletben nem tarthatja, mint én tartom. Elődeinket és az ő munkájukat sem akartam lekicsinyelni, de hiába is próbálnám meg, nem sikerülne, mert én mégis csak tanítványuk lennék, ők meg tanítómestereim maradnának, akik a testületet olyan magasra emelték, ahol van s akiknek én is hálával tartozom, hogy csendőrt faragtak belőlem. Ne olvassa ki tehát az írásomból senki azt, hogy most minden rossz, ami régi és csak az a jó, ami új, mert ezen velem veszne össze legelőször. Nem bírálni és leszólni akartam, hanem csak bebizonyítani, hogy a nyomozó osztályra szükségünk van. Ez pedig nagy különbség.

Szólj, gondoldj, tégy jót: s minden szó, gondolat és tett Tiszta tükröként fog visszamosolyogni rád.

Vörösmarty.

November 4-én leplezték le Budapesten a volt 1. népfőlkelő gyalogezred emléktábláját: Barta Lajos ny. altábornagy megszemléli az öreg népfelkelőket (Schäffer felv.)

Az oktatás és a kiképzés kérdése a csendőrségnél.

Irta: LÁDAI ISTVÁN százados.

Ez a kérdés amiről írni akarok nem új. A csendőrséggel egyidős. Véglegesen soha sem lehet megoldani. A fejlődéshez szorosan hozzá tapad s újból és újból felvetődik. Egyik legfontosabb kérdése fejlődni kívánó testületünknek, éppen most, amikor a fejlődésnek egy újabb etapjába jutott.

Ma, amikor a bűnösök világa a technika és a tudomány újabb és újabb vívmányait állítja szolgálatába, nekünk is keresnünk kell új alkalmas eszközöket, illetőleg módokat, amelyekkel ezeket az eszközöket tökéletesíteni tudjuk, hogy sikeresen állithassuk szolgálatunkba. Ezek közül az eszközök közül az oktatás (nevelés, kiképzés) a legfontosabb, a többi csak kiegészítő részei, hogy úgy mondjam segédeszközei mindennek.

Nagyon találóan jegyzi meg a kérdéstről írva Pinczés százados ur a múlt évi 17. számú Csendőrségi Lapokban, hogy a múltban csak a betanulandó szakaszok száma képviselte az egyes tanfolyam között a nivó különbséget. Vagyis, hogy a járőrvezetőnek több szakaszt kellett betanulnia, mint a másodcsendőrnek s még többet az őrsparancsnok jelöltnek, stb. s hogy ő is úgy látja, hogy ezen segíteni immár az utolsó 24-ik órához jutottunk.

Miután a kérdés megoldása égetően sürgős és

ismerem a kérdés nagy jelentőségét, úgy gondolom nem fölösleges, ha minél többen igyekszünk hozzájárulni s a kérdés körül lévő nézetek tisztulását egy-egy felvetett eszmével előre vinni.

Mielőtt a kérdés érdemével foglalkoznék, kénytelen vagyok egy ezzel szorosan összefüggő, de mégis nem teljesen a dolog mélyébe tartozó kérdést tárgyalni. Eppen azért, mert Pinczés százados ur is, de Kovarcz százados ur is, ki a folyó évi Csendőrségi Lapok 1—3. számaiban fejtegeti igen érdekesen ezt a tárgyat, ennek a kérdésnek az élére állítják a kiegészítési kérdését.

Mondanom sem kellene talán, hogy amikor Pinczés százados urnak a sorozás útján való kiegészítésére vonatkozó tervét először olvastam, meglepődtem. És úgy voltam vele, mint talán a legtöbb bajtársam, hogy merésznek és kivihetetlennek gondoltam. Ma mármásképpen gondolkodom. De mégis úgy gondolom, hogy éppen azért, mert a kérdés nálunk ugyyszólván új, bár az osztrák csendőrségnél régen és időnként nálunk is alkalmazták kiegészítésként igaz, hogy tökéletlenebb formájában alaposan meg kell vizsgálni s minden oldalról megvitatni. Ezért próbálom én is, hozzá szólva, más szemszögből megvilágítani azt. Bár távol áll tőlem minden kritika, mert jó és arra hivatott kezekben tudom testületünk gyepöljét, csupán azért írok róla, mert a kérdés aktuális s ha tudok segíteni eszméimmal, talán előbbre jutunk.

Ha jól értettem meg Pinczés százados ur tervét röviden összefoglalva ez volna: a) Luxus az, hogy

A volt 1. népfelkelő gyalogezred emléktáblájának leleplezési ünnepélyéről: Öreg harcosok diszmenete (Schäffer felv.)

másodcsendőri szolgálatra drágán fizetett és kiképzett, nehezen hozzájutható ember anyagot alkalmazunk, b) nehéz az önkéntjelentkezés útján való toborzás és ezért állandóan hiányaink lesznek. Ezért ezt a kérdést t. i. a kiegészítés kérdését a százados ur egyedül és véglegesen a sorozási rendszernek a bevezetésével látja megoldhatónak. Az indokai igen helytállóak és csak az ő szemszögéből nézve, a dolog nem is volna aggályos. Érdekes azonban Kovarcz százados urnak a folyó évi 1. számú Csendőrségi Lapokban kifejtett nézeteit is a mérlegbe állítani, mert ekkor már más oldalról is látjuk a kérdést.

Pinczés százados ur szerint az emberekben a fegyelem iránt való természetes ellenszenv, a növelés korlátozottsága és kis részben az anyagiak az okai annak, hogy kevés az önkéntjelentkező. Kovarcz százados ur nézete szerint a kérdést másképpen lehetne megoldani: elsősorban a munka helyes megosztásával, az illetmények emelésével s ezeknek jelentkező eredményével az átlagos szolgálati időnek 10-ről 15 évre való kitolásával. Indokai erre, hogy az általános sorozás rendszere esetében a sorozottak csak egy kis részét kétszeres, esetleg háromszoros szolgálati időre kellene kötelezni. Ez pedig a csendőrségi szolgálattal szemben ellenszenvet eredményezne. Azt a *Pinczés* százados ur által említett kecsegtető biztatást, hogy ennek ellenében, mint a csendőrség tartaléka egy háború esetében a csendőrségnél maradnának, igen találó szavakkal nem tartja előnynek az ilyen emberek értéke miatt. Továbbá azt is ellene hozza fel, hogy a szolgálat kezelése a kétféle legénység miatt s különösen

a fegyelem csak hátrányt jelne ebben s ezek a körülmények nem állanak arányban a várható anyagi előnyökkel.

En teljes egészében osztom Kovarcz százados ur eme nézeteit, de még egy igen fontos és talán számításán kívül hagyott más gátló okot is látok fennforogni.

Pinczés százados ur szerint a kényszer útján sorozott egyént, aki 3 évig lenne köteles a csendőrségnél szolgálni egy évig képeznék katonának a második évben jutna az örsre, ahol azután 2 évig teljesítene szolgálatot, mint másodcsendőr. A lovas csendőröket 2 évig kellene kiképezni s csak a 3-ik évben jutnának az örsre. Így ez a rendszer tovább fejlesztve oda jutna, hogy a 3 évi szolgálat után jelentkezzenek ezek közül továbbszolgálatra, amikor is egyéves tanfolyamba kerülnének, ahol őket végleges csendőrré képeznék. Így tulajdonképpen a próbacsendőri szolgálat az ezidőszerint való 2 év helyett 4 év lenne. A sorozott pótcsendőröket, miután az 1 évi katonai kiképzésük alatt még csak a legszükségesebb csendőri kiképzésben sem részesíthetnék, az örsön kellene csendőrré kiképezni, hogy mint járőrtársakat lehessen őket alkalmazni. Mert bár lehetnek ők kifogástalan katonának, de mint csendőrök nem felelhetnek meg járőrtársnak sem, anélkül, hogy elemi ismereteik ne volnának a csendőrségi szolgálatról. Tehát az örsökön kellene őket másodcsendőrré kiképezni. Állandóan törekszünk arra, hogy az örsök vállairól levegyük az oktatás és kiképzés gondját s így éppen oda jutnánk, hogy az iskolák helyett ott kellene első kiképzést

folytatni ezekkel a sorozottakkal. Elképzelhető, hogy milyen volna ezeknek a pótcsendőröknek a helyzete az őrsökön. Szolgálatot is teljesítenének és amellet az első csendőri kiképzésen is ott kellene átesniök. Eltekintve attól, hogy a szolgálat kezelését ez a rendszer az őrsökön megnehezítené, ezeknek a kiképzése, ha csak az őrsön történne, a dolgok természetét folytán fogyatékos lenne. Ezen megint csak úgy lehetne segíteni, hogy mielőtt az őrsre jut az ilyen sorozott egyén, egy rövid elméleti csendőrkiképzésen megy keresztül, mely a mai próbacsendőr-kiképzésnél sokkal fogyatékosabb volna. Ez, véleményem szerint, újabb 3—4 hónapot igényelne minimálisan. Ezt a gyakorlatban vagy úgy lehetne megoldani, hogy a katonai kiképzéssel párhuzamosan történne a csendőri kiképzésük, vagy úgy, hogy a katonai kiképzés befejezése után kellene őket csendőrré kiképezni. Mindakét esetben az egy évből 16 hónap lenne. Másik eset volna az, hogy ezeket a sorozottakat 12 hónap alatt kellene katonailag és csendőrileg is kiképezni. Így azt hiszem a célnak megfelelni nem tudnánk, mert így a sorozott csendőrjelöltre se katona, se csendőr nem lenne. De ha mindez kiváló anyag és kiváló oktatószemélyzet mellett keresztülvihető is volna, még akkor is hátra van egy másik kérdés. Vajjon gazdaságos-e az, hogy kiképezzünk drágán és nagy fáradsággal éveken keresztül embereket, minden esetben 1—1 évig esetleg 15—16 hónapig azért, hogy 2 évi, esetleg 20 havi, csak részben hasznos szolgálatot nyerjünk. Azt hiszem így a kecségtető haszon elmaradna, mert sehogyan sem állana arányban az 1 évi (15—16 havi) kiképzésre fordított idő és kiadás a nyerhető 2 évi (20 havi) szolgálatteljesítéssel. Amikor már annyira jutottunk az újonccal, hogy mint másodcsendőrt megfelelően használhatnánk, ha nem jelentkezett továbbszolgálatra, le kellene szerelni.

A csendőrséget e tekintetben nem lehet és nem szabad a honvédséggel összehasonlítani. Bármelyik modern, az általános védkötelezettségen alapuló hadsereg csak keretet tart fenn. Ez az állandó eleme, a továbbszolgálók, akiknek a feladata minél nagyobb tömegeket kiképezni háboru céljaira. A csendőrség nem keretet tart, hanem állandó létszámra törekszik, mert nemcsak adott esetekben van szüksége erre, hanem nap-nap mellett a rendeltetése szerint való szolgálatát látja el. A csendőrszolgálat természete nem türi a gyakran változó elemet, a célja az, hogy minél huzamosabb időn át alkalmazza fáradságosan és drágán kiképzett tagjait. Kereteket nem tarthat, mert nem kiképzés a célja, hanem a szolgálat ellátása állandóan és egyformán. A hadseregnek van egy állandó kerete és egy folytonosan gyarapodó tartaléka, a csendőrségnél erre nincs szükség, nekünk állandóan teljes létszámra van szükségünk. Ezért nem volna helyes, véleményem szerint, a csendőrségnél a sorozás rendszerének a bevezetése, még akkor sem, ha Trianon miatt lehetséges is volna.

Különben sem látom olyan sötétnek azt, hogy az önkéntjelentkezők létszáma hovatovább kevesebb és kevesebb lesz. A hiányok pótlása az átlagos szolgálati idővel szoros kapcsolatban van. Minél kisebb ez az idő, annál több százalékban van szükség pótlásra, viszont az általános szolgálati időnek a kitolása mellett ez a százalék csökkenni fog.

A mai viszonyok között okát annak, hogy az átlagos szolgálati idő ilyen alacsony — bár pontos adatokról nincs tudomásom, én is 10—12 évben álla-

pitom meg, — elsősorban abban látom, miként Kovarcz százados ur is kifejti, hogy kevés az illeték, különösen a magasabb rendfokozatokban (tiszthelyettes—alhadnagy) és nagy a követelmény (a munkatelljesítmény). E mellett persze fennállanak azok az okok is, amelyeket Pinczés százados ur felsorolt, nevezetesen a fegyelem és a korlátolt nősülési lehetőség. A mai viszonyok között egyik fontos oka a kevés jelentkezőnek az is, hogy ma minden fegyveres testületet (honvédséget, vámőrséget, folyamőrséget és rendőrséget, stb.-t) kizáróan toborzás útján egészítenek ki. Másképen állott a helyzet a múltban (a háboru előtt), akkor ugyyszólván a csendőrség volt az egyedüli számításba vehető fegyveres testület, amelyiket önkéntjelentkezőkből egészítettek ki és Nagymagyarország területéről kb. olyan létszám erejéig, mint ma a csonkaországban. Ha a honvédségnél a toborzás rendszere megszűnne és a sorozás lehető volna, úgy én azt hiszem, ez előnyösen befolyásolná a mi helyzetünket e téren. Ugyanis a jelentkezők egy igen nagy százalékát ma a honvédség viszi el előlünk. Ott is éppen olyan fegyelem alatt állanak, a nősülés korlátozottsága még szigorubb s bár igaz, hogy az illetmény kisebb, de a tennivaló, a követelmény nem olyan magas, mint nálunk. A honvédnek nem kell 2 éven át szakadatlanul tanulnia. Nálunk a próbacsendőr két évig tanul s csak ha megfelel, jut el a biztos révbe, akkor véglegesítik. Addig a helyzete bizonytalan. Tudjuk, hogy a nem iskolázott ember mennyire irtózik rendszerint a betűtől, a könyvtől. A testi munkát, ha aránytalanul is nagyobb, szivesebben vállalja. Már pedig a honvédségnél, annak ellenére, hogy a mai katonai kiképzés is sokkal elméletibb, mint volt a múltban, még sem kell annyit tanulni a legénységnek, mint nálunk. Ez egyik fő oka annak, hogy kevesen jelentkeznek a csendőrséghez.

Ha helyes munkamegosztással könnyítünk s ha az illetmények rendezése bekövetkezik, segíteni tudunk ezen a helyzeten, mert a szolgálati idő átlaga is kedvezően kitolódik majd s újból lesznek jelentkezők is. Ezzel kapcsolatosan az őrsparancsnokok és szakaszparancsnokok részére egy ugynevezett őrsparancsnoki (szakaszparancsnoki) pótdíját rendszeresíteni, azt hiszem mindenki előtt vitán felül állónak látszik.

Ha az önkéntjelentkezés rendszere alapján a létszámban némi hiányok mutatkoznak is, ez nagy hátrányt nem jelent majd, ha elsőrendűen kiképzett legénységi állományunk lesz. A minőség ebben az esetben is pótolja a mennyiséget. A személyi megtakarításokat az oktatás céljaira lehetne beruházni.

Elérkeztem így az oktatás kérdéséhez. Az oktatás céljai miatt szükséges az általános- és szakoktatás kereteibe tartozó tantárgyak oktatása. S szükséges az oktatás helyes módszerének a megállapítása.

Cikkemben inkább az oktatás módszerével akarok foglalkozni, de az indokolásom megértéséhez szükséges, hogy az oktatás céljairól is egy általános képet adjak.

A csendőrségi szolgálat természete folytán a szakoktatás a cél. A szakoktatás útján nyeri el az egyén a képességeket arra, hogy a szolgálatot megfelelően el tudja látni.

A pedagógia tanítása szerint bizonyos tudományokból megfelelően kivont ismeretekre van szükségünk, hogy a nevelést a tanítást segítsék. Ilyenek a célok adó tudományok közül: Erkölcsi oktatás céljaira Ethika (erényeket és bűnöket ismerteti). Logika (a gondol-

Magyarország—Svájc 3:1. Jelenet a mérkőzésről. (Schäffer felv.)

ködés helyességére tanít). Esztetika (a szép megismerését célozza). Jog. Higyenia (egészségtan a testnevelés szempontjából). A módszereket adó tudományok közül a következő tudományokból kivont ismeretekre lehet szükségünk: a pszichologia (lélektan) és a testnevelés szempontjából az anatómiai (biológiai) és fiziológiai (élettani) ismeretekre.

A pedagógia céljait a) tapasztalati (empirikus), b) speculativ (elmélkedő), c) kísérleti módszerekkel oldja meg. Egyik a másikat kiegészíti. A gyakorlat, elmélet és kísérlet egymást kiegészítő és egymással összefüggő fogalmak. Nálunk tapasztalt tényekre hivatkozhatunk, tudjuk mi volt jó és mi nem vált be, elmélkedéssel és kísérletekkel kiegészíthetjük, javíthatunk azokon,

A nevelés, oktatás és kiképzés magukban külön fogalmat alkotnak, azonban alkalmazásuk tekintetében szoros kapcsolatban vannak. A nevelés fogalma szűkebb értelemben az általános emberi nevelésre vonatkozik. Az oktatás és kiképzés inkább szakoktatásra. Ezért, ha valamely foglalkozásra, gyakorlati készségre, életpályára oktatok, szakoktatásról, ismeretoktatásról beszélek. A másik esetben, amikor nem valamely speciális foglalkozásra, hanem általánosságban mint embert akarom nevelni, nevelőoktatásról beszélünk, ez a lélek, az akarat, a kultura nevelő oktatása.

A mi viszonyaink között ilyen éles megkülönböztetésről nem lehet szó, a mi oktatásunknak egyszersmint az általános emberi nevelést és szakoktatást is magában kell foglalnia. A szakoktatást az általános neveléstől el nem választhatjuk, sőt minél szorosabbra kell a kettőt fűznünk. Az általános nevelést a szakoktatáshoz idomítva, annak fontos kiegészítő részévé

kell tegyük. A hozzánk kerülő emberek mind más és más nevelést hoznak, melynek nivója kb. egyforma ugyan, azonban részleteiben mégis eltérő. Nekünk ezt a nevelést általánosítanunk kell, a mi követelményeinknek megfelelő nivóra kell, hogy emeljük s céljaink érdekében kell, hogy egységesítsük.

Az általános oktatás (nevelés) kereteibe tartoznak elsősorban az erkölcsi oktatás céljait szolgáló tárgyak (az ethika, esztetika, logika, jog, egészségtan, stb. köréből megfelelően kivont ismeretek), melynek, a szükséghez képest a nivó és az elérni kívánt célok szerint változó anyaga lehet. Ezek az ismeretek különben a multban is oktatás tárgyai voltak. Továbbá az ugynevezett általános ismeretek kereteibe tartozó tárgyak: Irás, olvasás, számolás, rajz, stb. A katonai kiképzést, amiről később részletesebben emlékezem majd meg, azután az általános oktatáshoz tartozónak tekinthetjük.

A szakoktatás kereteibe a csendőrségi végrehajtó szolgálat ellátásához szükséges ismereteket nyújtó tárgyak: Szut., Csüsz., Btk., Kihbtk., Törv. rend., stb. stb. tartoznak.

Az oktatást annak fokozatai szerint:

1. első elméleti és gyakorlati kiképzése és
2. továbbképzésre oszthatjuk.

Az első elméleti és gyakorlati kiképzést az általános és szakkiképzés céljai szerint nem lehet élesen elválasztani s ráfogni az egyikre, hogy csupa gyakorlat a másokra pedig, hogy elmélet. A gyakorlatban is van elmélet és viszont. Ennek a kettőnek együtt és párhuzamosan kell haladnia. Az első kiképzés az alapja a csendőri kiképzésnek. Aszerint, hogy hogyan vetem

meg alapjait az első kiképzésnek úgy tudok arra építeni.

Tapasztalataink vannak arra vonatkozóan, hogy milyen anyagu és időtartamu kiképzés felel meg. Én mindenesetre helyeslem Kovarcz százados urnak a folyó évi 2. számú Csendőrségi Lapokban az első kiképzésre vonatkozóan ismertetett rendszerét, csupán a 16 hónapos összes kiképzési időt gondolnám 18 esetleg 20 hónapra felemelni, ami nagyobb biztosítékot nyújtana a sikerre. Ő ugyan számításai alapján az átlagos szolgálati idő egyötödét veszi kiképzési időnek. Azt hiszem azonban nem tévedek, ha azt állítom, hogy az átlagos szolgálati idő ennél több. Végleges nézetek mindenesetre a tapasztalatok és kísérletezések után alakulnának csak ki. Végeredményében nem is az idő a legfontosabb, a hangsúly a rendszeren, a helyes munkamegosztáson van.

A továbbképzés a célok szerint többféle. Aszerint, hogy mire akarom továbbképezni a már alapjában kiképzett emberemet, aszerint kell az oktatás további módját, idejét elgondolnom. A továbbképzés eszerint részben az őrsökön, részben a tanfolyamokon folya.

A másodcsendőrré kiképzett csendőrnek szüksége van arra, hogy a gyakorlati szolgálattal megismerkedjék, tapasztalatokra tegyen szert. Ezt az őrsön kapja. A mindennapi életéhez (csendőri életéhez) így a tapasztalata által jut közelebb. Azok az elméleti alapismeretek, amelyeket a próbacsendőr-tanfolyamon szerzett, elégségesek arra, hogy erre a gyakorlati szolgálattal építsen, tapasztalatokat gyűjtsön. Amilyen elhibázott volna, ha az első kiképzés után az őrsön elhanyagolnánk a továbbképzést, éppen olyan lehetetlen volna alapismeret nélkül szolgálatteljesítést kívánni. (Ismétlem az alapismeret alatt úgy a szak-, mint az általános ismereteket, valamint az elméleti és gyakorlati tudást értem.)

Az őrsökön a szolgálat teljesítése a járőrök munkáján mulik. A járőrvezetők tapasztalata és tudása jelenti a nivót. Ezeknek a csendőr egyéneknek a jó vagy rossz teljesítményei szabják meg az őrsök s általában a csendőrség átlagos teljesítményeit. Ezért a járőrvezetők kiképzésére igen nagy súlyt kellene helyezni. A járőrvezetőn mulik a gyakorlati szolgálattal igen sokszor az állampolgárok nyugalma, élete, halála. Nekik kell a legkülönbözőbb esetekben reprezentálni a csendőrséget. Dönteniök kell és pedig sokszor pillanatok alatt az eljárási szabályok alkalmazása felett. Ezért alapos elméleti és gyakorlati tudáson alapuló tapasztalattal kell birniok. A járőrvezetők szolgálata az eljárási szabályok alkalmazásában nyilvánul meg, tehát a legszűkebb értelemben vett gyakorlati ténykedés. Más szóval a megtanult szabályoknak alkalmazása az életben a végrehajtó csendőri szolgálattal. Ehhez pedig nem elég az elméleti ismeret s bizonyos sablonos gyakorlati alkalmazási képesség, ehhez tapasztalat kell. Egy adott esetben való eljárást el lehet tanulni mástól, be lehet gyakorolni, de váratlan eseményekkel szemben eredményesen fellépni csak alaposan képzett elmélettel és tapasztalattal lehet. A tapasztalatot az őrsök szolgálata s az őrsökön folytatott oktatással szerzik meg embereink. Mint ahogy már említettem, azonban ez csak akkor tökéletes, ha annak alapját az elméleti tudás képezi. Ezért a járőrvezetőket véleményem szerint tanfolyamban kell kiképezni. Ha ennek a tanfolyamnak az anyaga és az oktatás rendszere megfelelő, a helyesen felismert célhoz alkalmazkodó, akkor alapos elméleti tudást nyújt,

amire lehet gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni. Természetesen céltalan lenne a járőrvezetői tanfolyamba kevés tapasztalattal biró egyéneket bevezényelni, mondjuk olyanokat, akik alig teljesítettek szolgálatot az őrsön. Ott már a tökéletes másodcsendőrnek van helye. Ezek helyesen tudnák felfogni és értékelni a magasabb követelményeket. A járőrvezetői tanfolyam elvégzése mindenkire nézve kötelező volna. Aki eredménytelenül fejezné be a tanfolyamot, azzal egyszer még meg lehetne ismételtetni. A tanfolyam el nem végzése előléptetési akadályt képezne. Inkább előbb távozzon a dolgozni nem akaró, mint később. Így remény lehet arra is, hogy aki már ennyire jutott, igyekezni fog a további munkára s szeretetet és kedvet kap hivatása iránt. A járőrvezetői tanfolyam tartamát minimálisan 8 hónapban gondolnám megszabni. Ebbe az időközszabtatba bele kell illeszteni egy olyan tananyagot, amelyik a gyakorlatra való oktatás követelményeinek megfelel. Elméletet a gyakorlatot egészítse ki és viszont. Ez legyen itt is az elv. Különösen itt, ahol a gyakorlati eljárásokra célunk oktatni hallgatóinkat. Szó szerint való »magoltatás«-ra szükség nincs. A definíciókat, normákat itt már ugyanis tudnia kell mindenkinek. Gondolkodni tanítsuk itt az embereket, hogy a tanultakat tudják alkalmazni a valóságban.

Ha az őrsparancsnokképzésről gondolkodunk, mint minden más esetben is, úgy itt is fel kell vessük a kérdést, hogy mi a követelmény, mi a cél, mit várunk az őrsparancsnokainktól? A Szut. 570. pontja szerint: »...Az ő fontos szolgálati állása tapasztalt parancsnokot igényel, akinek emelkedett erkölcsi felfogása mellett olyan tetterővel és alapos csendőrségi tudással kell birnia, amely őt őrskörlete közbiztonságának feltétlen fenntartására, őrsének ügyes vezetésére, a legénység továbbképzésére, szigorú fegyelmezésére és szellemének fejlesztésére alkalmassá teszi.

Az őrs állapotáért, alárendeltjeinek katonai és hivatásszerű elméleti és gyakorlati kiképzéséért, valamint az őrskörlet közbiztonsági állapotáért teljes mértékben felelős.«

Röviden összefoglalva ezeket; az őrsparancsnok alárendeltjeinek katonai parancsnoka, vezetője, irányítója és oktatója a közbiztonsági szolgálat ellátásának érdekében. Egyben mindenért ami őrsön történik s őrskörletében a közbiztonság állapotáért felelős.

Igen sok feladat. De ennél kevesebb nem lehet. Ezeket a feladatokat a viszonyok, szolgálattunk természete és a szervezés miatt másra nem lehet, hanem csak az őrsparancsnokra hárítani.

Pinczés százados ur a múlt évi 19. számú Csendőrségi Lapokban irt cikkében felveti az eszmét, hogy az őrsparancsnokképzést úgy kellene reformálni, hogy egy három éves őrsparancsnokképző iskolát állítsanak fel. Ebbe az iskolába a besorozott és továbbszolgálatra jelentkezett egyén hat éves csendőrségi szolgálattal kerülne, ha arra megfelelő volna. Az ott nyert három évi kiképzés és egy-két évi helyetteskedés után őrsparancsnok lenne. Megemlíti, hogy a csendőrségnél ez az iskola volna hivatott pótolni, illetőleg helyettesíteni a honvédségnél lévő »jutasi« altisztképző iskolát.

Ennek a kérdésnek a megvizsgálásánál is mindennek előtt a célok s a lehetőségek összeegyeztetése adja meg a feletet arra, hogy vajjon lehetséges-e vagy sem és ha nem, miért. Mennyi ideig szolgál átlag egy csendőr? 12—15 évig. Nagy általánosságban a járőrtárs 6, a járőrvezető 10—12, az őrsparancs-

nok 12—20 évig. Az általa elgondolt elv szerint 2—3 évig tanulna a csendőr, azért, hogy járőrtárs legyen, a járőrvezetői tanfolyamot elejti s 6 évi összes szolgálata után már őrsparancsnoki tanfolyamba jut a járőrtárs vagy csak szükségből alkalmas járőrvezető, hogy a 3 évi tanfolyam elvégzése és 1—2 évi helyetteskedés után, tehát 5 év múlva, őrsparancsnok legyen. Azt hiszem ez a rendszer elsőrendűen alkalmas arra, hogy az emberek ambícióját fokozza, mert így rövid 6 évi gyakorlati szolgálat után már őrsparancsnok lehet. Tehát összes szolgálati idejének 11—12. évében őrsparancsnok lenne az illető. Az őrsön ebből az időből csak 5—6 évet teljesítene szolgálatot, mert 5—6 évet tanfolyamokban töltene el. Így a 25—26. szolgálati idejében (ha átlag 15 évi őrsparancsnoki szolgálati időt számítunk) befejezné csendőrségi közbiztonsági működését, legfeljebb a kiválóak lennének szakasparancsnokok. Azért mondom, hogy e szerint a rendszer szerint már a 25—26. szolgálati idejében vagy szakasparancsnok kell hogy legyen vagy el kell távoznia az illetőnek a testülettől, mert *Pinczés* százados ur számításainak az alapja az átlagos 15 évi őrsparancsnoki szolgálati idő, mely szerint évente 1000 főt számítva, pontosan 66 fő pótlására van szükség. Már most, ha valaki 15 évnél tovább szolgál, úgy az utána jövő megreked s ez minden évben megtörténne, amikor az őrsparancsnok 15 évnél tovább szolgálna. Mert természetesen én a *Pinczés* százados ur elgondolásába beleérttem, hogy ha valaki az őrsparancsnokképző iskolát elvégezte, akkor tiszthelyettesé lesz előléptetve. Így egy pár év múlva csupa tiszthelyetteseink lennének. Már pedig ez nem cél. A tiszthelyettesek létszáma csak kötött lehet. Ha »luxus« önkéntjelentkező, drágán fizetett másodcsendőröket alkalmazni, mennyivel nagyobb »luxus« volna idővel csupa őrsparancsnokképző iskolát végzett altisztet alkalmazni, másra is mint őrsparancsnoki szolgálatra. Ennek az anyagiak is határt szabnak, de az a körülmény is, hogy így megint csak ellaposodna az őrsparancsnokképzés. Nekünk az a célunk, hogy a nagy fáradsággal és drágán kiképzett embereinket, különösen a tiszthelyetteseket (őrsparancsnokokokat), minél hosszabban tartsuk a testületnél. Ezt pedig így el nem érjük. De különben sincsen arányban az, hogy 10—11 évi összes szolgálati idő után, amelyből csak 5—6 év alatt teljesít, az őrsön szolgálatot, őrsparancsnok lehessen valaki. En azt hiszem, hogy miként 6 évi járőrtársi szolgálat után nem lehet valakiről megítélni, hogy őrsparancsnoknak kiképezni érdemes-e, éppen úgy nem lehet 5—6 évi közbiztonsági szolgálatteljesítés után, — akár milyen magas nivóju elméleti és gyakorlati kiképzést is nyujtok — elég tapasztalatot gyűjteni ahhoz, hogy valaki mint őrsparancsnok megfelelhessen. (Tisztelet a tehetséges kivételeknek.) Tehát, jó oktató, jó parancsnok, jó nyomozó legyen. De nem is indokolja ezt a sietést semmi sem, talán egyedül az emberek ambíciója. Azt hiszem azonban ez is csak eleinte volna serkentő hatása, mert a végén a beteges nagyravágyás készítené az embereket s a sietésből törtetés lenne.

(Folytatjuk.)

A zseninek az a megismertető jele, hogy mindenben egyaránt nagy, mindenben mester, mindenben eredeti és teremtő.

Berzsenyi.

Kuruzslás, babona...

Irta: SZLADEK BARNA ny. százados.

(Befejező közlemény.)

Cikkem első részében már említést tettem azokról a statisztikai adatokról, melyek a Németországban szabadgyógyítást űzők mesterségével, képzettségével stb. ismertették meg az olvasót. Itt most sétánk közben olyan helyre értünk, ahol szomorú statisztikai adatokat olvashatunk arról, hogy milyen sokan vannak nálunk is csodadoktorok és milyen pusztítást végez ezeknek munkája. Csak Budán tizenhárom javasasszony él és Dunántul egyes községeiben két-három titkos gyógyítással foglalkozó asszony is akad.

Országszerte nagy károkat okoz ezeknek az asszonyoknak kuruzslása, ami ellen alig tudnak védekezni a hatóságok, annyival is inkább nem, mert nemcsak az alacsonyabb műveltségi fokon álló falusi nép, de sokszor intelligens emberek is bekopogtatnak a kuruzslóhoz, kik Pesten vagy a külföld fővárosaiban a leghiresebb orvostanárokat járták végig.

Ez különben nem is csoda.

Vannak betegségek, melyekről az orvostudomány becsületesen megmondja, hogy a gyógytudomány mai állása szerint gyógyíthatatlanok. Természetesen egy olyan embernél, ki maga is tisztában van betegségének gyógyíthatatlan voltaival, nem lehet csodálkoznunk, ha a kuruzslóhoz megy. Ez az ő esetében teljesen indokolt, mert úgy gondolkozik, hogy nem veszhet semmit. És ha nem is hisz a kuruzsló csodatevésében, mégis elmegy hozzá, mint ahogyan a vízben fuldoló megragadná a szalmaszálat a siker minden reménye nélkül.

Hátha!...

Az életfenntartási ösztönnek mindennél erősebb parancszava ez.

Így megtörtént például, hogy egy komoly, intelligens ember megfogadta azt a tanácsot, hogy a viaszból készült rontóbábn szurja meg ugyanazt a helyet, ahol neki a testén fájdalma van.

Ha a kuruzslót valaki a paralízis progressziva előstéjén vagy karvastagságúra kitágult aortával, avagy galoppozó tüdővésszel keresi fel, az se a közre, se magára a betegre nem ártalmas. Emberileg pedig nagyon könnyen megérthető. Ha csak akkor keresnék fel az emberek a kuruzslót, amikor az orvostudomány a bajt gyógyíthatatlannak nyilvánította, ebből nem származnék semmi különösebb veszedelem. Ártalmas azonban és káros következményeiben kiszámíthatatlan, amikor kezdetleges bajokkal, semmit mondó mulékony betegségekkel a gyermek vagy felnőtt a kuruzsló kezébe kerül s a betegség elhatalmasodik, azaz minden olyan esetben, amikor az orvostudomány a beteget feltétlenül megmentette volna. Különösen veszedelmesek a népies »művi« beavatkozások, melyek számtalan esetben vérmérgezéssel végződnek.

De ne akarjunk tulságosan hizelegni se az orvostudománynak, se az orvosoknak. Itt is vannak bajok, hiányok, mulasztások, melyek ugyancsak »gyógyításra« szorulnak, s amiket nem a nagyközönségnek, hanem az orvosoknak kellene megszívlelniök.

Az itt észlelhető kóros tünetek részletes fejtegetésébe belebocsátkozni szintén nem lehetséges e cikk keretén belül, különben is félnék, hogy állításaim, mint laikusnak individuális tapasztalatokon alapuló állításai, szappanbuborékok módjára pukkannának szét az ellenérvek, a tudományos cáfolatok özönében.

Mégis nagy vonásokban megemlítek egy-két markáns jelenséget, melyek az orvos iránti bizalom gerjesztése helyett, a kuruzslók malmára hajtják a vizet.

Az orvos sokszor nem a gyógyulást kereső szenvedő embert látja a páciensben, hanem csak az orvosi tevékenységnek, főleg a kutató és kísérletező tevékenységnek tárgyát.

Az orvos sok esetben csak a *betegséggel* és nem magával a *beteggel* törődik. Ha a betegség egyforma, akkor rendszerint gyógyszert, gyógymódot is egyformán rendel és legtöbb esetben teljesen figyelmen kívül hagyja az individuumot.

Vegyünk egy példát talán a katonaság köréből. Itt megy — sokszor nem az orvos hibája, hanem nagyon érthető okok miatt — a betegek kezelése tulságosan séma és sablon szerint az egyén testi, lelki, szellemi konstrukciójának mellőzésével. Ha az orvos két embernél külső jelenségeiben azonos idegbajt állapított meg, akkor úgy az egyiket, mint a másikat az X. számú kórház idegosztályára fogja küldeni. Ebben a vörös kockás pavillonban az egyik beteg teljesen helyre jön, míg a másik az angyalföldi vagy lipótmezei elmeegógyintézetbe kerül, mert az individuum (tehát nem a betegség!) szín, hangulat, melegség után vágyakozott, a vöröstéglás komor kincstári épület azonban ehelyett súlyos depressziót vált ki, mely a betegre végzetes következményekkel jár. Ezt a depressziót nem lehet ellensúlyozni sem brómmal, sem hidegvizes umslágokkal, sem más az idegbetegségekkel szemben jól bevált hatásos gyógyszerekkel.

A betegnek egyes, a saját betegségére és gyógyítására vonatkozó nézeteit az orvos rendszerint vagy fölényes mosollyal vagy türelmetlen, sokszor sértődött kézlegyintéssel fogadja.

Pedig nincs igaza.

Az orvos kitűnően ismerheti a betegséget, a beteget azonban mégis csak legjobban, legalaposabban ismeri a beteg saját maga.

A beteg bizalma csökken, a szeretet ellenszenvvé változik és az utat a kuruzsláshoz sok esetben maga az orvos egyengeti.

Az orvosi hivatásnak magas misszióknak kellene lennie. Ehelyett gyakran láthatjuk, hogy egyes orvosok ezen miszsiót inkább mint vagyonthozó mesterséget iparszerűen üzik.

*

Ezen kis kitérés után, hangsúlyoznom kell, hogy mindeme, itt-ott tapasztalható nem az orvosok mellett korteskedő jelenségek, tényezők dacára, nem szabad soha elfelednünk, hogy az orvos tudománya hosszú évek tanulására támaszkodik, a kuruzslóké pedig minden tudományos alapot nélkülözve, — hangzatos reklámokra.

*

Térjünk vissza újból a kiállításához.

Tej színével fénylik az opál az üveg alatt. Vannak oly vidékek, ahol azt hirdetik, hogy rosszat, bajt hoz a viselőjére, másutt ezzel ellenkezőleg éppen azt állítják, hogy az opál megóv a sors csapásaitól. A gyöngyről, erről a megkövesedett könnyről mindenütt azt tartja a babona, hogy szerencsétlenséget hoz viselőjére. Érdekes, amit a zafirról mondanak. Ha viselője hűtlen szerelméhez, a zafir bánatában fogyni kezd. Egy kis aranyszem arra emlékezteti a hívőket, hogy a sárgaság ellen ez a legjobb óvszer. — Az achát a földműves szerencsét hozza meg. A borostyántól viszont óvakodni kell, de csak azoknak, akik bika jegyében születtek. A topázt szemverés ellen ajánlják a falusi csodadoktorok, de jó az asztma, álmatlanság, az örület és a szivszélhűdés ellen is. A smaragd a viselős asszonyok köve, féltékenységet elriasztja, titkokat tár fel és a matrózokat, halászokat nem engedi elpusztulni a tenger viharában,

Képekkel, üvegfestményekkel találkozunk, melyek bepillantást engednek: mily áldozatra képes a női hiuság a szépség érdekében.

A szépségért, vagy ami gyakoribb, a szépségnek külső csalóka látszataért szinte minden gondolkodás nélkül dobják oda az egészséget is.

A Szumátra sziget sötétbőrű szépei például az által vélik szépségüket növelni, hogy orrukat átfurják, a szegényebbek fém-, a tehetősebbek aranykarikát vagy elefántcsontpálcikát huznak rajta keresztül. Ez erősen akadályozhatja őket a csokolózásban, de nem szabad elfelednünk, hogy az európai fogalmak szerint a szerelemnek, szeretetnek, szeretkezésnek eme megnyilvánulása is csak szokás, egyszerű szokás, amely Szumátra szigetén nem divik, s lehetséges, hogy a szumátrai etikett szerint izléstelenységnek is számítana. Így tehát a lecsüngő fémkarika legfeljebb beszéd közben kellemetlenkedik viselőjének, amely körülmény viszont kísértésbe hozza az európai férfiakat, hogy arra gondoljanak (mondani úgy sem merik), hogy milyen jó lenne ezt a divatot, ezt a szumátrai szokást nálunk is behozni.

A feketék és malájok nagyszámu törzsénél a szépség egyik legfőbb kelléke még ma is éppen úgy, mint évszázadokkal ezelőtt, hogy a kebel, a hát és a nő arca is minél sűrűbben legyen tetoválva. Érdekesen mutatják be ezek a képek a tetoválás műveletét, amely a tükről, késekről, vésőkről és más kaparó, szuró és égető eszközökről ítélve, nem lehet a legkellemesebb szórakozás. De hiába. Ez áldozat a szépség istennasszonyának. És ezt az áldozatot ugyanoly szívesen meghozzák Szumátra szigetén, mint nálunk.

A kínaiak nagy súlyt helyeznek arra, hogy a nők lába kicsiny legyen. Nálunk is.

Kinában már az ujszülöttnél oly szorosra fűzik be a lábakat, hogy a lábujjakon a vérkeringés megakad és a lábfej nem tud kifejlődni. Persze így a kínai leányoknak felnőtt korukban is határozottan kis lábuk van, de el vannak nyomorítva, minden lépésük fájdalmas és nem járnak, hanem csak tipegnek.

Nekünk persze csepp okunk sincs, hogy a kínaiakat ezen szokásuk miatt elitéljük, hiszen csak nemrégiben olvashattuk az egyik ujságban, hogy angol és francia szépségápoló szakemberek tanácskozásán egy ur, névszerint Leon Lepape, kiről az ujság nem említette, orvos-e vagy sem, bejelentette, hogy az elmúlt hónapokban azzal töltötte az idejét, hogy a nők lábáról a kis ujjat levagdosta. Egy newyorki táncosnő volt az első, aki ezt a műtetet magán elvégeztette s azóta jóval kisebb cipőt visel mint azelőtt. Persze a példának követői akadtak és ennek a Leon Lepape urnak állítása szerint már szép számban vannak előkelő hölgyek Párisban, Brüsszelben, Londonban, — tegyük hozzá már Budapesten is — kik tiz helyett nyolc lábujjon lépegetnek.

Merénylet ez a természet ellen, és ez is, mint sok más, hiábavaló hajsza a *szépség* után, hisz egy kutató pillantás akár női, akár férfi testre s a gondolkodva vizsgálódó okvetlenül arra a konklúzióra jut, hogy az emberi test nem a szépség kultuszának szolgálatára teremtődött. Sajnos, nőink legnagyobb része azon téves hiedelemmel kezdi életét, hogy neki első és legfontosabb feladata: szépnek lenni.

Ezt a témát azonban továbbfolytatni nem lehet anélkül, hogy az eredeti tárgytól erősen el ne térnénk s ezért fordítsunk hátat a torzlábu kínai és a tetovált szumátrai hölgyeknek s vegyünk irányt a terem egyik szeglete felé, ahol egy ismerős alak áll utrakészen. Kezében esernyő, szatyor, mellette egy sovány kandur, mely valószínűleg az aszisztens szerepét fogja betölteni gazdája egyik »rendelésé-

A népegészségügyi kiállításról: ... ahol egy ismerős alak áll utrakészen, kezében esernyő, szatyor ...

nél«. Ezek az asszonyok, akiket faluhelyen úgy hívnak hogy: »néne«. Nevezük őt Vera nénének, még fogunk vele találkozni.

Régi időkben készített, de sok helyen még ma is használatban lévő szülőszékek állanak egy másik helyen.

Vessünk egy pillantást most azokra a szekrényekre, melyeknek üvegtábláin keresztül ötven év előtt nyomtatott reklámokat olvashatunk. Az egyik biblia kinézésű könyv egyik felütött lapján szószerint ezeket olvashatjuk: »Ha az mogyoró hagymát öszvetörök, kinek az haja vedlik és hull, kenje meg vele az kopasz helyet, megnő az szőre«. Vagy: »Vizitormát, ürmöst, Istenfáját, vérehulló fü gyökeret megfőzvé lúgban, azzal mossad, azután egy tsemő nagy falka legyet törj öszve jóféle terpentínával, és tyuktojás méhével, azzal kenjed fejedet, midőn hajad hull és kopaszodni kezdel«. Egy másik: »Az Hangyának tojását tedd egy üvegbe, s üvegestül süsd meg kenyérbe tészta csinálván, s ha megsül az kenyér és meghül, vedd ki az iverget, a melly olajat találsz benne, abból cseppegess belé (szemedbe), hat eszten-dős talyogot is elvészén«.

A különféle kalendáriumok is — és pedig nem legutolsó sorban — be vannak állítva a kuruzslás szolgálatába.

Csodabalzamokat, külsőleg, belsőleg, csontszúkenőcsöket, Zágoni mellszörpöt, meg eféléket ajánlanak a hirdetésre szolgáló hasábok. A Petőfi Élet-Elixir megérdemli, hogy külön néhány sorban megemlékezzünk róla. András bácsi mondja el a falubelieknek »leánykája történetét...« ... hazahozták szegénykét a megyei lazaritomból, ahol másfél esztendeig feküdt tüdőbajjal, rheumával, lemondtak róla az

orvosok, lemondunk már mi is, de akkor megpróbáltuk a Petőfi Élet-Elixirt és csodák csodája, a leány egy-kettőt hörpintett belőle, másnap felkelt az ágyból és egészséges ma is, mint a makk...«

Képzeltető, milyen gazdag ember lett a Petőfi Élet-Elixir készítője és mily zavarba jött volna, ha azt a bizonyos András bácsit és az Elixirrel meggyógyított leányát valamely bíróság előtt elevenen kellett volna bemutatnia.

Paré Ambrus francia sebész (1517—1590) képe néz ránk a falról, amikor befejeztük ezeknek a naptár-reklámoknak olvasását. Ő volt az, aki az addig elhanyagolt és borbélyok által gyakorolt sebészetet empirikus tudománnyá tette.

Egy különös emberi alak fetisre terelődik a figyelmünk. Neve: *Szibériai Goldok*, sulya tiz kilogramm. Ezt a faragott bálványt helyezik Szibériában szülő nők hasára, hogy a szülést elősegítsék.

Mágikus állatok gyűjteményét látjuk ezután. Boszorkánypörökben, mesékben, hitregékben, a magyar nép kuruzsló eljárásaiban, babonás szokásaiban, varázslásaiban gyakran szerepelnek állatok. A tudós bagoly, az ember életkorát megjósoló kakuk, a bajt előre jelentő holló, az uton átfutó nyul, a villogó szemű macska, a béka, denevér, skarabeus... mind mágikus erővel rendelkeznek. A népbabona már ösidőktől fogva hisz ezeknek az állatoknak hol gyógyító, hol rontó, de mindig természetfeletti erejében.

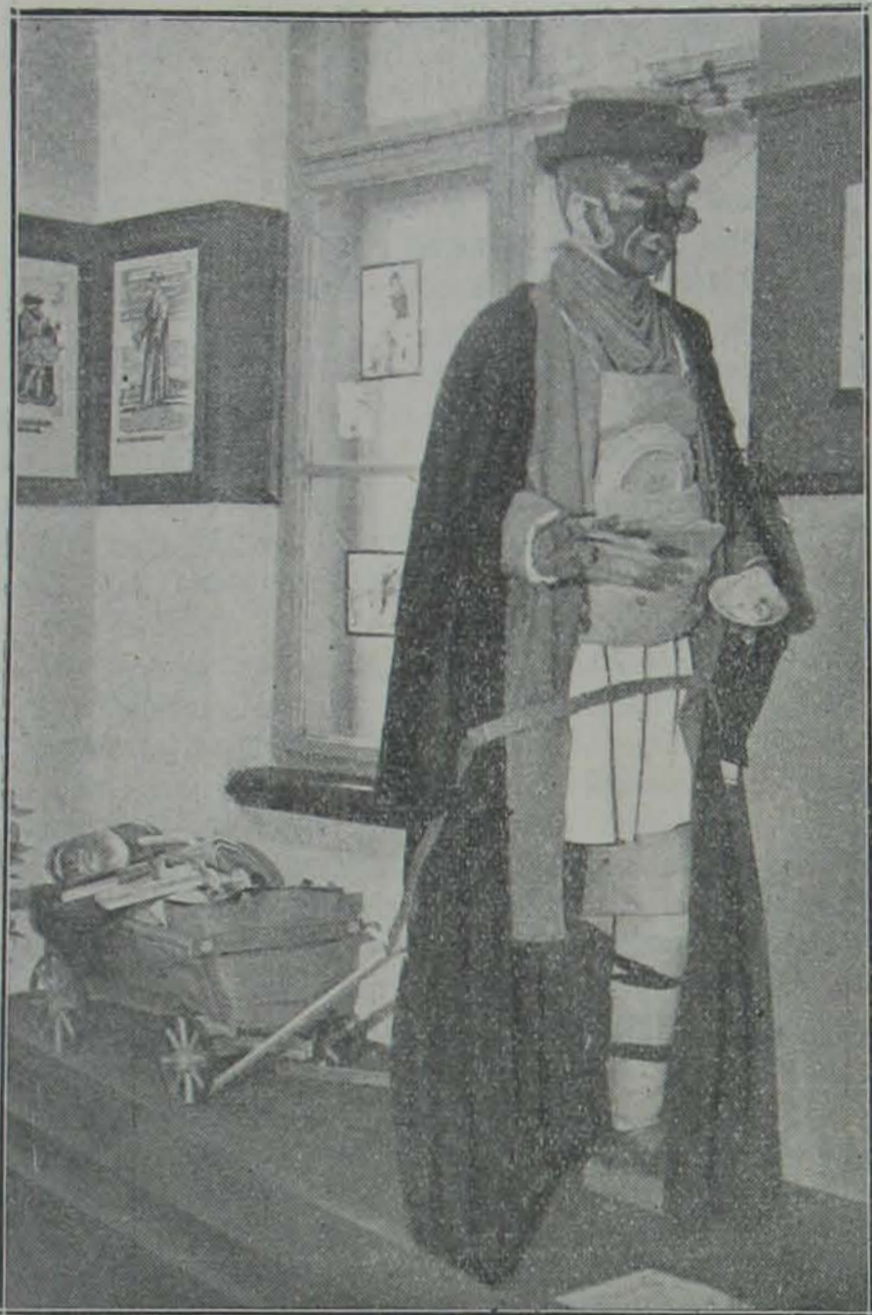
Hatalmas, tátottszájú alakkal találjuk magunkat most szemközt. Ez a híres *Gold Samán*. Hagyományok szerint ez volt az ösmagyarok fővarázslója, a kutatások hiteles adatai alapján ez a Gold Samán a tungúzok egyik törzsének papja és orvosa, aki összeköttetésben áll a szellemekkel és ezek tanácsát közli a néppel. Ezen ténykedése közben van megörökítve itt ebben a teremben és természetesen a mi fényképfelvételünkön is. Olykor dobszó mellett harsogó hangon, olykor önkivületi állapotban suttozva és jelekkel adja tudtára a népnek, mit tanácsol, mit óhajt és mit parancsol a Nagy Szellem.

A terméketlenségnek is megvannak a maga kuruzsló szereit. Nálunk többnyire gyógyfüvek, gyógyteák alakjában, ugyancsak egész szekrényeket megtöltve a kiállítás termében. Batávia mellett régi holland ágyu van felállítva, az ottani terméketlen nők lovagló ülésben ennek az ágyunak csövén helyezkednek el és ott szoktak áldozatot bemutatni, hogy gyermekük legyen.

Most találkozunk sétánk közben a kiállítás legfantasztikusabb figurájával. Képét fekete álarc borítja, fején kerek

A népegészségügyi kiállításról: ... régi időkben készített, de sok helyen még ma is használatban lévő szülőszékek állanak egy másik helyen ...

A népegészségügyi kiállításról: . . . most találkozunk sétánk közben a kiállítás legfantasztikusabb figurájával . . .

fekete kalap, azon egy tányér van, a szájából pedig pipa lóg ki. Mellén cseréptál, kezében füstölő. Tógaszerű köpeny lóg le válláról, maga mögött pedig mindenféle lehetlennél lehetlenebb dolgokat huz egy kis kocsira felrakva. A kolera ördögét akarja ez a XVII. századbeli csodadoktor elűzni magától és betegeitől. Parafapapucsok vannak a lábán, azokkal tapossa a rossz szellemeket, a hasán lévő tányér és téglá üzi el a betegséget. A mögötte látható kis kocsin együtt van minden ami ellensége a kolera ördögének: füstölők, téglá és cserépdarabok, parafa és egyéb titokzatos holmik.

Néhány lépéssel tovább jól esik látni azokat, kik valóban az emberiség jótevői, kik nem a füstölőnek, nem a hókusz pókusoknak, nem a látomások, hanem évtizedek, olykor egy egész arra szentelt élet munkásságának köszönhetik, hogy nevüket nemcsak az orvostudomány, arcképüket nemcsak az egészségügyi kiállítás örökölte meg, de tisztelettel, áldólag emlegeti őket, a munkájukat és alkotásaikat értékelni tudó emberiség. Itt sorakoznak a képek . . . Semmelweis . . . Koch . . . Ehrlich . . . Sydenham . . . Kétly . . . Jendrassik . . . mindmegannyi ismert nagy név. Nem tudom valamennyit feljegyezni, az idő megint későre jár és ezen harmadszori látogatásunkkal okvetlenül be kell fejeznünk a körsétát.

*

A sétát be is fejeztük volna, de hátra van még egy üvegszekrény, melyet szándékosan hagytam legutoljára. Ez előtt feltétlenül meg kell még állnunk.

A magzatelhajtás bűnös műveleteibe nyерünk itt bepillan-

tást és ismerjük meg azokat a szereket és eszközöket, melyeket oly sűrűn, oly szomorúan sűrűn vesznek kezükbe a nők, hogy terhüktől megszabaduljanak vagy mást ettől a tehertől megszabadítsanak.

Szeretném ha nemcsak csendőrök követnének ezen a sétámon, ne csak csendőrök állanak körül velem ezt az üvegszekrényt, de szeretném magam mellett látni a belvárosi paloták nehéz perzsákkal borított szalonjainak urnőit, kik azért tekintik a méhmagzatot tehernek, mert az nem »shikk«, mert megfosztja a nőt a finom karcsu vonalaktól, megfosztja őket egy teljes szezonon keresztül a farsang báljainak, zsurjainak gyönyörűségeitől, beerezi a márványsimaságu lábszárakat . . . és általában azért, mert a gyermek egyáltalában nem illik bele abba a programba, mely úgy szól: »Hatvan esztendőn keresztül husz évesnek maradni!«

Szeretném, ha körém gyülnének és velem együtt néznék ezt az üvegszekrényt a fixfizetésesek, a kispolgárok, az iparosok asszonyai, kik nem irtóznak bár a gyermektől, de hát — sok a gond és négy mégis csak elég volt már . . .

Szeretném, ha ide állana közénk a falusi menyecske, akit férje és anyja beszélnek rá, hogy menjen csak a Vera nénéhez, mert ha a kis Jóskának testvékéje lesz, megszokik a tizenhat hold, szétesik a kis birtok . . . ennek pedig nem szabad, — jaj Isten ments! — dehogyan szabad bekövetkezni! . . .

Szeretném ha itt lennének közöttünk Zsuzsik is. Azok a falujukból Pestre szolgálni feljött Zsuzsik, kiket facér borbély vagy városligeti hajóhintáslegények házassági ígérettel elcsábítottak és most szeretnének szabadulni — szegényüktől.

Szeretném ha ezek valamennyien itt lennének most ebben

A népegészségügyi kiállításról: . . . ez a híres Gold Samán.

a kiállítási teremben ez előtt a szekrény előtt. Nem azért, hogy a belvárosi hölgyektől le a Zsuzsikig erkölcsprédikációt hallgassanak... hogy valaki elébük tárja: cselekedetük erkölcsi szempontból alatta áll minden állatias cselekedetnek. Ezekről az erkölcsprédikációktól úgy sem remélhetnénk nagy sikert.

Amíg a Jóval és Értelmessel szemben a Gonosz és Ostoba van többségben, addig sokkal több eredményt ígér a megfélemlítés.

Nem csinállok belőle titkot hölgyeim, szeretném ha az, amit ebben a szekrényben látnak, Önöket *megfélemlitené*.

Nézzék meg jól mindazt, amik az üveglapok alatt láthatók, mert ha erkölcsi »én«-jük nem lázad az ellen, amikor egy mesterséges abortust akarnak létrehozni, ha azzal sem volnának tisztában, hogy bűncselekményt követnek el, akkor legalább gondolják meg, hogy amikor testükből lelkükből kisarjadzó életfolytatásuktól akarnak szabadulni, hogy akkor életük nagy veszélyben forog. Pedig Önök az életüket nagyon, talán tulzottan szeretik.

Ezért kérem figyeljék meg jól ezeket az utáztatokat.

Az első ábra női medence keresztmetszetét ábrázolja egészséges állapotban. Ha elmarad első hónapban a menstruáció és a másodikban sem akar megjönni, akkor a Belvárosban forróvízzel teli kádba ülnek, bevesznek két chinint, Agyagfalván pedig a gyengederekü menyecske nehéz liszteszsákokat kezd emelgetni.

Ami eredménye sem a chininnek, sem a zsákemelgetésnek nincs!

Most a Belvárosban kikérik diszkrét madámok szives tanácsát, Agyagfalván pedig elmennek Vera nénéhez. Mindkét helyen az egyforma kérdés: »Mit lehetne tenni?«

No nem kell kétségbeesni!

... a madámok és a Vera nénék mindenre tudnak orvosságot...

... s másnap azután úgy egyik, mint másik helyen »műszerek« várják a viselős asszonyt. A Belvárosban egy szabályszerű szonda, Vera nénénél meg egy behajlitott végű kötőtű.

A továbbiakról beszéljenek ismét ezek az itt látható színes ábrák.

A második ábrán azt látjuk, hogy valamilyen idegen tárggyal fertőző csírákat vittek be a méhüregbe. Fertőző gyulladás és általános vérmérgezés áll be, — a páciens menthetetlen!

Nézzük a következőt.

Itt azt látjuk, hogy az angyalcsinálás művelete közben a méhkaparásra szolgáló hegyes eszköz átfurta a hátsó hüvelyboltozatot, száz közül kilencvenöt esetben gennyes hashártyagyulladás lép fel, melynek kimenetele ritka szerencsés kivételétől eltekintve ugyancsak halálos.

Ügye hölgyeim, ha így ezeket az Önökre leskelődő veszedelmeket maguk előtt látják, talán még sem fognak mosolyogva, könnyedén ezeknek a madámoknak »rendelőjébe« sietni, mintha egy egyszerű manikűrözésről vagy ondolálásról van szó.

Kiváncsiak még a harmadik, negyedik ábrára is?

Itt is láthatják, amint a műtét végrehajtására szolgáló tü irányt téveszt, megsérti a belet, a bél kivonaglik s ez minden esetben feltétlenül és kivétel nélkül halálos.

Érdeklik Önöket ezeken az ábrákon kívül az itt felhalmozott kések, kötőtűk, szondák, gummikeztyűk, ollók, csipetők s azok a különböző színű folyadékok, melyeket mint az egészségre ártalmas abortívuszereket koboztak el különböző helyeken madámoktól meg Vera nénéktől — igen? Nézzék meg ezeket is.

Ha aztán jól megnézték itt mindent és ennek dacára még az életben valamikor diszkrét utjaik lennének a madám-

hoz vagy a Vera nénékhez, akkor jegyezzék meg bucsuzóul a büntetőtörvénykönyv 285. §-át, mely azt mondja: »A teherben lévő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett

A népegészségügyi kiállításról: ... de hátra van még egy üvegszekrény, ez előtt feltétlenül meg kell még állanunk ...

teherbe: két évig terjedhető börtönnel, ellenkező esetben pedig három évig terjedhető börtönnel büntetendő.«

*

A csendőrbajtársamnak pedig, ki ezen a kissé hosszúra nyújtott sétámon hiven követett, s aki ezt a §-t úgy is szöröl-szóra tudja, ismét azon szavak idézésével mondok adieut, melyekkel a leírást megkezdttem:

»Az egészség nem magántulajdon, hanem a nemzet vagyona.«

Idegenek a községben.

Irta: Dr. SZALAY SZABOLCS szolgabíró.

A csendőrség egyik legfontosabb feladatának az idegenek ellenőrzését tartom; idegen alatt értve minden oly egyént, aki a község állandó lakosai közé nem számít.

Ezuttal az idegeneknek csak egyik csoportjával, a belföldön élő idegenekkel foglalkozom, ismertetve azokat a jogszabályokat, melyek az ellenőrzést körülírják és megemlítve azokat a módokat, ahogy az ellenőrzést szükségesnek tartom.

A belföldön élő idegenek közül utazókat, ügynököket, házalókat, vándoriparosokat, adomány- és könyöradománygyűjtőket jóformán napról-napra látunk a községekben; fontos tehát, hogy őket megfelelően ellenőrizzük, mert ennek hiányában pár napi vagy pár órai ott tartózkodás után nyomtalanul tűnnek el, esetleg szabálytalanságokat vagy visszaéléseket hagyva maguk után.

Általánosságban a legfontosabbnak a szállodák ellenőrzését tartom és annak a megakadályozását, hogy magánlakások tulajdonosai üzletszerűen szállóvendégeket fogadjanak. Magánlakások tulajdonosai ugyanis szállóvendéget üzletszerűen nem fogadhatnak, mert ez a szállodai ipar jogosulatlan üzése lenne, de az ipartörvényen kívül a legtöbb törvényhatósági szabályrendelet is tartalmaz erre vonatkozólag tiltó rendelkezéseket. Kivételt legfeljebb vásárok idején vagy más olyan alkalmakkor ismerünk, mikor a szállodák befogadó képessége nem elegendő és a hatóságok kivételesen erre engedélyt adnak. Ily esetben is köteles

Szüret a medgyesházai örsön.

azonban a lakástulajdonos a nála megszállt idegent, az előljárásnál bejelenteni.

Attérve a jogszabályok ismertetésére, a *megrendelések* gyűjtését szabályozó 1900. évi XXV. t. c.-ből indulok ki.

A hivatkozott t. c. 1. §-a ugyanis a következőket tartalmazza: »Az 1884. évi XVII. t. c. 50. §-ának azon rendelkezése, melynél fogva minden iparosnak joga van ugy saját, mint mások készítményeire nemcsak lakhelyén, hanem azonkívül bárhol és bármikor minták előmutatásával is megrendeléseket gyűjteni vagy gyűjtetni, hatályon kívül helyeztetik. Ennek helyébe lép azon rendelkezés, hogy *ugy a belföldi, mint külföldi iparosok, kereskedők vagy ezek megbízottjai az iparos vagy kereskedő lakhelyén kívül — mintával mintá nélkül — megrendelések gyűjtése végett csak oly iparosokat vagy kereskedőket kéreshetnek fel, kik üzletkörükben az illető áru eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak.*

Nem esik a jelen szakasz tilalma alá közvetlenül az iparoshoz vagy kereskedőhöz intézett egyes megrendeléseknek megbízott által való átvétele vagy teljesítése.«

Fontos rendelkezése még ezen törvénynek, hogy az irodalmi és művészeti termékeket ezen tilalom alól kivézi, továbbá, hogy felhatalmazza a kereskedelmi minisztert arra, hogy az 1. §. tilalma alól kivételeket tegyen. A törvény megszegése ezidőszerint 1 hónapig terjedhető elzárással és 600 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő kihágást képez.

A 27.483—1901. K. M. sz. rendelet 6. §-a tartalmazza az eddig tett kivételeket, szószerint a következőkben: »A törvény 1. §. 1. bekezdésének összes rendelkezései alól a következő kivételeket engedélyezem:

1. a házi iparcikkekre, de csak azon feltétel alatt, ha

a megrendelést gyűjtő a cikk házi ipari jellegét helyhatósági bizonyítvánnyal igazolja;

2. a műszerekre és tudományos eszközökre;

3. a varrógépekre;

4. a nagyobb gazdasági gépekre, mint cséplőgépekre, vető- és aratógépekre, mozdonyokra, lokomobilokra és gőzekékre, továbbá a gőszivattyukra és malomberendezésekre;

5. a villamos erőátviteli és általános világítási és távbeszélő berendezésekre.

A 4. pontban felsorolt cikkek megrendelésének gyűjtését a kisbirtokosoknál azonban csak azon feltétel alatt engedélyezem, ha a megrendelés a községi előljárással által a megrendelési vagy szerződési okiraton hitelesítették.«

A 7. §. pedig a követendő eljárásról intézkedik eszerint:

»Előzetes letartóztatásnak csak az 1880. évi 38.547. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet 44. §-ában érintett azon esetekben van helye, ha az alapos gyanúval terhelt egyének rendes lak- vagy tartózkodási helyet nem igazolhatnak, ezekhez az átutazásban levő igazolvány nélküli külföldiek is számíttatván; vagy ha a szökést megkísérlették vagy arra határozottan felismerhető előkészületeket tettek.

Elítélés esetében a minták elkobzandók és ha értéket képviselnek: elárverezendők.«

Összegezve mindezeket: Iparosok és kereskedők lakhelyükön kívül megrendelések gyűjtése végett a lakosságot általában nem kereshetik fel. Kivételt csak az irodalmi és művészeti termékek, továbbá a rendeletben felsoroltak képeznek.

A fentiekkel a megrendelések gyűjtését szabályozó jogszabályok fontosabb rendelkezéseit kimerítettük és még csak annyit említek még, hogy országos vásárokon minden iparosnak joga van ugy a saját mint mások készítményeit árusí-

tani; azt pedig, hogy hetivásárokon idegenek mily cikkeket jogosultak árusítani, az 1887: XVIII. t. c. alapján alkotott törvényhatósági szabályrendeletek határozzák meg.

A *vándoriparok* gyakorlásáról a 71.103—1925. K. M. sz. rendelet intézkedik. Vándoriparnak tekintendők: a drótosok drótozó, foltozó munkája, a vándorablakosok által végzett beüvegezés ablakba és képkeretbe, a vándorköszörüsök munkája, a vándor nap- és esernyőjavítók, a vándor üstfoltozók és a vándor teknővájók munkája.

Vándoripart csak vándoripari engedély alapján lehet gyakorolni; az engedélyt az I. foku iparhatóságok állítják ki meghatározott vándoriparra. A vándorigazolvány arcképes és a helyhatóságnál mindenütt láttamozandó. A vándoriparos segédet nem tarthat; a saját maga által készített áruk árusítására azonban jogosult.

A *házalást*, mint alapvető rendelkezés az 1852. évi nyílt császári parancs szabályozza. Ennek 1. §-a a házalás mibenlétét a következőkben határozza meg: Házaló kereskedés alatt az árukkal helységről-helysére és házról-házra járva, meghatározott hely nélkül üzött kereskedés értődik.

A házalás csak engedély alapján üzhető, az engedélyt a másodfoku iparhatóság állítja ki az általános kellékeknek megfelelő magyar állampolgároknak; a helyhatósági láttamozás kötelező.

A fenti szabályzat 16. §-a alapján kifejlődött gyakorlat szerint a házaló kereskedő az árukat helységről-helysére bárminő járművön szállíthatja, de azokat házról-házra külön engedély nélkül nem viheti sem teherhordó állattal, sem pedig szekérrel vagy gépkocsival. A házaló engedélyezés esetén egy segédet tarthat.

A házalással kapcsolatban még megjegyzem, hogy a 74.264—1928. K. M. rendelet tiltó rendelkezése folytán 1929. évi január 1-től férfi és fiu ruhákkal házalni nem szabad.

Az *adománygyűjtést* általánosságban a 6189—1923. B. M. sz. rendelet szabályozza.

E szerint az adományok gyűjtéséhez belügyminiszteri engedély szükséges, melyet a gyűjtő a rendőrhatalóságoknak és az előljárási hatóságoknak bemutatni tartozik.

Külön csoportot képeznek a könyöradománygyűjtők, akik szemben az előbbiekkal, saját céljaikra gyűjtenek. A könyöradománygyűjtést (koldulást) a 81.000—1924. B. M. sz. rendelet szabályozza. Az engedélyt általában a törvényhatóság első tisztviselője (alispán, thjv. polgármestere) állítja ki legfeljebb 6 óra; kivételesen a belügyminiszter több th. területére. Az engedély ugyancsak láttamozandó a helyi hatóságokkal.

A fentiekben ismertetett jogszabályok csaknem kivétel nélkül azokra vonatkoznak, akik megfelelő igazolvány birtokában a lakosságot házról-házra járva felkeresni jogosítva vannak; nem merülhet ki tehát a tevékenységünk abban, hogy igazolványaik rendben vannak-e, hanem puhatolnunk kell az irányban is, hogy tényleges ténykedésük az igazolttal megegyezik-e.

Az államellenes tanok és izgató röpiratok terjesztésére kétségtelenül a személyes érintkezés a legalkalmasabb és akkor, amikor gyakran olvassuk, hogy kommunista szervezeteket lepleznek le, éberem figyelnünk kell különösen az előttünk ismeretlenekre, az idegenekre.

A kuruc sereg folyókon való átkeléshez, ha elegendő gerenda és deszka nem állott rendelkezésre, növényekből font és náddal megtöltött hajókat használt. Károlyi Sándor kuruc tábornok Erdélyben készített hajókat, amelyeket kocsikon szállítottak le a Dunához. A bányavárosok a sereg számára rézhajót építettek és a Garamon usztatták le Esztergomig. Ez a rézhajó tekinthető a régi hadseregben 1843-ban rendszeresített vasbádóg pontonok elődjéül.

Olasz kikötővárosok bűnözőtanyái.

**Írta: ERNST ENGELBRECHT bűnügyi rendőrbiztos
(Berlin).**

Lassan, méltóságteljesen uszik a »Franko Fasio«, mely bennünket Barcelonából Olaszországba szállít. Két napig tartó ut. Csodálatosan szép kétnapos májusi utazás, melyet nemcsak a kedvező időjárás, de kitünő élelmezés, figyelmes kiszolgálás és más szeretetreméltóságok is kellemessé tették. Genua kikötőjébe érkeztünk. Indiai és délamerikai utakra készen álló oceánjáró hajóóriások mellett haladunk el, míg derék hajónk az öbölnek vámvizsgálatra fenntartott részében kiköt. Karabinerik, fascista járőrök és vámhivatalnokok gondoskodnak arról, hogy a kiszállásra szolgáló hidat ne tolják idő előtt hajónkra. Csak miután utleveleinket, papírjainkat a vámőrök gondosan átvizsgálták és rendben találták, csak akkor gondolhatunk a hajó elhagyására. Megelégedetten, vidáman szálltam ki Genuában. Mielőtt utamat megkezdtem, kissé félttem a tengeri betegségtől, melyre a haditengerészetnél töltött szolgálati időmből nem szívesen emlékezem vissza. De semmi! Aggodalmam alaptalan volt. Az ut szépen, minden zavaró kellemetlenség nélkül folyt le.

Genuát, mint különösen érdekes várost, már régebbi utazásokból ismertem. Mindig tetszett és feltűnt a rend és fegyelem, mely a legutolsó években még inkább gyökeret vert, úgy hogy a kikötő közlekedési és bűnügyi rendőrségének munkájáról csak a legnagyobb elismerés hangján lehet nyilatkozni. A Mussolini rendőrség sok rendszabályt léptetett életbe, melyeket a közönség eleinte fölöslegesnek, nevetségesnek talált, később azonban azoknak szükségszerűségéről és hasznos voltáról mindinkább meggyőződött, úgy hogy most a rendőrségnek, különösen a közlekedési rendőrségnek új és sokféle rendszabályai a publikum körében a legnagyobb megértéssel találkoznak. Ez pedig sokat jelent az olasz lakosságnál, először mert mindenféle ujitást idegenkedve, ellenszenvvel fogad, másodsor, mert nincs nagyon hozzászoktatva sem utcai fegyelemhez, sem engedelmességhez. A hatalmas hegyek által három oldalról övezett város utcai oly keskenyek, hogy a baleszteket csak a legnagyobb utcai fegyelmelemmel lehet elkerülni, azaz helyesebben azok számát lecsökkenteni. »Gyalogjárók balra!« Ily feliratu táblák figyelmeztetik a járókelőket, kiknek azután nem kell félniök, hogy hátulról jövet egy jármű elgázolja, mert minden járművel szemben találkoznak. Karabineri járőrök látják el mindenütt az utcákon a közbiztonsági szolgálatot és külön közlekedési rendőrség szabályozza a forgalmat és örökdi az utca rendje felett. A nagykiterjedésű kikötőnegyed különösen érdekes az idegen számára. A legtarkább matrónnéppel találkozik itt az utas, néger, franciák, spanyolok, törökök, kínaiak, amerikaiak, görögök, németek és angolok, mindenféle nemzetiség találkozik itt össze. A számtalan söntés, az azokban folyó játékok megfelelő módon gondoskodnak a világ minden tájékáról összeverődött hajósok szórakoztatásáról. Különösen a kártyajáték az, melyre ezek az emberek csaknem mindig kaphatók.

Az olasz rendőrség »squadra mobile«-jének sok dolgot ad ez a kikötőnegyed. A squadra mobile parancsnokával még legutóbbi látogatásom alkalmával megismerkedtem és ez volt szíves a genuai bűnözési viszonyoknak egyes adatait rendelkezésemre bocsátani és az ő engedelmevel résztvettem egy portyázáson is, amely Genua bűnözőtanyáin vitt keresztül. A rendőrségnek a bűnözővilág ellen folytatott harcában itt igen nehéz helyzete van. A kikötőnegyed szűk, kacskaringós kis utcai kitünő menedék és buvóhelyet nyújtanak a söp-

redék számára. A söntések, bodegák, melyekben a tintahal ollólábaitól kezdve minden — különösen Itáliában kedvelt — halkülönlegesség kapható, intenzív felügyeletet, gyakori ellenőrzést igényelnek a rendőrség részéről. Bűnügyi vonatkozásban Genua is igen hasonlít a többi nagy kikötővárosokhoz, mint különlegességet a genuai zsebtolvajlást lehetne megemlíteni. A zsebtolvajok száma nagy, hihetetlen ügyességgel dolgoznak és ez a legnagyobb veszély, mely úgy itt, mint Barcelónában és Nápolyban a Földközi-tengeren utazót fenyegeti. E téren a bűnügyi rendőrségnek minden gondos elhárító munkája mellett is, csak nagyon kevés, jóformán semmi az eredmény. Ezzel szemben az utcai rablótámadások, melyek 1922/23-ban az utcák biztonságát a legnagyobb mértékben veszélyeztették, tetemesen lecsökkentek. A bíróság által kiszabott súlyos büntetések gátat emeltek a gyakori rablótámadásoknak. A törvény megadja a rendőrségnek azt a jogot, hogy büntetett előéletű, sőt csak gyanús egyéneket is szigorú rendőri felügyelet alatt tartson. Ezeknek a felügyelet alatt tartott egyéneknek éjszakánként nem szabad szállásaikat elhagyniok s ennek a rendelkezésnek betartásában gyakran megisméltendő szigorú ellenőrzést gyakorol a rendőrség. Nőtlen büntetéseket még arra is kötelez a rendőrség, hogy állandó felügyelet alatt álló tömegszállásokon lakjanak, ahol egyébként tiszta és jó elhelyezést nyernek. Ezen nem egészen önkéntes szállóvendégek mindegyike kap egy ágyat, szekrényt, asztalt és egy széket. Rendszerint 30 körül van azoknak száma, kik egy közös teremben nyernek elhelyezést. Amit nappal csinálnak, az nem érdekli a rendőrséget, csak éjszaka, tehát abban az időben, amikor a legtöbb betörést és más nagyobb bűncselekményeket követik el, kell a szálláson tartózkodniok. Különösen súlyosak azok a büntetések, melyeket azokra szabnak ki, akik a felügyeleti, illetve ellenőrző szabályok ellen vétnek. Legtöbb esetben már a legcsekélyebb engedetlenség több évig tartó kényszermunkára ítéletet von maga után, a Földközi-tenger valamely szigetére. Ezekről a kényszermunkával járó száműzetésektől pedig a bűnözők rettenetesen félnek. Ott a magányos, rendszerint sivár szigeteken különböző munkákat kell végezniök és a világtól teljesen el vannak zárva. A bűnözők ezeken a szigeteken magukra vannak hagyatva és a lehetőség egy ilyen száműzetési szigetről megszökni, nagyon csekély. Eltekintve attól, hogy a szigeten semmiféle vízi járműt nem találnak, állandóan itt állomásozó őrnaszádok is őrzik az elítélteket.

Messze künn, a város keleti részén van a központi fogház, melynek megtekintéséhez külön igazságügyminiszteri engedély kell. Abban a pillanatban, amikor a fogházigazgató irodájából kilépek, érkezik a fogház udvarára egy új fogoly szállítmány. A csukott kocsiból nők, férfiak vegyest ugrálnak ki, de vannak olyanok is, kik nehéz láncokkal vannak egymáshoz vasalva. Legutoljára Szófiában láttam így összebilincsel, összevasalt embereket, a bombamerénylet teteseit, illetve értelmi szerzőit.

Nápoly nem sok újat nyújtott bűnügyi tekintetben. A bűnözők központja itt is a kikötőnegyedben van, mely rosszagu, homályos utcáival a Piazza del mercato körül terül el. Ez a városrész egynémely helyen annyira tisztátalan, hogy az utcák egyik oldaláról a másikra átmenni valóban elszántságba kerül. Már a déli órákban denevérek röpködnek a sötét utcákon és kimerészkednek még a széles, főbb utvonalakra is. Itt is, mint Genuában, bizalmatlan külsejű oduszerű lebugyok váltják egymást, belsejükben a szegények legszegényeibjei, Nápoly páriái. Az utcákról meredek, kísértetiesen sötét lépcsők vezetnek a lakóházakba. A lakók családi élete rendszerint az utcán zajlik le, azokban az utcákban, melyekben mindenféle ételhulladék, szemét

kibirhatatlan büzt terjesztenek. Ez a nápolyi kikötő vidék a bűnözővilág tanyája és megfelelően Nápoly nagyobb lakossági arányszámának, a bűnözők is nagyobb számban vannak itt képviselve, mint Genuában. Itt tanyáznak még ma is, mint évszázadokkal ezelőtt, a »Camorrának«, ennek a félelmetes bünszövetkezetnek ivadékai, mely nemcsak Olaszországban, de a királyság határain túl is rettegésben tartotta kiterjedt országrészek lakosságát és hatalma, jelentősége uralkodókéval vetekedett.

Utmutatás a „Távolsági kimutatás“ szerkesztéséhez.

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Bár e kérdés nem alapvető fontosságú, mégis úgy vélem, hogy nem árt az őrsparancsnokoknak egy kis utbaigazítást adnom, mert eddigi tapasztalataim szerint a távolsági kimutatások szerkesztésénél sok helyen nehézségekkel küzdenek.

A távolsági kimutatások lényegével stb. nem óhajtok foglalkozni, mert az ide vonatkozó összes rendelkezések a Szut. 32. §-ában s az ezt kiegészítő 5. mellékletében megtalálhatók. Az alábbiakban csupán arról akarok röviden megemlékezni, mik szükségesek ahhoz, hogy egy, őrsparancsnok a Szut. rendelkezései alapján pontos és tökéletes távolsági kimutatást szerkeszthessen, elkerülve az esetleges sikertelen próbálgatást s eredménytelen kísérletezést. Ismétlem, a Szut. idevonatkozólag minden lényegeset megmond; én csak olyasmire térek ki, melyek a kimutatás technikai összeállítására vonatkoznak s melyekre a Szut. részben tömörségére, részben pedig arra való tekintettel nem ír elő, mivelhogy az ilyen részletkérdések megoldását az egyes őrsparancsnokra bizza.

Tehát kezdjük legelől. Az 1:75.000 méretű részletes katonai térképen megállapítjuk az örskörletnek azokat a tereptárgyait, amelyeket a rendszeres portyázásba be kell vonnunk.

A tereptárgyakat fekete tintával, helyesebb azonban ha fekete tussal aláhuzzuk, még pedig úgy, hogy ez az aláhuzás a térképen szereplő helységnevekkel egyirányban haladjon. (Párhuzamosan a térkép felső és alsó szélével.) Ha olyan tereptárgyak is vannak, melyek a térképen nem szerepelnek, úgy azokat csinos apró irással, tussal a térképbe beírjuk s ugyancsak aláhuzzuk. Elvül szolgáljon, hogy csak azon községek, tanyák, stb. legyenek aláhuzva, amelyek tereptárgyak. Ha ez nincs így, akkor nem tudunk kiigazodni az örskörlet tereptárgyai között. A beirt tereptárgyak nevei mellé, a valóságnak megfelelően, a katonai egyezményes jelek figyelembevételével, a tereptárgyakat be is rajzoljuk. (A távolságok lemérésénél fontos.) Az egynevezű tereptárgyakat római számokkal megszámozzuk. (Pl. Kiss I., II., Kovács I., II., stb. tanya.) Ha e számozástól eltekinthetünk, akkor sem a térképen, sem pedig a kimutatásban az egynevezű tereptárgyak között kiigazodni nem tudunk, ami örökös zavart okoz.

Mikor ezzel készen vagyunk, elővesszük a kimutatás ürlapját s a megfelelő rovatokba (Lásd Szut. 5. minta) a tereptárgyak neveit beírjuk. Fontos, hogy a térképen szereplő tereptárgyak, valamint a kimutatásba (ugy, a függélyes, mint a vízszintes rovatokba) felvett tereptárgy elnevezések, betűről-betűre egyezzenek. Kimutatási ürlapok különböző nagyságban kaphatók. (50, 75 tereptárgy részére.) Olyat vásároljunk, melyik az örskörlet nagyságának megfelelő, kis örskörlet részére, hol 20—25 tereptárgy van, ne

vegyünk nagy nyomtatványt. Annak bekeretezése s üveggel való ellátása (igy megóvhatjuk a beszenyezéstől) fölösleges költség.

Miután a tereptárgyakat bevezettük, kezdjünk hozzá a távolságok kiszámításához. (Szut. 245. pont.) Itt ügyeljünk arra, hogy a községek templomaitól mérjük a távolságokat. Tehát mindig templomtól-templomig, ha pedig nem községet mérünk, akkor a tereptárgy egyezményes jelétől a tereptárgy egyezményes jeléig. Tehát nem a község szélétől, illetve nem a tereptárgy nevétől stb. Helytelen továbbá az is, ha toronyíránt, vagyis légvonalban mérünk. A távolságoknál a legrövidebb járható utak jönnek tekintetbe.

A kimutatás jobb alsó sarkába a feltüntetett »Vasuti összeköttetéssel nem bíró szomszédos örsállomások« helyett fel kell tüntetni az összes szomszédos örsállomásokat, mivel a Szut. megjelenése után életbelépett 45.950/eln. VI—c. 1928. számú belügyminiszteri körrendelet (Lásd 1928. évi 15. számú Csendőrségi Közlönyt) ezt írja elő.

A »Megjegyzés« rovat a), b) stb. pontjai alá azon tereptárgyakat vesszük fel, melyeknek az örsállomástól vagy szomszédos tereptárgytól való közvetlen megközelítése nem lehetséges, vagyis midőn kerülő uton tudjuk azt a tereptárgyat elérni. Ezeket az a), b) stb. jelzéseket igen célszerű a kimutatás számadatai között piros tintával bekarikázni, mert enélkül a kérdéses tereptárgyak távolsági adatait — különösen nagy örskörletben — nem tudjuk a sok számjegy között megtalálni.

Sokszor tapasztaltam, hogy egyes örsparancsnokok a »Leportyázásra szükséges idő pihenővel együtt« rovatba egyes nagyobb, népesebb tanyáknál, szőlőskerteknél stb. portyázási időt tüntettek fel. Ez eljárás a Szut. 243. pontjával ellentézik, mivel e pont szerint csakis *község és ipartelep* leportyázására szabad külön időt feltüntetni, más tereptárgynál tehát nem.

Nem lehet felvenni külön portyázási időt továbbá annál a községnél sem, amelyiket a Szut. 247. pontja értelmében az örsparancsnok két esetleg több helyi örfjártba osztotta be. Ezek rendszerint nagy kiterjedéssel vagy szétszórt jelleggel bíró községek, melyeknél sem az örfjártok időtartamát, sem a távolságokat pontosan megállapítani nem lehet. Legcélszerűbb, ha ezeknél a községeknél (melyek leginkább a nagyobb örsállomások) a távolsági kimutatás megjegyzés rovatába feltüntetjük, hogy »külön helyi örfjárti beosztás szerint portyáztatik«. Ebből mindjárt látható, hogy portyázási idő miért nincs feltüntetve. Ilyen községeknél az örsparancsnok által megállapított helyi örfjárti beosztást, a folyó évi 45.264/eln. VI—c. 1928. számú belügyminiszteri körrendelet értelmében (Lásd 1928. évi 5. számú Csendőrségi Közlönyt) a jegyzékkönyvecskébe kell bevezetni, melyek alapján az előirt örfjártokat a kivezényelt járőrök annyiszor portyázzák le, ahányszor az a megállapított idő alatt lehetséges.

A távolsági kimutatások helyes szerkesztése igen fontos. Az egyes tereptárgyak helytelen s nem a fenti elvek szem előtt tartásával való kiszámításának az lesz az eredménye, hogy a járőr az előirt utvonalat a rendelkezésre álló idő alatt vagy nem tudja leportyázni vagy pedig túlsok fölösleges ideje marad.

Most, midőn az átszervezés folytán az egyes örsparancsnokságok területben megnagyobbodtak, vagyis midőn az új távolsági kimutatások elkészítése időszerű, azt hiszem, hozzájárulhattam egyes kételyek eloszlatásához.

CSENDŐR LEKSZIKON.

162. Kérdés. *A tettes üzleti összeköttetésben van a sértettel. Az összeköttetés folyamán a sértett különféle fizetéseket teljesít a tettes részére. E fizetésekről a tettes nyugtát ad. Később a tettes a sértett üzleti telepén megvesztegeti a sértett irodaszolgáját, mire ez ellopja a sértett birtokában levő nyugtákat és átadja a tettesnek. A tettes erre felszólítólevelet ír a sértettnek a birtokába jutott nyugtákon levő összegek megfizetésére. A sértett, bár emlékezik a fizetés tényére, a nyugták hiányában nem akar pereskedni, hanem újból kifizeti a már egyszer kifizetett tartozásait. Mily büncselekményt követett el a tettes? Miként alakul a szolga bünvádi felelőssége? Melyik helységet kell a büncselekmény elkövető helyének tekinteni: a tettes vagy a sértett lakhelyét?*

Válasz. A tettes elhatározta, hogy a sértettől ismételt követeli a már kifizetett tartozást. E fellépésének fogamatát csak úgy remélhette, ha a sértettet megfosztja a tartozás kifizetésének bizonyítékaitól. Ezt el is érte a szolga megvesztegetésével, mert ez ellopta gazdájától a nyugtákat és átadta neki. A tettes erre elküldte a más városban lakó sértettnek a felszólító levelet. Számítása az volt, hogy a sértett vagy homályosan emlékszik arra, hogy fizetett s a nyugtákat nem találva belenyugszik a követelés jogosságába; vagy pedig emlékszik jól a fizetés tényére, de belátva, hogy a sértett határozott követelésével szemben a folyamatba teendő per eredménye kellő bizonyíték híján rá nézve nagyon is kétes és ki van téve annak is, hogy mint pervesztes, nagy költséget fizet, lemond minden vitáról és szó nélkül fizet. A tettes elérte célját: a sértett újból kifizette a már egyszer kifizetett tartozást.

Nyilvánvaló, hogy a tettest jogtalan vagyoni haszonra irányuló céllal vezette. Az az eljárása pedig, hogy a sértett birtokában levő írásbeli bizonyítékokat ellopatta s mikor ezek az ő birtokába jutottak, mint jóhiszemű hitelező a már egy ízben megkapott követelés behajtása végett fellépett, a sértett megtévesztésére alkalmas fondorlat volt. Ez a fondorlat oly helyzetet teremtett a sértett számára, amely a követelés háttérének nem ismerése miatt alkalmas volt amaz elhatározás megérlelésére, hogy fizetnie kell. Fizetett is s ezzel a sértett megkárosodott, a tettes pedig jogtalan vagyoni haszonhoz jutott. A tettes cselekménye tehát csalás.

A szolga cselekménye a lopás tényelemeit tünteti fel. Az ellopt okirat a sértettre nézve vagyoni értéket jelentett s így semmi akadályja annak nincs, hogy az ellopt nyugtákat a szolgára nézve idegen ingóság fogalma alá vonjuk. Az tehát esetünkben a csalás tettese, aki megvesztegetéssel rábirta a szolgát a lopás elkövetésére, felbujtó. A szolga lopása szolgálati lopás (Btk. 336. §. 7. p.) s ezért indítványi jellegű. A felbujtó ugyane cselekményért fog felelni, ránézve azonban természetesen a cselekmény nem indítványi jellegű.

A csalás elkövetésének helye sértett lakhelye, mert a sértett megtévesztése és megkárosítása itt következett be.

163. Kérdés. *Jogában áll-e bárkinek az országuton átjutó mezei nyulat lelőni vagy más módon elpusztítani?*

Válasz. A mezei nyul törvényünk értelmében a vadászható vadak körébe tartozik. Mint ilyen ingó jószág a vadászati üzem gyakorlása folytán alapítható fölötté jogi uralom. A vad általában véve uratlan dolog, mert nincs senkinek sem tulajdonában. A vad uratlansága *szabad* vagy *fenntartott* állapotú lehet. Szabad akkor, ha bárki, aki rátalál és birtokba veszi, ezzel együtt tulajdonjogot is alapít magának a dolog felett. A szabad dolog elsajátítása mindenki előtt

*A sors nehéz, méltatlan szenvedést
Csak a magas, nemes lelkeknek ad.*

Tompa.

nyitva van. Fenntartott lesz az uratlan dolog állapota akkor, ha a foglalást (okkupációt) nem mindenki, hanem csak különös elsajátító jogu egyes egyének valósíthatják meg fölötté, másnak ellenben az okkupációra nincs felhatalmazása. Fenntartott uratlan dolog általában a vad is, mert elejtése, elfogása a vadászati jogból folyó jogosultságot kívánja meg.

A ragadozóvadak törvényünk értelmében a vadászati üzemre nem jogosult földbirtokosok által is bármikor elpusztíthatók. Itt tehát a vadászatra jogosult kizárólagos elsajátító igénye csorbát szenved, mert hiszen az elpusztításnak szintén (okkupáció) jellege van. (Igaz, hogy a törvény viszont az ilyen elejtett vad tulajdonjogának kérdése felett hallgatással siklik tova, amiből joghasonlóság folytán sokan azt a felfogást vallják, hogy az ilyen elejtett vad tulajdonjoga a vadászatra jogosítottat illeti.)

A magyar jog szerint a szabad uratlanság fokozatában állnak a nem vadászható természetű állások, (pl. mókus, ürge, stb.), sőt a vadászható is, ha köztéren, országúton és más nem magánjellegetű uton tartózkodnak, de csak az ott tartózkodás időpontjában.

Minthogy tehát az országút nem alaktrésze valamely vadászterületnek, az itt tartózkodó vad elejtése nem vadászati kihágás.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Kerékpártolvaj kézrekerítése.

**Irta: ÁRKOSI GYULA tiszthelyettes.
(Budapest).**

»Alkalom szüli a tolvajt!« Valószínűnek látszott, hogy ilyen alkalomszülte tolvaj emelte le Graf Mihály pápai lakos szekeréről a fia részére vásárolt vadonutaj kerékpárt is, amikor nevezett Sopronból hazatérőben behajtott Csapod község korcsmájának udvarába, hogy fiával együtt ott megvacsorázzon. A korcsmárosné rántottát készített nekik s amíg ők vacsoráztak a lovak és kócsi künn maradtak a korcsma udvarán. A kocsiról lába kelt a biciklinek. Amikor Graf Mihály ezt észrevette, hosszabb litániába kezdett, aminek nem akart végeszakadni keresés közben sem, melyhez birón, kisbirón s éjjeliőrön kívül csaknem a fél falut mozgósították. Éjfél felé járt már az idő, a kerékpár csak nem akart előkerülni s akkor értesítették az örsöt, melynek állomáshelye 8 km.-re volt Csapod községtől.

Az eset 1927. év egyik októberi napján történt.

Az örs egy járőre már a hajnali órákban a helyszínre érkezett és a nyomozást azonnal bevezette. Megállapította, hogy a korcsmaudvar kapuját Grafék, mielőtt betértek vacsorázni, belülről egy fával betámasztották. Az utról a korcsma udvarára zárt kapu mellett is be lehetett látni és holdvilágos este lévén, észrevehette azt is bárki, hogy a szekéren egy kerékpár van elhelyezve.

Járőr a helyszíni szemle megejtésénél sem láb-, sem kerékpárnyomot nem talált, mert az udvar száraz és kemény volt. Hosszas keresés után a járőrvezető azon a helyen, ahol a kócsi állott, egy pléhgombot fedezett fel, mely valakinek a mellényéről vagy kabátjáról szakadhatott le. A gombot természetesen magához vette. Közben odaérkezett másodmagával az örsparancsnok is s így az ügyben négyen nyomoztak tovább.

Az örsparancsnok meggyőződése az volt, hogy a tettes csak falubeli olyan valaki lehet, aki megfigyelte a kározt, mikor a korcsma udvarára behajtott s a kínálkozó alkalmat felhasználva, amíg azok bent vacsoráztak, a kerékpárt leemelte a kocsiról s elrejtette. Az is nagyon valószínűnek

látszott, hogy a tettest azok sorában kell keresni, kik maguk is tudnak kerékpározni, mert nagyon ritka az olyan lopás, melynél oly tárgyat visz el a tettes, melynek kezeléséhez nem ért.

Mindenkit, aki azon este a korcsmaiban megfordult vagy éjjel az utcán járt, leigazoltatott a járőr, de nem tudott a tettes nyomára akadni. Az egész községet bejárták a nyomozó csendőrök, nem lelik-e fel valahol a könnyen felismerhető uj gummival felszerelt kerékpár nyomát, minden fáradozás azonban hiábavalónak bizonyult s 24 óra eltelte után még mindig eredmény nélkül állott a járőr.

Hogy az eredménytelenség mennyire bánthatta mind a négy csendőrt, azt könnyen el tudják képzelni csendőrbajtársaim, kik hasonló bosszantó helyzetet már átéltek. Szinte maga előtt látja ilyenkor az ember a tettes vigyorgó ábrázatát, aki magában — látva négy csendőr hasztalan erőlködését — jól mulathat.

Az örsparancsnok járőrvezető előtt felvetődött az a gondolat, vajjon nem kellene-e a tettest mégis másutt, talán egy más községben keresni? Ezt a gondolatot azonban hamar elvetette, mert éppen a lopás körülményeit szem előtt tartva, a tettes csak falubeli lehetett, aki a kerékpárt elrejtve, várja amíg a nyomozást beszüntetik, hogy azután nyugodtabban értékesíthesse valamely városban.

Igaz, hogy a faluban minden gyanus egyént kikérdeztek és megfigyeltek már, igaz, hogy végigjárták már a község minden utcáját, megtekintettek sok udvart és szérűskertet, anélkül, hogy a tettes nyomára akadtak volna, de viszont az is igaz, — mondotta magában a járőrvezető örsparancsnok — ha a tettes csak falubeli lehetett, akkor annak és a kerékpárnak mégis csak itt kell lenni a községben, tehát: keresni, tovább keresni, ha nem huszonnégy, de háromszor huszonnégy órába is kerül a dolog! Ami nem vezetett eredményre első ízben, az sikert hozhat a második alkalomkor. A kerékpár nem varrótü. Az első eredménytelen nap estéjén, szótlanul fogyasztott vacsora közben arra az elhatározásra jutott az örsparancsnok, hogy az egész községet újból át fogják kutatni, még tüzetesebben, még alaposabban mint első alkalommal. A másik járőr vezetőjének ily értelemben adta ki rendelkezéseit, melyek értelmében a falut két részre osztva, másnap hajnalban nekifogtak ismét a keresésnek.

Az örsparancsnok mellett mint járőrtárs, egy egészen fiatal csendőr volt kivezényelve, ki — amint azt később bevallotta — csak muszájból, immel-ámmal vett részt ebben a kereső munkában, mely az ő nézete szerint reménytelennek, haszontalannak látszott.

No de, mert nem ő volt a járőrvezető s mert nézete csak gondolat, nem pedig szavak alakjában ölthetett formát, a kutatás másnap reggel a kiadott utasítások szerint mégis megkezdődött.

A véletlen akarta-e úgy, nem-e? — éppen ez a fiatal csendőr volt az, aki kb. egy órai keresés után a kertek alján unatkozva, kedvetlenül, csak éppen hogy csináljon valamit, belerugott egy sűrű hozótba és a rugás nyomán megzördült valami. Mohón, két kézzel esett most neki fiatal bajtársunk a bozótnak. Először egy pedál vált láthatóvá (ez zördült meg), azután a nagyon keresett ellopott egész kerékpár.

(Most vallotta be járőrvezető örsparancsnoka előtt, hogy ha tőle függött volna, ő egészen másképp, egészen más irányban folytatta volna a nyomozást és először szinte bosszankodott járőrvezetője azon elhatározásán, hogy újabb huszonnégy órát fognak kutatással eltölteni.)

A járőrvezető erre valami kis oktatás félét tartott neki még a helyszínen, melyben példázat gyanánt többször említést tett neki fejről és bakkancsról. No, de nem ez volt a

fontos, hanem, hogy megkerült a lopott bicikli. Az őrsparancsnok járőrvezető örült, mert ez egyesegyedül az ő kinttartásának, türelmének eredménye volt, a másodcsendőr pedig felette büszkének érezte magát, hogy akárhogy volt, akármit volt, mégis csak ő szerezte meg (ugy kellene mondani »ő rugta ki«) a *tényleges*, a *valóságos* eredményt. Mert hát (ezt már megint nem mondta csak gondolta) »hiába határozott el akármit a tiszthelyettes ur, hiába keresünk itt akár egy hétig is, ha én nem *akadok* rá a biciklire«. (S a fiatalok könnyen hajlanak az efféle logikára.)

Ne térjünk el azonban a tárgytól.

A bicikli megkerült s ugy a tiszthelyettes őrsparancsnok, valamint fiatal járőrtársa módfelett örültek ennek.

Igen, de hiányzott még a tettes.

A bozót és környéke most egy újabb helyszínné vált, de a száraz fűben semmi lábnyom nem volt látható és nem sikerült ott semmi más bűnjelet sem találni. Ahogy azonban a közmondás tartja: »A baj sohasem jár egyedül, ugy van ez talán az örömmel, a sikerrel is.

Mikor ez a járőr a megtalált kerékpárt beszállította a község házára, néhány perc múlva megjelent ott a másik járőr is, melynek viszont egy helyen sikerült a kerékpár nyomát felfedezni egyik utcaajtóban, ami a gyanút az azon házban lakókra terelte. Így aztán hamarosan kézre is került a tettes Kerekes Imre *) 19 éves legény személyében, ki ugyan először tagadta a lopás elkövetését, de amikor a járőrvezető mosolyogva elővett zsebéből egy pléhgombot és azt mondta: »Ejnye Imre barátom, hiányzik egy gomb a mellényéről, nézze ezt odaadnám magának felvarratni, akkurat olyan mint a többi«. Kerekes Imre ezekre a szavakra elkezdett hebegni és beismerte, hogy a kerékpárt ő lopta el.

A korcsma előtt jött el azon az estén, amikor panaszos, Gráf Mihály, szekérével annak udvarára behajtott, meglátta a szekér tetején az új kerékpárt, megvárta amíg Graf és a fia bemennek a korcsmába, a kerékpárt leemelte a szekérről és otthon elrejtette a szénapadláson. Amikor látta azonban, hogy a csendőrök oly nagyon keresik a kerékpárt, félt, hogy ha a gyanu rá terelődne, a kutatás során könnyen meg fogják találni s ezért a következő éjjel kivitte a kertek alá és ott egy sűrű bozótba rejtette el.

Éppen ezzel árulta el magát, mert kapujuk előtt a földön tolt a kis darabon a kerékpárt s annak nyoma vezetett a tettes személyére.

*

Mint fenti esetből láthatjuk, az első 24 óra teljesen eredménytelenül telt el s már-már azon a ponton állott a járőr, hogy abba hagyja a nyomozást, mert ugy sem lesz eredménye, azaz, hogy a nyomozás színhelyét máshová teszi át. Pedig éppen a második 24 óra kellett ahhoz, hogy az eset kiderüljön, mert az első 24 órában ugy a tettes, mint a kerékpár biztonságban volt. Ha a tettes azon éjjel ki nem viszi a kerékpárt, hogy máshol rejtse el, lehet, hogy soha sem derült volna ki az' eset. Igen helyes volt járőrvezetőnek az a feltevése, hogy a lopást egy falubeli követhette el, aki a kerékpárt elrejtve tartva vár, amíg a nyomozó csendőrök eltűnnek a faluból. Nagyon helyes volt és eredményre vezetett azon elhatározása, miszerint újabb tüzetes kutatás alá vonja a községet, abból indulva ki, hogy a kerékpár nem olyan kis tárgy, amit nagyon könnyen el lehet rejteni.

Megint láthatjuk ebből az esetből is, hogy elkedvetlenkedésnek, csüggedésnek soha nem szabad helyt adni. Minél nehezebb egy nyomozás, minél kevesebb nyom, bűnjelet, tanu, stb. áll rendelkezésre, annál erősebben kell a nyomozó lelkében élni az akaratnak, amely már önönmagában fél-sikert jelent.

*) Tettes nevét megváltoztattuk. Szerk.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(24. közlemény).

5. Az őrs állomáshelyén, ha több csendőr egy parancsnok alatt zárt osztagban teljesít szolgálatot, őrzárati lapot nem kell kiadni.

6. Belső szolgálatban pl.: a laktanyában való készenlét, ügyelet, foglyoknak a laktanyában való őrzése, stb. nem írják ki a szolgálatot őrzárati lapon, hanem csak a szolgálati könyvben írják elő.

7. Az őrzárati lap űrlapokat — százat egy csomagba kötve — az őrsirodában kell tartani.

8. Ugy az őrzárati lapok, mint azok szelvényei is a felhasználás sorrendjében folyószámmal láttatnak el, minden esztendőben 1. számmal kezdve. Ha az év végén a csomagban maradvány van, azt a második évben kell felhasználni, de 1-es kezdőszámmal.

9. Ha a járőrnek ugyanazt a meghagyást — kevés megszakítással — többször kell végeznie, a feladat végső elintézéséig ugyanaz az őrzárati lap használható.

Ilyen esetekben az őrsparancsnok a szolgálat megszakítását az őrzárati lapon megjelöli, a megfelelő rovatokban »bevonult« és »elindult« szavakkal; a bejegyzést aláírásával hitelesíti.

10. Ha a járőr őrzárati leportyázása végett lett kirendelve vagy ha arra kapott parancsot, hogy portyázza le a felsorolt tereptárgyakat, akkor a tereptárgyak az őrzárati lap megfelelő rovatába vezetnek be. Ha azonban a járőrnek csak az általános irány jelöltetik meg, akkor a járőrvezető maga jegyzi be a leportyázott tereptárgyakat esetről-esetre.

11. Annak bizonyítására, hogy a járőr az egyes tereptárgyakat tényleg leportyázta, a járőrvezető az őrzárati lapra feljegyzi az időt, amikor odaért és amikor elment, valamint azt is, hogy az illető helyen kivel beszélt.

Ha a járőr egy őrsállomáson tartózkodik, azt ennek az őrsnek a parancsnoka igazolja.

A községekben a járőr jelenlétét egyszerűen a község pecsétjével kell igazolni. (Ezen célból a község előljáróságát éjjel felébreszteni nem szabad.)

12. Az őrzárati lapra feljegyzendő minden közép- és nagypihenő s annak tartama, épp ugy az őrsparancsnok által foganatosított minden ellenőrzés is.

13. Amikor egy szolgálat teljesítését, a fogoly átadását, stb. a felhíváson, megkeresésen vagy a körözésen igazolják, ugyanezt nem kell az őrzárati lapon is igazoltatni.

14. Amikor a járőr a szolgálatból bevonul, az őrsparancsnok az őrzárati lapot a nap és óra, valamint a szolgálat tartamának megjelölésével lezárja.

15. Az őrzárati lapokat gyűjteni és az irodában őrizni kell mindaddig, amíg a csomagnak mind a 100 darabja nincs együtt; akkor irattárba kell tenni.

16. Ha egyes őrzárati lapokat utiköltségek elszámolása céljából utazási számadáshoz kell csatolni vagy valamely parancsnoksághoz küldeni, akkor a szelvényen meg kell jelölni, hol van az az őrzárati lap.

V. A szolgálati könyv.

(2. sz. minta.)

1. A szolgálati könyv a szolgálat kezelésére és a legénység napi nyilvántartására szolgál.

2. A szolgálati meghagyást az őrsparancsnok (helyettese) írja elő, megjelölve a szolgálati könyv bal oldalán: a járőr

indulásának napját és óráját; az őrjárat lap folyószámát; a szolgálat elnevezését; az időtartamot és a feladatot; s végül a nagy és rendkívüli pihenő — ha van olyan — helyét és időtartamát; (lovasszolgálaton fel kell tüntetni, hogy a járőr mikor megy szolgálatba gyalog és mikor lovon). A szolgálati könyv jobboldalán a szolgálatra rendelt járőrvezető és a csendőrök nevei jegyeztetnek be.

3. A szolgálat egyes neveit: »rendes«, »felszólított« és »ellenőrző« minden hónapban folyószámmal kell megjelölni.

Nyomozások alkalmával, ha a »rendes« és »felszólított« szolgálat tartamát nem lehet előre tudni, a szolgálat időtartamát »szükség szerint« szavakkal kell megjelölni.

Igazolt kimaradásnál az őrparancsnok az őrjárat lapra azt írja, hogy: »késedelmes visszatérés igazolva«. Arra az esetre, ha a szolgálati könyvbe bejegyzett szolgálatot nem lehetett elvégezni, akkor az a szolgálati könyvbe úgy jegyzendő be pl. »3. rendes szolgálat nem teljesített«. Ebben az esetben a csendőrök neveinek rovatába az órák száma helyett »0«-t kell írni.

4. A szolgálat kivezénylésénél azokban a rovatokban, ahol a csendőrök nevei vannak, a »rendes szolgálat« »R« betűvel, a felszólított szolgálat »P« betűvel, az ellenőrző szolgálat »K« betűvel, az ügyeleti szolgálat »D« betűvel, az őrégi szolgálat »Sz« betűvel stb. jelölendő meg.

Amikor a járőr bevonul, bejegyzendő:

- a) A járőr bevonulásának napja és órája.
- b) A szolgálat neve.
- c) Az elvégzett szolgálat eredménye vagy azok a körülmények, amelyek a szolgálat teljesítését megakadályozták, de csak abban az esetben, ha az nem képezte iktatás tárgyát.
- d) A járőrnek az őrparancsnok részéről történt ellenőrzése, hol és mikor eszközöltetett vagy pedig annak oka, hogy a járőr ellenőrzése miért nem volt eszközölhető, vagy pedig, hogy a járőr az előirt időben miért nem vonult be.
- e) A járőr őrjárat lapjának folyószáma.
- f) Azoknak az ügydaraboknak (feljelentések, felhívások stb.) száma, melyek erre a szolgálatra vonatkoznak.
- g) A szolgálat időtartama órákban.

6. A szolgálati könyvet az iktatókönyvbe bevezetett ügydarabok egészítik ki, amelyek az őr szolgálatára vonatkoznak. Ez után, az ilyen esetek, az iktatás tárgyai, amikor a járőr megérkezik, nem irandók körül részletesen, hanem csak a jegyzetben kell megjelölni az iktatószámot.

(Folytatjuk.)

Sport.

A csendőrség 1928. évi Hubertus vadászlovaglása. November 4-én tartották meg Cegléden a csendőrség vadászlovaglását, ami ügyes szakavatott rendezés és lefolyása tekintetében az összes eddigi Hubertus lovaglásokot magasan felülmulta. A meghívott vendégek a reggeli és dél-előtti vonatokon érkeztek meg, a rendezőség által kiállított kocsikon mentek a laktanyába, ahol az elindulásig gyülekeztek. Feldiszitett udvar és lovarda várta az érkezőket, igen kedves látványt nyújtott a lovastanosztály új és fejlődő lómuzeuma és a példás rendben tartott istállók. Már ez a két dolog is meggyőzte a vendégeket arról, hogy a lóanyag is a legjobb állapotban van és nagy teljesítményekre képes. A lovak beosztását a lovastanosztály már előre elvégezte, minden résztvevővel közölte, ezért mikor 10 óra után a

lovakat kivezették, mindenki a neki kiosztott lóra szállt. Fél tizenegy óra tájban indult meg a 44 lovasból álló kavalkade két csoportban. Az első csoportban 31 lóval, ezt követte a második csoport 13 altiszti lovasa. Csendes eső esett, mikor a csapat elindult. Az élen lovagolt *Száhlender Béla* altábornagy nejével *Kalándy Béla* tábörnök és *Erreth Aladár* ezredes, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese. A laktanyából a ceglédi-kecskeméti vasutat keresztező törteli országútra, majd onnan a szántóföldekre ügetett a csoport. Törtel község alatt indult meg a vágta; és három akadály után ért el egy 2 méternél szélesebb vizes árokhoz. Ezután rövid ügetés következett, majd ismét folytatódott a vágta a törteli csatorna melletti réten; közben újabb öt akadály állott az útból, amiken a kitünő állapotban levő és az ugrómunkában nagyszerűen előkészített lovak minden nehézség nélkül ugráltak át. Így érkeztek meg egy 3 méter magas és 4 méter széles csatornához, ezt is minden nehézség nélkül átmászták; majd a csatorna tulsó oldalán felállított akadályok után a csatornához ismét visszatérve, ennek az áthidaló vasuti hid alatti szakaszán áthaladva a körösi legelőre célhoz értek, innen a meg nem szünő esőben a laktanyába lovagolt vissza a csoport. A vendégek a vadászat utolsó és legizgalmasabb szakaszát a cél előtt lévő vasuti töltésről nézték, ahonnan a rétekre mély kilátás nyílt. A terep árkokkal és átszelt volt s lépten-nyomon kerültek elő egy-két méteres kisebb árkok. Az első csoport után hasonló fegyelmezett csoportban az altisztek lovagoltak, mindenütt megtartván a távolságot. A lovak kitünő állapotban tették meg ezt az aránylag nehéz és nagy teljesítményt és a legkisebb fáradtság nyomait sem mutatták, amikor visszavezették őket a példás rendben tartott istállóba. Mindenki meggyőződhetett újból, hogy a lovak ereje, teljesítőképesége teljesen és egyedül a szakszerű kezeléstől függ. Ahol ez megvan, ott megvan a lovas bizalma is a lovához, mert a jól ápolt ló sohasem hagyja cserben lovasát és azzal nyugodtan lehetett ilyen teljesítményeket is elérni, mint a mostani csendőrségi Hubertus volt. A laktanya tiszti étkezdéjében büffé várta a lovasokat és vendégeket s a délután folyamán utazók egy felejthetetlen nap emlékével hagyták el Ceglédet. A Cegléden maradottak este az éjszakába nyúló kedélyes mulatsággal fejezték be a napot. A megjelent kedves vendégek »Csendőrség Hubertus 1928« feliratu lovaglópalcát kaptak, a résztvevő altisztek az alábbi értéktárgyakat kapták: *Jákó Béla* th. kétfedelű dombornyomású ezüstóra, Cegléd város ajándéka, *Balázs Mihály* th. ezüst cigarettatárca, többiek pedig sorra egy-egy ezüst cigarettaszipka, illetőleg egy lovaglóvessző. A vadászlovaglásban a fent említetteken kívül résztvettek dr. *Chikán Béla* pesterzsébeti polgármester ur Hubertusaink elmaradhatatlan, kedves vendége, *Baky András* titkár ur, továbbá dr. *Valló József* alezredes, dr. *Gergely Sándor*, *Fodor György*, dr. *Szücs István*, *Huber Ferenc* őrnagyok, dr. *Halassy Károly* őrnagy állatorvos, dr. *Bárkányi Jenő* hadbíró őrnagy, *Haraszthy István*, *Szilassy László*, *Zsengellér József*, vitéz *Baky László*, vitéz *Seeberg Wankel József*, *Orbán László*, *Garlathy Szilárd*, *Huber Miklós*, *Forray Iván*, *Hrabár Sándor*, vitéz *Gerencsér Jenő*, *Gyulay Ödön*, *Hajdu András*, *Papp László* századosok, *Ditrői Zoltán*, *Varga László* gazdasági századosok, *Papp György* százados állatorvos, *Biró J. Árpád* főhadnagy. Az altiszti csoportban résztvettek: *Jákó Béla*, *Balázs Mihály*, *Kotolák András*, *Juhász Imre* tiszthelyettesek, *Tassonyi András* törzsörömester, *Takács Gyula*, *Orbázi Imre*, *Bokor László*, *Rodenpniher Károly*, *Göröcs Péter* örmesterek, *Bakos István*, *Bakó Lajos* és *Biró András* csendőrök. Vendégek voltak még: dr. *Gergely Sándorné*, *Lehrer Károly* és felesége, *Huber Miklósné*, *Baky Lászlóné*, vitéz *Gerencsér Jenőné*, *Orbán Lászlóné*, vitéz *Seeberg Józsefné*, *Fodor Györgyné*, *Gyulay Ödönné*, *Unghváry*

Lászlóné, dr. Lábay Imre, dr. Nyitrai Géza, vitéz Molnár István, Macsek Ferenc, Törstler Kálmán századosok, Cirjusz Ödön g. százados. A mintaszerű és szakavatott rendezés elsősorban Huber Ferenc őrnagyot dicséri, aki tisztikarával fáradságot nem ismerő buzgalommal mindent elkövetett, hogy a csendőrség jóhírnevét méltóan és kimagasló teljesítménnyel öregbitse.

A csendőrség szerepe a kegyeleti stafétákon. Az esztergomi 1. gyalog alosztály Esztergomban m. hó 21-én futotta a kegyeleti stafétát. Ellenfelei a honvédségi csapatban a 3. és 4. kerékpáros zászlóalj és a folyamőrség csapata voltak. Ezek közül elsőnek futott be, a táv 3200 m. volt. Nyerte az erre az alkalomra alapított »vándor serleg«-et. Részt vett még 30 csapat. (Intézetek, Leventék, Sport egyesületek.)

A ceglédi 2. gyalog alosztály Cegléden 1928 október 7-én futotta a stafétát. Ellenfelei a ceglédi »MOVE« és a ceglédi gimnázium csapata volt. Ezek közül elsőnek futott be, a táv 4500 m. volt. Nyerte a kegyeleti staféta serleget.

A salgótarjáni 3. gyalog alosztály Salgótarjánban f. évi október 7-én futotta a stafétát. Ellenfelei voltak: a honvéd kerékpáros zászlóalj és 7 levente egyesület. Az alosztály csapata második lett, táv 7800 m. volt.

Ugyancsak október 7-én a tatái 4. gyalog alosztály Tatán futotta a kegyeleti stafétát. Ellenfelei voltak: 3/I. kerékpáros zászlóalj, a tatatóvárosi Leventék és a Cserkészek csapatai. Az alosztály csapata első lett, táv 1500 m. volt.

Kegyeleti staféta Debrecenben. Debrecenben 1928 október 28-án zajlott le a kegyeleti staféta-verseny, amelyen egy csapattal a debreceni csendőrkerület is részt vett. A csapat a befutás sorrendjében 5-diknek, a polgári egyesületek után pedig, az összes honvéd és közrendészeti alakulatok csapatait megelőzve, elsőnek ért a célhoz. Az elért eredménnyel a múlt évben megszerzett »Versényi-féle« vándordíjat megtartotta s annak ez évben is védője lett. A csapat tagjai a vándordíjon kívül a M. A. Sz. Keleti kerületének ezüstözött bajnoki érmeit is megnyerték.

*

TISZTIKASZINÓI HIREK

Cserélésre felajánlott könyvek. A »Tiszti Könyvgyűjtők Köre« (I., Színház-u. 7. II. 151.) alábbi könyveket, illetve folyóiratokat ajánlja fel cseréire: 1. Mahler Ede. Ókori Egyiptom. Tud. Akadémia 1909. Budapest. — 2. Mahler Ede. Babylonia és Assyria. Tud. Akadémia 1906. Budapest. — 3. Berzeviczy Albert. Itália. Franklin T. 1905. Budapest. — 4. Ludendorff. Mein Kriegserinnerungen. 628 l. Ernst Siegfried, Miller u. Sohn. Berlin, 1919. — 5. Rüstow. 1870—71. Porosz-francia háború. 495 lap. Ráth Mór. Budapest, 1871. — 6. v. Wertheimer Eduard. Friedenskongresse und Friedensschlüsse im XIX—XX. Jh. Ulstein. Berlin, 1917. — 7. Jókai Mór. A löcsei fehér asszony. 5 kötet. Révay. Budapest. — 8. Folyóirat. Magy. Kat. Közlöny. 1920. 445 l. H. M. 1920. — 9. Folyóirat. Hadtörténelmi Közlemények. 1923. 479. l. 1923. — 10. Folyóirat. Hadtört. Közlemények. 1926. 546 l. — 11. Folyóirat. Hadtört. Közlemények. 1921. — 12. Folyóirat. Hadtört. Közlemények. 1922.

HIREK

Kormányzó ur Öföméltósága dicsérete a csendőrségnek. Kormányzó ur Öföméltósága október 26-án és 27-én, mint Eszterházy Pál herceg vendége, Eszterházy vadászaton vett részt. Elindulása előtt Öföméltósága meghagyta vitéz Dénes Elemér százados esornai szárnyparancsnoknak, hogy a csendőrlegénységnek lelkiismeretes szolgálataért legmagasabb megelégedése parancs utján tudtul adassék.

Fegyverhasználat. Kovács Gergely nagykeréki örsbeli csendőr múlt hó 28-án Bedőháza községben az öt megtámadó Atyun György ottani lakos ellen kardfegyvert használt. Atyun sérülése könnyebb természetű.

Megtámadott járőr. Durucz János törzsörmester és Gaál Aladár örmester, kántorjánosi örsbeli járőrt múlt hó 28-án az éjfél órákban Török József nyirmegyesi lakos a község-

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

A hangszer a csendőr legszebb és legolcsóbb szóirakozása

Sfernberg hangszergyár, Rákóczi-ut 60

Zongora, gramofon, minden hangszer

Kérjen ingyen árjegyzéket. — Jótállásunk: 8 napi próba

Meg nem felelőért pénz vissza.

SZENTKÉPEK. és mindenféle festmények részletre is kaphatók.
KÉPKERETEK EDELMANNÁL VIII, József-krt 35.

A Csendőrségi Lapokban

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetésait közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

Több mint 33 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárokat

Elsőrangú Central, Bobbin sülyesztős varrógépeket 20—24 pengős havi részletre. Eredeti **Motobécane** francia motorkerékpárokat 840 pengőért előnyös részletre.

kerékpáralkatrészeket láncot, pedált, nyergeket **nagyban, eredeti gyári árban**

külső gummikat 6.50, belsőt 2.10 pengővel. — Kerékpárok 132 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és varrógépnagykereskedők
Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-kört 41. szám.

Alapítva 1869-ben. Árjegyzék 1000 képpel ingyen, de kiemelendő miről kívánja.

ben orvul megtámadta és egy fapuskával Gaál őrmestert fejbevágta. A merénylet után a támadó futásnak eredt, mire Durucz törzsőrmester kétszer utána lövött, de a lövések nem találtak. A járőr később a községben a támadót elfogta. A kivizsgálás folyamatba tétetett.

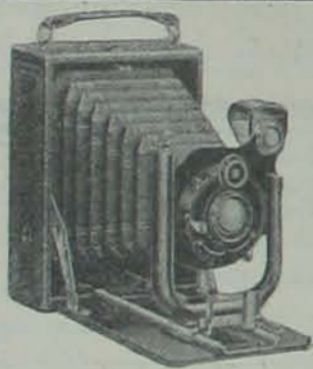
Életmentésért jutalomdíj engedélyezése. A belügyminiszter ur *Lipi Kálmán* és *Szollár János* szombathelyi csendőrkerületbeli csendőrök részére egy fuldoklónak életük kockáztatásával a vízből való kimentéseért egyenkint harminc pengő életmentési jutalomdíjat engedélyezett.

Pályázat a csendőrség tagjai számára. A Kormányzó ur Öföméltósága katonai irodájának segédhivatalában egy irnokfőmesteri hely kerül betöltésre. Ez az irnok-főmesteri hely a csendőrség legénységi állományu (alhadnagy kivételével) önként jelentkező egyénével lesz betöltve, előzetes kipróbálás után. Feltétel: kiváló minőségűség, a gépirásban tökéletes gyorsaság, a német nyelvet bírók, jó rajzolók, szép kézírással rendelkezők előnyben részesülnek. Nőtlenek a testőrségnél laktanyai elhelyezésben részesülnek, nősök lakást maguk kötelesek biztosítani. A beosztottak havi 7 pengő 20 fillér működési pótdíjban részesülnek. Az a rangosztályba nem sorolt havidíjas vagy altiszt, aki ezt a beosztást elnyerni óhajtja, szándékát jelentse előljáró parancsnokának.

A hősi halált halt rendőrök emlékművének leleplezése. A budapesti államrendőrség tisztviselői kara és őrszemélyzete a világháboruban hősi halált halt és a szolgálat hűséges teljesítése közben vértanuhalált halt rendőrtisztviselők és rendőrök emlékeztére a Mosonyi-utcai laktanya udvarán emlékművet állított. A fehérmárványból készült emlékművet, amelynek felső részén harctéri rohamjelenetet ábrázoló bronzrelief, jobboldalán gyermeket gyámolító, baloldalán pedig törzsurástól összeroskadó rendőr van, múlt hó 28-án, vasárnap délelőtt leplezték le. A leleplezési ünnepségen megjelent *Scitovszky Béla* belügyminiszter, *Sztranyavszky Sándor* államtitkár, a honvédség részéről *Kárpáthy Kamilló* altábornagy és *Schranz Ödön* tábornok, *Bezeg-Huszágh Miklós* főkapitány

vezetésével a budapesti főkapitányság tisztviselői kara, a csendőrséget az ünnepségen *Zselyonka József* ezredes a budapesti csendőrkerület parancsnoka képviselte. Táborig mise után *Török János* rendőrfőparancsnok tartott beszédet, majd az emlékmű leleplezése után *Scitovszky Béla* belügyminiszter mondott ünnepi beszédet. A budapesti rendőrség érdemeit méltató nagyhatású beszéd után a miniszter és kísérete megsejmelte az emlékművet, amely *Ditrői-Siklódy Lőrinc* szobrászművész alkotása. Az ünnepség lezajlása után a miniszter a Tattersal mögötti térségen felállított rendőrség felett szemlét tartott.

Dicséretetek. A m. kir. csendőrség felügyelőjéhez átiratot intézett a »Magyar Touring Club« elnöke, melyben a szeptember hó végén lefolytatott tura ut alkalmával a csendőröknek fegyelmezett odaadással és tapintattal párosult eréllyel teljesített szolgálatáért és az előrelátó és széleskörű intézkedésekért hálás köszönetét fejezte ki. Jelzett Club elnöke a csendőrség felügyelőjéhez intézett átiratában még megjegyezte, hogy a legénység kiváló teljesítménye és magatartása felett a tura összes külföldi résztvevői is a legnagyobb elismerés hangján emlékeztek meg. A csendőrség felügyelője ezt örömmel hozta a kerületi parancsnokságok tudomására, mert ezen dicséret testületünk minden tagját örömmel töltheti el s a további lelkiismeretes kötelességteljesítésre buzdításul szolgálhat. — A m. kir. budapesti I. kerület parancsnoka a miskolci kerület állományába tartozó *Veréb Béla* őrmestert és *Zay Gábor* csendőrt, mert 1928. évben Gödöllőn a *Kormányzó ur Öföméltósága* legmagasabb személyének biztonsága körüli szolgálatot teljes odaadással, eredményesen teljesítették s kifogástalan magatartásukkal az örkülönítmény legénységének jó példát mutattak, nyilvánosan megdicsérte. — A m. kir. székesfehérvári II. kerület parancsnoka *Germán Károly* csendőrt, mert irodai segédmunkási alkalmazásban mindenkor kiváló szorgalommal és lelkiismeretes pontossággal működött, nyilvánosan megdicsérte.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.
HATSCHKE és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.
Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

„CORVIN” BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

A Csendőrségi Lapok részére **HIRDETÉSEKET**

kizárólag **Balogh Sándor** hirdetőirodája
V., Bálvány-utca 12. **vesz fel.** Telefon: Aut. 157—83.
Mindennemű megkeresések erre a címre intézendők.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	16·80 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— —	19·50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — —	18·50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	25·60 „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt		8·80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek!
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Elöléptek: A m. kir. budapesti I. kerületben törzsör-mesterré: *Hudák János, Finta Kálmán, Cs. Kovács János és Konezi István* örmesterek. Örmesterré: *Szalagyai András, Prommer Mihály, Csapó Nándor, Bodó Imre, Visnyei Ferenc, Kupi Imre, Czezon László, Bakó Lajos és Varga István* III. csendőrök. — A m. kir. pécsi IV. kerületben örmesterré: *Pamuki József* csendőr. — A m. kir. debreceni VI. kerületben örmesterré: *Ádám Ferenc, Gábor Gyula és Ecsedi Lajos* csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. budapesti I. kerület állományában: *Kovács Szabó Mihály* tiszthelyettes *Harsányi Vilmával* Budapesten; *Gögös Bálint* örmester *Fadgyas Máriával* Szokolyán. — A m. kir. pécsi IV. kerület állományában: *Szilágyi István* tiszthelyettes *Kántor Ilonával* Igalon; *László József* törzsörmester *Dorn Máriával* Mánfán; *Karmazsin Imre* örmester *Gilice Máriával* Mánfán; *Punak Péter* örmester *L. Kamu Juliannával* Vajszlón; *Horváth Lajos II.* örmester *Fodor Katalinnal* Görgetegen. — A m. kir. debreceni VI. kerületnél: *Ernst Ferenc* tiszthelyettes *Bittner Berta* özvegygel Nyirbélteken.

Kérelem. *Pápis Lajos* csendőrt, ki a bars megyei Nemesorosiban született, kéri *Bártjai András* törzsörmester (Gyöngyös, Tolna m.), hogy jelenlegi tartózkodási helyét vele közölje.

jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. — Büntetőjogi vonatkozásu vagy közérdekű csendőrségi kérdésekre a Csendőr Lekszikon rovatban válaszolunk. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Bácska. 1. Három hónapra tartó ideiglenes vezénylés a Szut. 212. pont 2. bekezdése értelmében önmagától tartós vezényléssé minősül. 2. Ha a vezénylése tartós vezényléssé minősült, akkor köteles a közigazgatásba belépni és az alaptökét befizetni, ebben az esetben nem kell 20%-kal felémelt napibetétet fizetnie. 3. A m. kir. követség magánszemélyek lakcímeinek kipuhatólásával nem foglalkozik. Próbáljon annak a városnak a rendőrségéhez fordulni, ahol nagybátyja utoljára tartózkodott, de a levelet valakivel angol nyelven kell megíratnia. Jó lesz, ha egyidejűleg postaköltségre 1 dollárt (kb. 6 pengő) beküld.

Csökmő. Azoknál az altiszteknél, akik ugyanazzal a nappal lettek ugyanabba a rendfokozatba előléptetve, az előző rendfokozatba történt kinevezés napja a mérvado a rang megállapításánál. Ha tehát Marosi 1921. évben, Turi pedig 1922. évben jött a csendőrséghez és egy napon lettek örmesterekké előléptetve, akkor Marosi a rangidősebb, tekintet nélkül arra, hogy az állományparancsban milyen sorrendben következnek egymásután, mert az altiszti rendfokozatba történő előléptetésnél a sorrend nem jelent egyúttal rangszámot is.

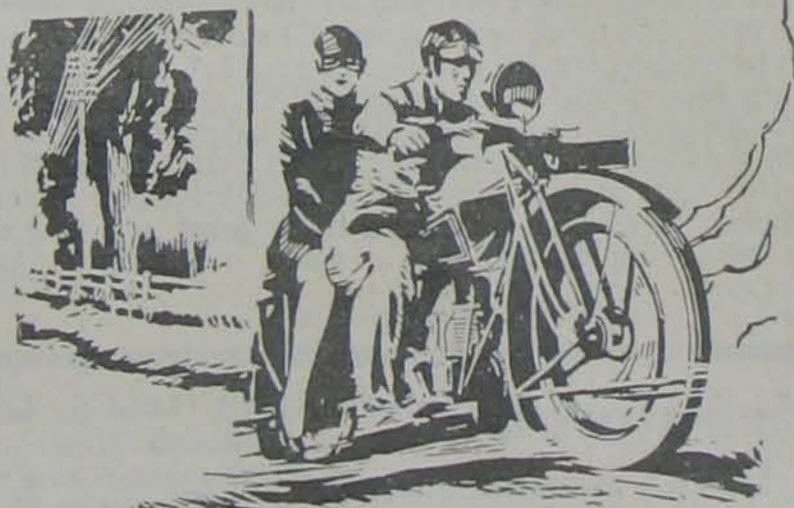
Hargita. Az előléptetést nem lehet kérni, arra az előjáró parancsnokságok hivatalból hozzák javaslatba. Az a kedvezmény, hogy a jelenlegi örmesterek az örmesteri rendfokozatot átlagosan 5 évi csendőrségi szolgálat után érik el, nem visszamenőleges hatályu, ezen a címen tehát Önnek nem lehet igénye arra, hogy hamarabb előléptessék azért, mert annakidején az örmesteri rendfokozatot nem 5, hanem 6 csendőrségi szolgálati év után érte el.

Hanyi. Nem az számít, hogy mikor vették fel a csendőrséghez, hanem, hogy melyik napon vonult be. Miután pedig Önnek folyó év november hó végével a katonai szolgálattal együtt még csak 5 év, 10 hó és 27 napi tényleges szolgálata lesz, a 6 éves szolgálati jel csak 1929 január 3-án lesz illetékes. A megszakítástól való eltekintést csak nyugállományba helyezése után kérheti, most nem. Akkor sem biztos, hogy megkapja, mert a megszakítás 10 hónap és nincsen elfogadható módon indokolva, hogy a katonai szolgálat befejezése után miért nem jelentkezett azonnal a csendőrséghez?

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szives figyelmébe!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívek csak az egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és írógéppel vagy legalább is olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk felvilágosítást, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. Ha jelige nincs megjelölve, a szerző nevének kezdőbetűit és lakhelyét tüntetjük fel. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert a gyakran használatos

Legyen takarékos!

Annak a csendőrnek, aki
hetenként 15 pengőt fizet,
tavaszra vadonatúj 1929. típusu

ZÜNDAPP

motorkerék-
párja lesz!

A ZÜNDAPP motorkerékpár beszerzése a mai naptól kezdve nem gond! Ön december 1-ig előjegyeztet egy ZÜNDAPP motorkerékpárt. December 1-től kezdve hetenként fizet 15 pengőt egészen 1929 május 1-ig. Az 1929 típusu ZÜNDAPP motorkerékpárt 1929 május hó 1-én

megkapja anélkül, hogy bármit is kellene az átvételkor fizetnie!

Ön ilyenformán minden anyagi megerőltetés nélkül egy ZÜNDAPP motorkerékpár boldog tulajdonosa lesz. A fennmaradó vételár rovására is a legcsekélyebb részletben gondtalanul fizethető.

Jegyezzen még ma egy 1929 típusu ZÜNDAPP motorkerékpárt, melyek már meg is érkeztek és megtekinthetők. — Kérjen ismertetőt, ajánlatot és előjegyzési lapot a magyarországi vezérképviseltől:

VIGH JENŐ Budapest, V., Honvéd-utca 2.

Hajós. Az országon átmenő külföldi hajók kíséret felügyelete alatt állanak. Az ilyen hajók személyzetének csak jelentkezés, erőhatalom, baleset, rossz idő, köd, kedvezőtlen vizállás, hajózási szükséglet, üzemanyag vagy élelem beszerzése, vontatóhajó vagy vontatmánycseré és éjjelzés végett, de akkor is csak elkerülhetetlen szükség esetén szabad partra szállania (1340/1924. M. E. sz. rendelet), korcsmák vagy mulatóhelyek látogatása céljából tehát nem. A partra szállott személyzet a parti község területén utlevél nélkül is tartózkodhatik, a község területét azonban csak utlevéllel hagyhatja el. A partraszállott személyzetet a hajó parancsnokának igazolvánnyal kell ellátnia. Tekintettel arra, hogy a hivatkozott rendelet a partraszállást igen sok esetben engedi meg, a partra szállott személyzettel szemben csak akkor lehet fellépni, ha a partraszállás nyilvánvalóan indokolatlan volt, vagy ha kihágást stb. követnek el.

S. J. II. csendőr, Kőszeg. Az 1926. évi 18. számú Csendőrségi Közlönyben megjelent 105.197/VI. b. 1926. számú rendelet 9. bekezdése szerint az őrsfőzők, mint háztartási alkalmazottak után 1% betegségbiztosító járulékot kell fizetni, ha a kerületi munkásbiztosító pénztár ennél nagyobb járulékot követel, a kerületi parancsnokság útján a munkügyi bíróság döntését kell kikérni. A 21.673/VI. c. 1922. sz. rendelet érvényben van. Az őrsfőzőt semmiképen sem lehet ipari alkalmazottnak minősíteni, ebben a munkásbiztosító pénztár feltétlenül tévedett.

Oroszlány. 1. Azért maradt ki, mert a csendőrségnél jelenleg címzetes őrmesteri rendfokozat nincsen, a valóságos őrmesteri előléptetésnek pedig nem 20, hanem átlag csak 5 évi csendőrségi szolgálat a feltétele. A régi valóságos őrmesteri rendfokozatnak ma a tiszthelyettesi rendfokozat felel meg, de őrsparancsnoki vizsga nélkül tiszthelyettesé senkit sem lehet előléptetni. 2. A Szut.-nak az a rendelkezése, hogy az osztályparancsnokság altiszteknek 6 heti szabadságot engedélyezhet, nem azt jelenti, hogy ennyit is kell engedélyeznie. A szabadság nem járandóság, hanem kedvezmény, amelynek mértékét a szolgálat érdeke és a szabadságolando egyén érdeme szerint mindig az engedélyező parancsnokság állapítja meg. Altiszteknél egyébként a szabadság legmagasabb kiszabata évenként négy, csak kivételes esetben hat hét. A törzsőrmester altiszt.

Mátrahegység. Az 1879. évi XXXI. t. c. 82. §-a értelmében erdőrendészeti kihágás esetében a feljelentést — kivéve a 109., 110. és 116. §-okban felsorolt, hivatalból üldözendő eseteket — a sértett fél indítványára kell megtenni. Az Ön által említett eset az itt hivatkozott törvény 95. §-ába ütköző kihágást képez és szintén csak a sértett fél indítványára üldözhető. Az, hogy az erdő a kincstár vagy magánosok tulajdonát képezi-e, a feljelentés módja szempontjából mellékes. A kincstár éppen olyan erdőtulajdonos, mint bárki más, azért a nyilatkozatot a kincstártól is, illetve jelen esetben a kincstárt képviselő erdőhivaltól is be kell szerezni.

Várakozó. Hogy a nősülési engedélynek Önnél lehet-e valami akadály vagy sem, azt levele alapján nem tudjuk megmondani. Hogy arája a követelményeknek megfelel-e, azt a kivizsgálás állapítja meg; az Ön által leírtak alapján a magunk részéről megfelelőnek gondoljuk. Önre vonatkozóan is az előjáró parancsnokságok bírálják el, hogy a fenyítése miatt részesülhet-e nősülési engedélyben. Attól függ, mikor, miért, mivel és hányszor volt fenyítve? Ha a javulásnak kétségtelen jelét adja, nyugodt lehet, hogy előjáróitól csak jóakaratra számíthat.

Nemesócsa. Közönséges lopást képez, mert olyan ingó dolgot tulajdonított el szándékosan és vagyoni haszon szerzése végett, amely rá nézve idegen volt.

Szép hazám. Annak, hogy egy törvényesen elvált csendőr újra megnősüljön, nincs semmi akadály.

Pusztavacs. Névaláírása olvashatatlan, nem válaszolunk.

Szilás. Valószínűleg csak a jövő év közepe felé.

K. I. th., Kunhegyes. 1. A nyugdíjat élvező özvegy, ha férjhez megy, férjhezmenetele után egy éven belül kérheti a nyugdíjának a megváltását. A megváltás összege egyenlő két évi nyugdíj és lakbér összegével. Az özvegy nyugdíját a férjhezmenés havának utolsó napjával beszüntetik. Az, aki nyugdíjas csendőrhöz megy férjhez, férje halála esetén nyugdíjban nem részesülhet. 2. Arra, hogy nyugállományu egyének lakbérük lekötése mellett állami kölcsönt kaphatnának, nincsen rendelkezés.

Népsűrűség. Népsűrűség alatt nem azt értjük, hogy egy államnak hány lakosa van, hanem azt, hogy egy négyzetkilométernyi területre hány lakos esik. Csonkamagyarországon a népsűrűség 85.9, Nagymagyarországon 1910-ben csak 64.2 volt. Csonkamagyarországon nem az Ön vármegyéje a legsűrűbb népességű, hanem Esztergom vármegyéje (104.9) a leggyébrebb Abauj-Torna vármegyéje (51.0). A világ leggyébrebben lakott állama Belgium (245), a leggyébrebb az ausztráliai államszövetség (0.7). Magyarország a kilencedik helyen áll. A fentiekben a többi kérdéseire is megkapta a választ.

Menet. A lépés hossza a katonánál és a csendőrnél is egyformán 75 cm. Az, hogy a csendőrnek percenként csak 90 lépés van előírva, a lépés hosszát nem befolyásolja. Zárt alakulatban való menetelésnél mindenkitől 75 cm. hosszú lépést kell megkövetelni, mert különben nem, lehetne lépést tartva menetelni. Az önként értendő, hogy kistermetű egyéneknek a 75 cm.-es lépés nem természetes, ezt pl. a Löutásítás 1. füzet 131. pontjában foglaltak is elismerik, de — ismételjük — zárt alakulatokban az egyenlő hosszúságú lépéstől és a lépéstartástól nem lehet eltérni.

Békes. A társasági sapkára vonatkozó előírást az 1922. évi 120.706/el. VI. c. 1922. számú rendelet tartalmazza. (Csendőrségi Közlöny 4/1923.)

Tábori sapka. 1. Próbálja meg a Nohel Károly cégnél Budapest, Csányi-utca 9. szám. 2. Szolgálatban a tölténytáskát mindig viselni kell, akár puskával, akár pisztollyal van ellátva, mert a tölténytáska nem, csak a töltények elhelyezésére szolgál, hanem szolgálati jelvény is. (Lásd Szut. 206. pont.)

Vásártér. 1. Olvassa el lapunk folyó évi 30. számának 837. oldalán »Küküllőmenti« jellegre küldött üzenetünk 1. pontját. 2. A cselekmény a Btk. 243. §-ába ütköző büntetést képez és hivatalból üldözendő. A leány — miután még nincs 18 éves — a hivatkozott §. utolsó bekezdése értelmében büntetlen marad.

Ják. A honvéd fogászati ambulatoriumok által fogkezelésért 1927 április 1-étől kezdődően felszámítható díjakat a 620/X. 1927. N. J. M. számú rendelet részletesen szabályozza. A honvédség kötelékébe nem tartozó katonai (csendőr) egyének az ezen rendeletben megállapított díjak kétszeresét fizetik. Az árjegyzék lekötésére nincsen helyünk, de nem is szükséges, mert teljesen kizárt dolog, hogy Önnel többet fizettek volna, mint amit a hivatkozott rendelet előír. Kezelés előtt különben is közölni szokták a költségeket s a kezelésnek csak akkor fognak neki, ha a beteg a költségek viselésére hajlandó.

12 havi részletre kaphat háló-, ebédlő-,
úriszoba- és konyha-
bútort a legolcsóbbtól a leg-
drágább kivitelig. —o—
BLEIER Rákóczi-út 30. Félemelet.

BUTOR részletre **0 Budapest 3.**
olcsón VI., **0-utca**
Postások és rendőrség szállítója.

Fehérbutorok konyhák, előszobák, különleges leány-
szobák, fehér hálószobák kizárólag
elsőrangú minőségben **HAVAS asztalosmesternél** IV., **Semmelweis-utca 9** és
VII., **Rózsa-utca 20.**
Fizetési kedvezmény.

BUTOR olcsó és jó minőségben részletre is
DORMAN BÉLA
asztalos mesternél **Budapest, VIII., József-körút 25.**

Előleg nélkül hattól-tíz havi részletre
széklonok, matracok, Bergere- és szalongozások, ebédlő-
székek, átvétők, szőnyegek, paplanok, sodronyok, vaságyak
RÉVAI, VII. kerület, Wesselényi utca 10 szám.

Legény a gáton.

Regény

Írta: BARÉNYI FERENC

(32).

Huss Avrumot hiába faggatták, konokul tagadott, vagy egykedvű, kitérő válaszokat adott. Sikertelen kísérletezés után belátták, hogy Huss kikérdezését el kell halasztaniok arra az időre, amikor már a héber levelek teljes lefordítása a kezükben lesz. Husst tehát Szelniczky gondjaira bízták és elővették Chochmetz Srult. Övele már szerencsésebbek voltak. Bár ő is tagadott és mit sem akart tudni a pénzhamisításról, mégis még mindig annyira meg volt rémülve, hogy ijedtében egy párszor ügyetlenül elszólta magát. Amikor gyakori utazásai miatt faggatták, Czauber örmester találomra, de meglepően azt kérdezte tőle, hogy mi dolga volt Budapesten. Chochmetz Srult annyira váratlanul érte a kérdés, hogy nagy szorultságában meggondolatlanul elárulta, hogy Budapesten Judovics Sulemnél járt a Dobutca 28. szám alatti házban, szerinte, üzleti ügyben. Mescianszky odalépett Polniczkyhoz és föléje hajolva halkan kérdezte.

— Előfordul ez a név a levelekben?

Polniczky rámutatott az egyik levélre.

— Itt van a szövegben két nagy betű: S. J. Ezek biztosan a Judovics Sulem kezdőbetűi.

— Csakis, — vélekedett Mescianszky fölényesen mosolyogva és egy távirati ürlapot szedett elő. Kissé gondolkozott és aztán megírta a sürgönyt a budapesti rendőrségnek. Megmutatta Czauber örmesternek.

— Ezt most fel kellene adni.

Czauber örmester elolvasta a sürgönyt és fogalmazvány képen lemásolta magának. Aztán Gál örsvezetőhöz fordult és halkan adta meg az utasítást.

— Add fel ezt a sürgönyt és kérd meg a postamestereket, hogy nézzék át visszafelé a táviratszalogokat, hogy nem sürgönyözött-e Huss Londonba vagy nem kapott-e onnan táviratot vagy levelet? Itt van az ügyészség felhívása, ezt mutasd meg a postán, ha esetleg vonakodnának felvilágosítást adni.

Gál örsvezető elsietett a postára. Szerencsére egyedül találta Gizit az íróasztalnál és így minden tartózkodás nélkül rögtön előállhatott bizalmas küldetése céljával. Gizi nagy dióbarna szeme melegen rámosolygott Gál örsvezetőre.

— Hogyne tenne a posta szivességet a csendőröknek. És aztán kinek tenném meg, ha nem magának, a szép örmesternek? — Ezt már évődve mondta Gizi, azért kissé belepirult, míg elmondta.

— Kezét csókolom, Gizike, nagyon szépen köszönöm a kedvességét.

— Ezt a sürgönyt pedig tüstént leadom, — szólta Gizi és a távirógéphez ült. Gál örsvezető elővette az ügyészség felhívását és megmutatta Gizinek.

— Megnyugtatóására nézze meg, Gizike, itt az ügyészség felhívása.

Gizi mosolyogva hajtotta meg bájos fejét és továbbkopogtatva csak annyit felelt.

— Nem is kellett volna, mert hát tudja, bizalom az ősi erényben.

Amint Gizi a táviratot leadta visszaült az íróasztalhoz és azt kérdezte.

— Melyik is az a Huss Avrum?

— Hát úgy különösebben nem tudnám magának leírni Gizike, mert olyan egyformák ezek a kazárok. Hanem talán úgy ráismer, ha megmondom, hogy az a szatócs, aki rézsut szemben lakik a laktanyával.

— Igen, igen, most már tudom, ismerem is ökelmét, —

mondta Gizi nevetve és aztán egyszerre elkomolyodott. — Most jut eszembe, hogy a multkor egy angol sürgönyt adott fel Londonba. Meg is kérdeztem tőle, hogy hol tanult angolul. Kitérően válaszolt. Azt mondta, hogy könyvből. Igen, igen, most már tisztán emlékszem. Rögtön megkeresem azt a szalagot. De üljön le kérem, mert elviszi az álmomat. Pedig én szeretek ám szépeket álmodani.

Gál örsvezető leült Gizi mellé az íróasztalhoz.

— Igazán nagyon kedves, Gizike, hogy ilyen szives és fárad értünk.

— Először is nem fáradság, másodszor ha az is volna, akkor is szivesen fáradok a kakastollas vitézekért.

Erősítette Gizi mosolyogva és a karikábatekert táviratszalogot kezdte kibogozni. Visszafelé olvasva huzgálta a papirszalagot és ahogy a keskeny papirkigyó mindjobban kanyargott, Gizi keze véletlenül hozzáért Gál örsvezető kezéhez. Forró vérhullám futott végig Gizi hevesen lüktető erein. Atszellemült arca halvány biborba pirult és szenvedélyes nagy szemében valami fojtott láz tüze csillogott. Egyszerre felkiáltott.

— Meg van! Ez az.

Gál örsvezető arca kigyulladt az örömtől. Előszedte a jegyzékkönyvecskéjét, hogy a sürgöny tartalmát feljegyezze. A jegyzékkönyvecskéből pár szál hamvas havasi gyopár hullt az íróasztalra.

— Tud angolul? — kérdezte Gizi és sajátságos tűzben égő szeme a gyopárra nézett.

— Sajnos nem.

— Akkor nem sokra megyünk, esetleg hibásan jegyzné le. Majd inkább én lemásolom, — ajánlkozott Gizi és egy távirati ürlapra lemásolta az angolnyelvű sürgönyt.

— Csókolom a kezét, nagyon szépen köszönöm, — hálálkodott Gál örsvezető és a jegyzékkönyvecskébe tette a sürgönyt.

— Nincs mit, — felelte Gizi és amikor Gál örsvezető a kihullott gyopárt vissza akarta tenni a jegyzékkönyvecskébe, mélyen elpirult. Halkan akadozva kérte Gál örsvezetőt.

— Ha igazán nagyon hálás akar lenni, akkor adja nekem azt a gyopárt.

Gál örsvezető kissé megdöbbsent, de ezt Gizi nagy zavarában nem vette észre.

— Ha csak nem szánta másnak? Ez esetben természetesen lemondanék, — mondta Gizi szinte csak suttogva és lesütötte a szemét.

Gál örsvezető udvariasan meghajolt. Úgyesen apró bokrétába szedte a gyopárszalagot és Gizinek nyújtotta.

— Parancsoljon, Gizike. Ha sejtettem volna, hogy örömet szerzek vele, akkor már önként felajánlottam volna.

Gizi örömtől sugárzó arccal vette át a gyopárt.

— Szépen köszönöm, — különös tűzben égő szemét pillanatra rávetette Gál Imrére. — Hiven megörzöm. Az imakönyvembe teszem. Még egyszer nagyon szépen köszönöm. — Remegve nyújtotta forró kezét Gál Imrének, aki egy csókot nyomott rá.

— Én köszönöm, Gizike, a szivességét, hogy megkereste a táviratot. Nagyon sokat ér ez most nekünk. Csókolom a kezét.

— Majd még átnézem a szalagokat és ha találnék valamit, úgy rögtön átküldöm, — igérte Gizi és visszahuzta a kezét. A szemét lesütötte és álmatagon nézte a kezefején a csók helyét. Olyan forróságot érzett ottan, mintha tüzes parázs hullt volna rá. Pedig nem látszott rajta semmi, még egy szemernyi piros folt se. Egyaránt fehér volt, mint az egész keze. De azért Gizi csak tovább nézte és nézte önfeledten még akkor is, amikor Gál Imre már messze járt.

A község házában érthető örömmel fogadták Gál örsvezetőt az angol távirat másolatával. Mescianszky, aki jól tudott

angolul, azonnal nekilátott a fordításnak. A többiek élénk érdeklődéssel kísérték, amint egy-egy szó lefordítása után mindjobban gyult ki Mescianszky arcán a diadalmas öröm világa.

— Meg van. Most már hiába tagad Huss. Tessék. — A fordítást Czauber örmesternek nyújtotta. — Most már tudjuk a nagy ismeretlen nevét és pontos lakáscímét. Rögtön meg is fogalmazon a sürgönyt a londoni rendőrségnek. Negyvennyolc órán belül választ kaphatunk.

Czauber örmester izgatottan vette kezébe a fordítást. Gál őrvezető és Polniczky melléje álltak és úgy olvasták el mind a hárman Huss Avrum angolnyelvű sürgönyének fordítását.

»Rappaport Chaim. London. Oldhouse Square Box 47.

Dohánylevelek simán kihelyezve. Ch. S. Ujabb dohánylevelekért jövő héten Londonba érkezik. H. A.«

Mescianszky örvendezve dörzsölgette a kezét. Mihelyt elkészült a fogalmazással átnyújtotta Czauber örmesternek.

— Itt a sürgöny a londoni rendőrségnek. Kérjük a sürgős nyomozást és Rappaport elfogását. Ha rögtön elmegy a távirat, holnaputánra már lehet válaszunk. Esetleg már holnap estére.

Gál őrvezető átvette a foglyok őrzését és Szelniczky elsietett a távirattal a postára. Czauber örmester és Mescianszky megint elővették Husst. Megkerített távirata nyomán próbálták kikérdezni Rappaport felől. Bár látszott Huss arcán, hogy nagyon kellemetlenül lepte meg Rappaport felfedezése, mégis nem árult el semmit és mindent tagadott. A gyorsan feladott ügyes keresztkérdések mégis ellentmondásokba keverték. De amikor elszólásait Czauber örmester feltárta előtte, kitérő választ adott vagy egyáltalában hallgatott. Sokáig kinlódta vele, míg aztán egyszer felhagytak a faggatással, belátták, hogy csak hiábavaló idővesztés, mert nyilvánvaló, hogy Huss egyáltalán nem akar vallani.

Mit volt mit tenni, ismét Chochmetz Srult vették elő. De most úgy csinálták, hogy előbb elvitték Husst egy másik szobába és csak akkor hozták be Chochmetz Srult, amikor Huss Avrum már nem volt benn a szobában. Ugy, hogy nem is láthatták egymást. Ekkor aztán Czauber örmester, anélkül, hogy a sürgönyt mutatta volna, azt mondta Chochmetz Srulnak, hogy Huss Avrum már mindent bevallott. Czauber örmester a sürgöny tartalmát ügyesen felhasználva nyomatékosan célzott rá, hogy a hamis bankókat Rappaport Chaim csinálja Londonban. és hogy Chochmetz Srul szállítja és terjeszti a hamisítványokat.

Czauber örmester közlése annyira megdöbbenetett Chochmetz Srult, hogy ijedtében rögtön bedőlt a cseles fogásnak és mindent bevallott. Most már könnyű volt a nyomozók munkája. Éjszaka jól kipihenték magukat és korán reggel hozzáfogtak, hogy a nyomozást véglegesen lebonyolítsák. Huss változatlanul tovább tagadott, de most már nem törődtek vele, mert annyi volt már ellene a terhelő körülmény, hogy ennek alapján a tényvázlatot meg lehetett szerkeszteni.

— Holnap már bevihetjük a foglyokat az ügyészséghez.

Jegyezte meg Czauber örmester, amikor a tényvázlattal elkészült.

— Mi is bemegyünk, — válaszolta Mescianszky. — Jelentkezünk a főügyész urnál. Megbeszéljük vele, hogy kapcsolják össze az egész dolgot. Mert hiszen most már meg van az értesítésünk, hogy a mi foglyainkon kívül a budapesti rendőrség is elfogta már Judovics Sulemet.

— És a bécsi rendőrség letartóztatta Hers Smilt, — egészítette ki Polniczky Mescianszky szavait.

— Igen, — Mescianszky mosolyogva bólintott a fejével aztán bosszusra vált arccal mondotta. — Csak még a londoni rendőrségtől nem kaptunk hirt. Pedig az a leg-

fontosabb. — Busan hajtotta le a fejét Mescianszky és nagyot sóhajtott. — Ugyis ez a Rappaport fogja az egész dolgot megnehezíteni. Mert ha el is fogja a londoni rendőrség, jó időbe fog telni, ameddig megkapjuk a gazembert.

— Miért? — kérdezte Gál őrvezető.

— Azért, mert sok időbe telik, amíg a kiadatási eljárást lefolytatják, — felelte Mescianszky. — A magyar igazságügyminiszter megkeresi az angol igazságügyminisztert, hogy Rappaportot adják ki a magyar büntető hatóságnak. Ezt megelőzőleg több fogas kérdést kell megoldani.

Polniczky és Gál őrvezető kérdően néztek Mescianszkyra, aki idegesen szivta a cigarettáját és aztán kedvetlenül válaszolt.

— Tisztázni kell, hogy Rappaport milyen állampolgár, aztán fel fog merülni az illetékesség kérdése. Hónapokig is elhúzódhatik ez az átkozott kiadatási eljárás.

Szerény kopogtatás után, illedelmesen köszönve Vaszi lépett be. Rajongó szeme csak Gál őrvezetőt látta a szobában, a többiekről tudomást sem vett. Éppen azért a táviratot is, amit hozott, Gál őrvezetőnek adta át és alázatosan köszönve távozott.

Gál őrvezető a sürgönyt Czauber örmesternek adta.

— A londoni rendőrség válasza! — kiáltott fel Czauber örmester, amint a táviratot elolvasta. — Angolul van írva.

Mescianszky izgatottan felugrott. — Majd én lefordítom.

Ideges sietséggel fogott bele a távirat kibetűzésével. Szélesre kiderült mosolygós arca és szavankint hangosan mondta a sürgönyt, amint a fordítást leírta.

»Rappaport Chaimot és Fischer Fischlt elfogtuk. Stop. Nagymennyiségű hamis ötven koronás bankjegyet és pénzhamisítási szerszámokat őrizetbe vettük. Stop. Kérjük kiadatási eljárás gyors megindítását. Stop.

Scotland Yard.«

Egyszeriben kiderültek az arcok a nagy örömtől. Gál őrvezető érdeklődve kérdezte.

— Ki az a Scotland Yard?

— A londoni bűnügyi rendőrség, — felelte Mescianszky fölényes mosollyal. Aztán újabb cigarettára gyújtott és elégedetten dörzsölgette párnás kezét.

— No hát, mégis csak hurokra került az egész pénzhamisító banda.

XXXVII.

Pihenő volt. A kellemesen melengető nyárvégi napon odakint sütkéreztek a csendőrök az udvaron. A pénzhamisítás sikeresen lebonyolított nyomozásának fáradalmait pihenték ki. Bömbi és Mancsi körülöttük hancuroztak. Mókás ugrándozásuk még a komoly Czauber örmestert is megnevettette. Kesernye Bálint játszadozott a mackókkal. Egyszer csak leguggolt és négykézláb, rákmódra visszafelé mászott a mackók felé. Bömbi megtorpant, Mancsi meghökken és mind a ketten megdöbbenve bámulták a csudát, amelyet még nem láttak.

Fényes orrukat aggódalmasan összedugva tanakodtak, hogy mi lehet a feléjük közeledő fejnélküli szörny, ember-e vagy állat. Riadtan hátráltak. Bömbi aztán egyszerre hirtelen elhatározással megfordult és usgyi fel a vén diófára. Mancsi persze utána.

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.